

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBEN DERGİN

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA AYDIN BAŞAR

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYBEN DERGİN

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA AYDIN BAŞAR

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ayben DERGİN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR yönetiminde hazırlanan ve **25/08/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

.....

(Danışman)

Prof. Dr. Ali AKSU

.....

Prof. Dr. Nejat İRA

.....

Tez No : 10442324

Tez Savunma Tarihi : 25/08/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK
Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Ayben DERGİN

25/08/2022

TEŞEKKÜR

Toplumsal sorunların çözümünde sosyal değer oluşturarak önemli rol alan sosyal girişimcilik, sosyal girişimcilerin faaliyetleri sayesinde refah seviyesini geliştirmektedir. Toplumun ihtiyacı olan sosyal girişimcilerin yetişmesinde öncelikler eğitim alanında öğretmenlerin sosyal girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi önemlidir. Bu çalışma eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal girişimcilik özellikleri ve genel öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde yardımlarıyla bana yol gösteren kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR'a teşekkürlerimi sunarım. Araştırma verilerinin toplanmasında ÇOMÜ Eğitim Fakültesi Dekanlık ve Eğitim Fakültesi Bölümlerinin değerli hocalarına yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Bütün hayatım boyunca beni destekleyen aileme saygı ve sevgilerimi sunarım.

Çocuklarım ve Torunum Aslan Arel'e...

Ayben DERGİN

Çanakkale, Ağustos 2022

ÖZET

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ İLE ÖZYETERLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayben DERGİN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

25/08/2022, 147

Bu çalışmanın amacı, Çanakkale il merkezinde bulunan ÇOMÜ Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeyi ile genel öz yeterlik düzeylerinin arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmış ve 2021-2022 eğitim öğretim yılında ÇOMÜ Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan ve kümeleme örnekleme yöntemine göre belirlenen 3. ve 4. Sınıf 336 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama araçları olarak “Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği” (Konaklı ve Göğüş, 2013) ve “Genel Öz Yeterlik Ölçeği” (Yıldırım ve İlhan, 2010) ile ilgili alan yazından faydalanılarak hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler; basit doğrusal regresyon analizi ve korelasyon analizi yöntemi, ilişkisiz (bağımsız) örneklemler t testi ve ilişkisiz örneklemler için tek yönlü ANOVA yöntemi ve demografik veriler için frekans analizi ile incelenmiştir.

Araştırmada bulgularına göre; eğitim fakültesi öğrencilerinde genel öz yeterlik değişkeninin sosyal girişimcilik değişkeninin anlamlı düzeyde bir yordayıcısı olduğu ve sosyal girişimcilik ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmiştir. Bulgulara bağlı olarak öğrencilerin sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik puan ortalamalarının; eğitim görülen anabilim dalı/bölüm, herhangi bir işte çalışmış olma durumu, annenin kendi işine sahip olma durumuna göre

anlamalı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik puan ortalamalarının; cinsiyete, öğrenim görülen anabilim dalı/bölüm, akademik başarı, babanın iş sahibi olma ve girişimcilik eğitimi almış olma durumuna göre anlamalı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik, Sosyal Öğrenme Kuramı, Genel Öz Yeterlik

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL ENTREPRENEURSHIP FEATURES AND LEVELS OF SELF-EFFICIENCY OF EDUCATION FACULTY STUDENTS

Ayben DERGİN

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Education

Turkish and Social Sciences Master's Thesis

Advisor: Associate Professor Mustafa Aydın BAŞAR

25/08/2022, 147

The aim of this study is to determine the relationship between the level of social entrepreneurship and general self-efficacy levels of ÇOMÜ Faculty of Education students in Çanakkale city center and to examine them according to some variables. The research was designed in the relational survey model and was carried out with the participation of 336 students in the 3rd and 4th grades, who were studying at ÇOMÜ Faculty of Education in the 2021-2022 academic year and were determined according to the cluster sampling method.

As data collection tools in the research, a personal information form prepared by making use of the literature on the "Social Entrepreneurship Characteristics Scale of Prospective Teachers" (Konaklı & Göğüş, 2013) and "General Self-Efficacy Scale" (Yıldırım & İlhan, 2010) was used. The data obtained in the research; simple linear regression analysis and correlation analysis method, unrelated (independent) samples t-test, one-way ANOVA method for unrelated samples and frequency analysis for demographic data.

According to the findings of the study; It was determined that the general self-efficacy variable was a significant predictor of the social entrepreneurship variable in education faculty students, and a positive, moderately significant relationship was found between social entrepreneurship and general self-efficacy levels. Depending on the findings, it was determined that the students' social entrepreneurship and general self-efficacy levels were high. Social entrepreneurship average score of education faculty students; It was determined

that there was a significant difference according to the department/department of education, having worked in any job, and the mother's own business. General self-efficacy score averages of education faculty students; It was determined that there were significant differences according to gender, department/department of education, academic achievement, father's having a job and having received entrepreneurship education.

Keywords: Entrepreneurship, Social Entrepreneurship, Social Learning Theory, General Self-Efficacy

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5. Sayıtlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

7

GİRİŞİMCİLİK, SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE ÖZ YETERLİK KAVRAMLARININ KURAMSAL TEMELLERİ

2.1. Girişimcilik Kavramı.....	7
2.1.1. Girişimcilik Tarihi.....	9
2.1.2. Girişimcilik Türleri.....	13
Orijinal (bağımsız) Girişimcilik.....	13
Kurumsal Girişimcilik.....	13
Kamu ve Özel Sektör Girişimciliği.....	14
İç Girişimcilik.....	14
Sosyal Girişimcilik.....	14
Stratejik Girişimcilik.....	14
Akademik Girişimcilik.....	14

Kadın Girişimciliği.....	15
Çevreci Girişimcilik.....	15
Genç Girişimciliği.....	15
2.2. Girişimci.....	15
2.3. Girişimcilik ile İlgili Yaklaşımlar.....	18
2.3.1. Demografik Özellikler Yaklaşımı.....	18
Aile.....	18
Eğitim Durumu.....	20
Cinsiyet.....	20
Yaş.....	21
Gelir Durumu.....	21
Çalışma Tecrübesi.....	22
2.3.2. Girişimci Kişilik Yaklaşımı.....	22
2.4. Girişimci Kişilik Özellikleri.....	23
2.4.1. Başarı İhtiyacı Duyma.....	23
2.4.2. Kontrol Odaklılığı.....	24
2.4.3. Belirsizliğe Karşı Tolerans Gösterebilme.....	24
2.4.4. Risk Alabilme Özelliği Gösterebilme.....	25
2.4.5. Kendine Güven.....	25
2.5. Sosyal Girişimcilik Kavramı.....	25
2.5.1. Sosyal Girişimcilik ve Girişimcilik İlişkisi.....	28
2.5.2. Sosyal Girişimci.....	30
2.5.3. Sosyal Girişimci ile Girişimci İlişkisi.....	34
2.5.4. Sosyal Girişimciliğin Unsurları.....	35
Sosyal değer-etki yaratmak.....	35
Sosyal girişim fırsatlarını görmek.....	35
Yenilikçi Olmak.....	36
Sürdürülebilirlik ve yeni kaynak yaratımı.....	36
Risk alabilme ve proaktiflik.....	36
2.6. Sosyal Girişimcilik Örnekleri.....	36
2.6.1. Dünyada Sosyal Girişimcilik Örnekleri.....	37
2.6.2. Türkiye’de Sosyal Girişimcilik Örnekleri.....	38
2.7. Sosyal Girişimciliğin İlişkide Olduğu Diğer Bilim Alanları.....	40
2.8. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	41

2.8.1. Öz Yeterlik Kavramı.....	44	
2.8.2. Öz Yeterlik Gelişimi.....	48	
2.8.3. Öz Yeterliğin Kaynakları.....	50	
Doğrudan Yaşantılar.....	50	
Dolaylı Yaşantılar.....	51	
Sözel İkna.....	52	
Fizyolojik ve Duygusal Durumlar.....	53	
2.8.4. Öz Yeterlik İnançlarının Etkilediği Süreçler.....	54	
Bilişsel Süreçler.....	54	
Motivasyonel (Güdüsel) Süreçler.....	55	
Duyuşsal Süreçler.....	56	
Seçimsel Süreçler.....	57	
Algılanan Araçsallık.....	57	
2.9. İlgili Araştırmalar.....	58	
2.9.1. Türkiye’de Yapılmış Sosyal Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar.....	58	
2.9.2. Türkiye’de Yapılmış Öz Yeterlik ile İlgili Araştırmalar	62	
2.9.3. Yurtdışında Yapılmış Sosyal Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar	65	
2.9.4. Yurtdışında Yapılmış Öz Yeterlik ile İlgili Araştırmalar.....	67	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM		70
3.1. Araştırma Modeli	70	
3.2. Evren Ve Örneklem.....	70	
3.3. Verilerin Toplanması.....	73	
3.3.1. Veri Toplama Araçları.....	73	
3.3.2. Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği.....	73	
3.3.3. Genel Öz Yeterlik Ölçeği.....	74	
3.3.4. Kişisel Bilgi Formu.....	75	
3.4. Verilerin Analizi.....	75	
3.4.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	75	
3.4.2. İstatistiksel Veri Analizi.....	76	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

79

4.1.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyine İlişkin Bulgular.....	79
4.1.1.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki.....	80
4.1.2.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Öğrenim Görmekte Oldukları Anabilim Dalı/ Bölüm Değişkeni Arasındaki İlişki.....	81
4.1.3.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Akademik Başarı Değişkeni Arasındaki İlişki.....	82
4.1.4.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Herhangi Bir İşte Çalışmış Olma Durumu Arasındaki İlişki.....	83
4.1.5.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Ebeveynlerinin İş Sahibi Olma Durumu Arasındaki İlişki.....	84
4.1.6.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu Arasındaki İlişki.....	85
4.2.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	86
4.2.1.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki.....	87
4.2.2.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Öğrenim Görmekte Oldukları Anabilim Dalı/ Bölüm Değişkeni Arasındaki İlişki.....	88
4.2.3.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Akademik Başarı Değişkeni Arasındaki İlişki.....	89
4.2.4.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Herhangi Bir İşte Çalışmış Olma Durumu Arasındaki İlişki.....	91
4.2.5.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Ebeveynlerinin İş Sahibi Olma Durumu Arasındaki ilişki.....	92
4.2.6.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu Arasındaki İlişki.....	93
4.3.	Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Genel Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	94
4.3.1.	Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyinin Genel Öz Yeterlik Üzerine Olan Etkisine İlişkin Bulgular.....	97
4.3.2.	Genel Öz Yeterlik Düzeyinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Üzerine Olan Etkisine İlişkin Bulgular.....	97

BEŞİNCİ BÖLÜM		
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER		99
5.1. Tartışma.....		99
5.2. Sonuçlar.....		105
5.3. Öneriler.....		108
KAYNAKÇA		110
EKLER		I
EK 1. ARAŞTIRMA ANKET FORMU		I
EK 2. İZİNLER		V

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Girişimci kavramının tarih içindeki değişimi	17
Tablo 2	Girişimci kişilik gelişimi	18
Tablo 3	Sosyal girişimcilik ile girişimcilik arasındaki farklar	29
Tablo 4	Sosyal girişimci kişilik özellikleri	32
Tablo 5	Girişimci ile sosyal girişimci arasındaki farklılıklar	34
Tablo 6	Dünya genelinde sosyal girişimcilik örnekleri	37
Tablo 7	Araştırmaya katılanların demografik özelliklerine göre dağılımı	72
Tablo 8	Araştırmada kullanılan ölçeklere ait güvenirlik analizleri	76
Tablo 9	Veri toplama araçlarına ait normallik analizi sonuçları	77
Tablo 10	Veri toplama araçlarının tanımlanmasında kullanılan puan aralıkları	77
Tablo 11	Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ölçeğinden aldıkları puanların genel dağılımı	79
Tablo 12	Cinsiyete göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeyleri	80
Tablo 13	Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri anabilim dalı/bölüm değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	81
Tablo 14	Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	82
Tablo 15	Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	83
Tablo 16	Eğitim fakültesi öğrencilerinin anne iş sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	84
Tablo 17	Eğitim fakültesi öğrencilerinin baba iş sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	85
Tablo 18	Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri	86
Tablo 19	Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik ölçeğinden aldıkları puanların genel dağılımı	87

Tablo 20	Cinsiyete göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri	88
Tablo 21	Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri anabilim dalı/bölüm değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri	89
Tablo 22	Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri	90
Tablo 23	Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri	91
Tablo 24	Eğitim fakültesi öğrencilerinin anne iş sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri	92
Tablo 25	Eğitim fakültesi öğrencilerinin baba iş sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri	93
Tablo 26	Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri	94
Tablo 27	Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki düzeyi	95
Tablo 28	Sosyal girişimcilik özellikleri düzeyinin genel öz yeterlik üzerine olan etkisine ilişkin bulgular	97
Tablo 29	Genel öz yeterlik düzeyinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerine olan etkisine ilişkin bulgular	98

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıltıları yer almaktadır.

1.1. Problem

İnsanların hayattan beklentileri fiziksel ve biyolojik ihtiyaçlardan çok daha fazlası olmaktadır. Tarih boyunca hayat standardı algısı toplumsal çevrenin sürekli değişimi çeşitli durumlardan etkilendiğinden dolayı dün yeterli görülen koşullar bugün yetersiz olarak yorumlanabilmektedir. Bu bağlamda toplumun ihtiyaç ve sorunları da değişmekte ve görevli kurumlar tarafından çözülemediği durumların olduğu ifade edilmektedir.

Eğitim, bireyin içinde bulunduğu toplumun ondan beklediği çeşitli fiziksel, kültürel ve ahlaki şartları bireyin biyolojik ve psikolojik varlığında oluşturmak ve harekete geçirmektir (Durkheim, 2016: 54). Toplum bireye çok daha yüksek amaçlar için çaba göstermesini öğretmekte ve eğitim aracılığıyla kendi ve toplum için faydalı bir üye haline getirmektedir (Durkheim, 2016: 62). Toplumsal sistem ile eğitim sistemi birbirine bağlıdır. Eğitim sistemi yetiştirdiği bireyler ile toplumun sorunlarını ve beklentilerini çözmeyi yaratıcı ve yenilikçi yollarla geliştirmeyi sağlamaktadır.

Öğretmenlik uygarlık tarihinde başlangıçtan itibaren var olan ancak meslek olarak kabulünün yakın tarihe dayandığı, insan yetiştirmekten sorumlu tek meslek olarak yer almaktadır. İnsan gelişiminin bireysel ve toplumsal olarak önemi nedeniyle öğretmenlik yapacak kişilerin de bu konuda uzman ve becerilerinin etkin olması beklenmektedir. İnsanlık tarihinin modernleşme çabaları ile koşullar sürekli değişmekte yetiştirilen bireylerin de bu değişime ayak uydurabilecek düzeyde olmaları beklenmektedir. Buna göre öğretmenlerin de mesleki ve kültürel bilgilerinin zamanın gerektirdiklerine uygun ve yenilikçi olması gerektiği belirtilmektedir.

Sosyal girişimcilik, girişimcilik alanının sosyal olana odaklandığı, toplumsal ihtiyaç ve sorunları merkeze alan sosyal değişim ve değer üretmek yenilik ve süreklilik sağlamaya odaklı bir kavramdır (Thompson, 2002). Sosyal girişimcilik ekonomik unsurlar ve bireysel fayda yerine toplumsal olanı düzeltme, değiştirme ve yenilemeye dair fırsatları kullanmaktadır (Austin vd., 2006). Toplumun ihtiyaç ve sorunlarını çözmeye yönelik eylemlerde bulunan yaratıcı ve risk almayı üstlenen (Martin ve Osberg, 2007) sosyal girişimciler yenilikleri ve fırsatları kollayan, sorumluluk sahibi, makul riskler üstlenen, sosyal değer üreten ve eylemlerine dair hesap verebilen bireylerdir (Dees, 2001). Sosyal girişimciler bireysel fayda elde etmekten çok toplumsal fayda ve değer üretmek toplumsal katkı oluşturmaktadırlar (Forster ve Grichnik, 2013).

Sosyal girişimcilik giderek önem kazandığından dolayı temel eğitim düzeyinden başlayarak sosyal girişimci bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının 2023 vizyonunda sosyal girişimcilik olgusuna vurgu yapılmaktadır (MEB, 2018; Tarhan, 2019; Armut ve Kılınç, 2018; Deveci ve Çepni, 2015). Sosyal girişimci öğrencileri yetiştirecek olan öğretmenlerin sosyal girişimcilik ve öz yeterlik inançlarının düzeylerinin belirlenmesinin önemli bir fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Alan yazına bağlı kalarak sosyal girişimcilik nitelikleri gelişmiş bir öğretmenin öz yeterlik inancının olumlu olarak gelişmiş olacağı düşünülmektedir.

Öğretmenler toplum ve bireylere rol model olmakta, okulda eğitim öğretim uygulamalarını hayata geçirerek buldukları toplumsal yaşama katkıda bulunmaktadır. Sosyal girişimci olabilmek için doğuştan kazanılan özelliklerden çok sonradan elde edilen sosyal girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesinin önemli olduğu ifade edilmektedir. Buna göre insan yetiştirme görevi üstlenen geleceğin öğretmenleri olacak öğretmen adaylarının toplumsal refahı önemseyen, sosyal ihtiyaçları merkeze alan sosyal girişimci bireyler olması arzu edilen bir durum olmaktadır. Sosyal girişimcilik niteliklerinin geliştiği öğretmenlerin, öğrencilerini yetiştirmede toplumsal faydaya odaklı bireyler olmaları için çabalayacakları düşünülmektedir. Buna göre toplumun ihtiyacı olan sosyal girişimci öğrenciler yetiştirmede gelecekteki öğretmenlik görevini yürütecek öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir (Aydın ve Öner, 2016). Alan yazında öğretmen yetiştirme alanında sosyal girişimcilik araştırmalarının çoğaldığı

görülmektedir (Yazıcı vd., 2016, Çavdar vd., 2018; Aydoğmuş, 2019; Çalışkan, 2019; Erden, 2019; Erden ve Erden, 2020; Eroğlu ve Yavuz Eroğlu, 2020).

Öz yeterlik kavramı; bireylerin zor görevler karşısında kendi eylemlerini yönetebilmelerini sağlayan becerilerine olan inançları (Luszczynska vd., 2005), beklenmedik durumlarda başarılı olabileceklerine dair kendileriyle ilgili yorumlamaları (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001) veya yaşamlarını kontrol edebilmek için lazım olan güdülenme, bilişsel ve davranışsal eylemleri başlatabilmek için kişisel becerilerine olan inançları (Wood ve Bandura, 1989: 364) olarak ifade edilmektedir.

Modern eğitim yaklaşımlarının belirlediği öğretmen nitelikleri ile yüksek öz yeterlik inancına sahip öğretmenlerin özelliklerinin benzer olması nedeniyle öz yeterlik öğretmen yetiştirmede önemli bir kavram olarak incelenmektedir (Balcı ve Küçüköğlu, 2019). Öğretmenlerin öz yeterlik algı düzeyleri görevlerini nitelikli bir şekilde yapabilmek bakımından önemli görülmektedir. Öğretmenlerin görevlerini başarılı şekilde yerine getirmeleri yetkinliklerine olan inançları ile bağlantılıdır (Bandura, 1997). Öğretmenler öğrencilerinin öz yeterlik algısının olumlu yönde gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Yüksek öz yeterlik inancına sahip olan öğretmenlerin, etkili öğretim teknikleri, yaratıcı ve yenilikçi yöntemler ile başarı beklentisi yüksek öğrenci hedefleri oluşturmada başarılı oldukları ifade edilmektedir (Caprara vd., 2006).

Sosyal girişimcilik eğilimlerinin gelişmesinde öz yeterlik inançları önemli bir faktör olarak belirlenmiştir (Mair ve Noboa, 2003; Akkan ve Süygün, 2016). Buna bağlı olarak öz yeterlik inancı bireye engellerle karşılaşmada, risk almada, fırsatları sezebilmede ve bu özelliklerin sürdürülebilmesinde etkili olduğundan dolayı sosyal girişimcilik özelliklerinin gelişimini de olumlu yönde etkileyebileceği ifade edilmektedir (Armağan ve Gürsoy, 2017). Sosyal girişimci öz yeterliği yüksek olan bireylerin sosyal değer üretmeye dair çabaları daha çok ve aktif olacağı belirtilmektedir. Bu yüzden öz yeterlik inancının olumlu yönde gelişimini sağlamak sosyal girişimci yetişmesinde önemli bir adım olarak ifade edilmiştir (Smith ve Woodworth, 2012).

Sosyal girişimcilik ve öz yeterlik ilişkisi arasındaki olumlu ilişki çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir (Smith ve Woodworth, 2012; Akkan ve Süygün, 2016; Akar ve Üstüner, 2017; Armağan ve Gürsoy, 2017; Hockerts, 2017; Bacq ve Alt, 2018; Urban, 2020). Buna bağlı olarak eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri ile genel öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin belirlenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çanakkale il merkezinde bulunan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeyi ile genel öz yeterlik düzeylerinin arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal girişimcilik düzeyleri nedir?
2. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal girişimcilik özelliklerinin düzeyleri;
 - a) cinsiyet, b) eğitim görülen alan- branş, c) okul başarısı, d) iş tecrübesi e) anne-babanın iş sahibi olup olmaması, f) sosyal girişimcilik eğitimi alıp almama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyi nedir?
4. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyleri;
 - a) cinsiyet, b) eğitim görülen alan- branş, c) okul başarısı, d) iş tecrübesi e) anne-babanın iş sahibi olup olmaması, f) sosyal girişimcilik eğitimi alıp almama değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

5. Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanların doğa durumundan bir arada yaşadığı sistemli toplumlara geçtiği tarihlerden günümüze toplumsal alanda ortaya çıkan ihtiyaç ve sorunların giderilmesini sağlayan sosyal girişimcilik, bu sorumluluğu sosyal girişimci olarak tanımlanan duyarlı, akılcı ve risk üstlenen bireylerle gerçekleştirmektedir. Toplumsal sorunların çözümünde, yenilik ve sosyal dönüşüm gerçekleştirmek için toplumda sosyal girişimci bireyler yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim alanı toplumun devamlılığını sağlayacak bireyler yetiştirme görevinde tartışılmaz bir konumda yer almaktadır. Bu bağlamda sosyal girişimci bireylerin yetiştirilmesi açısından bu görevi üstlenecek öğretmenlere de sosyal girişimcilik özellikleri kazandırmak önemlidir. Sosyal girişimcilik becerileri gelişmiş öğretmenler; toplumsal sorunları fark edebilen, bu sorunlara kendi öz yeterlikleriyle çözümler geliştirerek gösterdikleri sosyal girişimci davranışlarıyla yetiştirdikleri öğrencilere de rol model olacaklardır.

Bireylerin sosyal girişimci davranışlar olarak; kendine güvenmeleri, sorumluluk ve risk alabilmeleri, sabır göstererek yaratıcı ve yenilikçi kişisel özellikler sergilemeleri gerekmektedir. Ancak bireylerin bu davranışları gösterebilmeleri bireyin bir işi gerçekleştirebileceğine dair kişisel inancı olan öz yeterlik inancına bağlı olmaktadır. Bu bağlamda sosyal girişimci bir bireyin yetiştirilmesinde, sosyal girişimci davranış özellikleri ile bireyin genel öz yeterlik algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların son yıllarda önem kazandığı ve girişimciliğin temel yapısı etrafındaki iktisat ve işletme alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bağlamda eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ve genel öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştıran bu çalışmanın eğitim alanında sosyal girişimcilik ile ilgili araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Çanakkale il merkezi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 3 ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 336 öğrencinin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma verilerinin toplanması, Konaklı ve Göğüş (2013) "Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği", Yıldırım ve İlhan (2010) "Genel Öz Yeterlik Ölçeği" ve kişisel bilgi formu ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

1. Üzerinde çalışılan hedef kitlenin belirlenmesinde küme örneklem tekniğine dayalı olarak belirlenen örneklem grubu evreni temsil edecek uygunluktur.
2. Ölçeklerin uygulanması sırasında eğitim fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan açıklamada, gönüllüğün esas olduğu, kişilerin kimlik bilgilerinin istenmediği ve araştırmaya yapacakları katkının önemini belirten ifadeler vurgulandığından araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin anketi içtenlikle cevapladıkları düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK, SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ve ÖZ YETERLİK

KAVRAMLARININ KURAMSAL TEMELLERİ

Bu bölümde girişimcilik, sosyal girişimcilik ve öz yeterlik kavramlarına ilişkin kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1. Girişimcilik Kavramı

İnsanın uygarlaşma tarihi boyunca değişim ve dönüşümün öncüsü olarak önemli bir konumda bulunan girişimcilik; ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişmesini sağlayan bir olgu olarak ifade edilmektedir (Morrison, 2000). Ülkelerin bireysel ve toplumsal değer yaratarak refah sağlamasında önemli bir unsur olan girişimcilik (Top, 2012), bu önemli işlevi bilgi ve kişisel performanslarını kullanan girişimciler sayesinde yeni yaratıcı ve sıra dışı değişim ve gelişmelerle sağlamaktadır (Arıkan, 2004; İraz,2010; Kaya, 2007).

Girişimcilik kavramı bir işi gerçekleştirmek için eyleme geçmeyi ifade ederken girişimci bu eylemi yapmakta olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik, bireysel ve toplumsal maddi ve manevi amaçları olan girişimcinin mal ve hizmet üretmesini sağlayan organizasyonları kapsamaktadır. En basit tanımla girişimcilik, amaçlara uygun düşüncelerin mal ve hizmet haline gelebilmesi için gerçekleştirilen eylemler ve sunum faaliyetleri olarak ifade edilmektedir (Zhao vd., 2005). Girişimcilik bir ülkede toplumsal refah seviyesinin yükselmesinde, ekonominin gelişimi ve gayri safi milli hasılanın (GSMH) yükselmesinde, yerli hammadde ve kaynaklarının değerlendirilmesinde, maliyetlerin azaltılması kalitenin iyileştirilmesinde etkili olduğu gibi toplumsal ihtiyaç ve problemlerin giderilmesi, işsizlikle mücadele ve bireysel başarıların sağlanmasında da önemli rol oynamaktadır (Döm, 2012). Girişimcilik ekonomik olumlu etkilerin yanı sıra içinde bulunduğu toplumların siyasal, sosyal ve kültürel yönden gelişimine katkıda bulunmakta, ülkenin refah düzeyini de zenginleştirmektedir (Delibalta ve Kaya, 2007; Frankel, 2005).

Girişimcilik faaliyetleri, ekonomik ve sosyal riskler üstlenerek amaçlanan maddi ve manevi değer ve hizmetlerin üretilebilmesinde ve topluma kazandırılabilmesindeki emek ve kaynak kullanımını kapsamaktadır (Hisrich ve Peters, 2011). Girişimcilik ekonomik yararlarına ek olarak değişim dönüşüm ve yenilikçi yönüyle toplumsal refahı öne çıkarmaktadır (Jaskiewicz vd., 2016). Girişimcilik kavramı hakkında çeşitli alanların ortak çalışma alanı olmasından dolayı tek bir tanım bulunmamaktadır. Geçmişten günümüze girişimcilik ile ilgili tanımlamaların ortak özelliklerine bakıldığında; fırsatları fark edebilme ve kullanıma dönüştürme, eskinin yeniden yorumlanması veya yeni bir yol keşfetme, yaratıcılık ve yeni kaynaklardan yararlanma unsurları yanında kâr amacı gütmeye, başarıya ve kazanma arzusunun tatmin, saygınlık kazanma ihtiyacı, risk ve sorumluluk alabilme özellikleri ön plana çıkmaktadır (Yıldırım, 2013).

Girişimcilik, mevcut imkanların yeni ve yaratıcı bir şekilde bir değer veya ürün olarak ortaya konulmasıdır (Shane ve Venkataraman, 2000). Buna göre girişimci kuruluşlar amaçlarını gerçekleştirebilmek için girişimcilere ihtiyaç duymaktadır (Young, 1990). Girişimci kurmuş olduğu organizasyonu başarılı bir şekilde yönettiğinde, başarı arzusunun tatmin etmekte, bağımsızlık elde ederek saygı görebilme imkanına erişmektedir (Scarborough ve Zimmener, 1996). Fırsatları değerlendirebilen girişimci ekonomik ve toplumsal fayda sağlarken çalışanlar için iş imkânı oluşturmaktadır (Shane ve Venkataraman, 2000; Philips ve Tracey, 2007).

Girişimcinin bir değer oluşturma amacıyla fırsatlar peşinde olması, var olan bir girişimi yeniden ele alarak geliştirmesi, eski mal ve hizmetlerin yenilikçi bakış açısıyla değerlendirilmesi gibi durumların bir girişimci organizasyon tarafından yönetilmesini içeren girişimcilik süreci; düzgün işletilemediğinde ekonomik ve sosyal bakımdan kayıplara yol açmaktadır. Buna göre sermaye ve kaynak kaybı, başarısızlık, sektörde rekabette geriye düşme, çalışan ve yöneticilerin kendine olan güvenini yitirmesi gibi olumsuz sorunları da beraberinde getirmektedir (Kaygın, 2011).

Girişimcilik faaliyetlerinin başarısını; kaynak ve sermayenin yönetimi, rekabet ortamı, pazarlama hataları, çevreyle kurulan iletişimin niteliği, çalışma şartlarının koşulları, yasal mevzuatlar (Christensen vd., 1997); girişimcilerin kişilik özellikleri, risk ve sorumluluk almadaki problemleri, aile ve çevreyle olan psikolojik durumları, çalışma

saatlerindeki istikrarsızlık, başarısız olma korkusu (Kuriloff vd., 1993: 36; Hisrich ve Peters, 1997; Hmileski ve Corbelt, 2006; Kaygın, 2011) önemli ölçüde etkilemektedir. Girişimcilik kavramının beraberinde getirdiği dezavantajları; finansal problemler, belirsizlik ortamında risk alma, çalışma saatlerindeki dengesizlik, başarısızlık tecrübeleri, zarara karşı tolerans gösterememe, iş ve özel hayat arasındaki çatışma, motivasyon kaybı ve fiziksel yorgunluğa bağlı hastalıklar olarak sıralanabilmektedir (Döm, 2012; Marangoz, 2012). Girişimcilik kavramının sağladığı avantaj ve dezavantajlar, ülkeden ülkeye, ülkelerin yasal düzenlemelerine, ekonomik sistemine, siyasi ideolojisi ve girişimciliğin yereldeki konumuna göre değişiklik göstermektedir (Ercan ve Gökdeniz, 2009).

2.1.1. Girişimcilik Tarihi

Tarihsel süreç içerisinde ilkel toplumlar yaşamlarını sürdürebilmek için yeni yollar deneyip yaşamlarını riske atmış, çeşitli yeniliklerle değişim ve dönüşüm gerçekleştirmişlerdir. Bu açıdan girişimcilik insanlık tarihinin başından itibaren gelişimini sürdüren bir olgudur (Durukan, 2006). Girişimcilik kavramı uygarlık tarihinde avcı-toplayıcı toplumlardan başlayarak yerleşik hayata geçişle ivme kazanmış, ekonomik alandaki ilerlemelerle birlikte önce yerel sonra uluslararası ticari pazarlarda önem kazanmıştır. Toplumların tarımsal ekonomiyi geliştirmeleriyle ortaya çıkan ürünlerin çoğalması ile öncelikle takas sonrasında ticari pazarların artışıyla girişimcilik faaliyetleri ortaya çıkmıştır (Durukan, 2006). Orta Çağ'da hükümetlerin kaynaklarını kullanan girişimciler; şato, manastır, katedral gibi büyük mimarileri inşa eden rahiplerden oluşmaktadır (Hisrich ve Peters, 2011).

Özel bankaların kurulması ile 1400'lü yıllarda yaygınlık kazanan girişimcilik faaliyetleri devlet kontrolünden 1700'lü yıllarda yavaş yavaş çıkmaya başlamış hükümetlerle girişimciler arasında imzalanan sözleşmelerle birlikte kar ve zarar durumları tamamen girişimcinin sorumluluğuna bırakılmıştır (İlter, 2008). Devletin her şeyi karşılama düşüncesinin yerini ihtiyaç duyulanı karşılamaya başlayan özel girişimcilik faaliyetleri almaya başlamış (Şekerler, 2006), sanayi toplumunun oluşmasıyla girişimci ticaret için en önemli unsur haline gelerek (Küçük, 2015) bir üretim faktörü olarak yer kazanmıştır (Müftüoğlu, 1991). Buna bağlı olarak ürün çeşitliliğinin artmasıyla girişimciler çeşitli fırsatları değerlendirerek vizyon oluşturmaya başlamışlardır (Güven ve Avder, 2016).

Günümüzdeki girişimcilik kavramına uygun faaliyetler 1950’li yıllarda başlamış, 1980’lerde ABD’de üniversitelerde ders verilen bir alan haline gelmiş, 1990’larda birçok ülkede girişimcilik merkezleri kurularak devam etmiştir (TÜSİAD, 2002). 1920’li yıllara ticari pazar faaliyeti olarak görülen girişimcilik faaliyetleri, 1970’li yıllarda bireysel girişimcilik uygulamalarına dönüşmüş, 1980’li yıllarda sistemsel bir süreç olarak inceleme alanı olmaya başlamıştır.

Teknolojik ilerlemeler ve bilgi çağına geçişle girişimcilik ve yenilik kavramı yana kullanılmaya başlanmış (Aydınlık Ülgen, 2016: 6), gelişimle birlikte başlayan işsizlik sorunu, ekonomik krizler ve birçok toplumsal sorun girişimciliğe olan farkındalığı arttırmıştır (Aşkın vd., 2011). Bilginin önem kazanması ile teknik bilgi ve yaratıcı yenilikçi düşünmeye ihtiyaç artmış, buna bağlı olarak teknolojik değişime ayak uydurabilecek ve ilerletip sürdürülebilirlik sağlayacak girişimci ve girişimcilik faaliyetleri artış göstermiştir. 21. yüzyıldan itibaren girişimcilik alanına daha fazla araştırma ve yatırım yapılmaya başlanmış, nitelik ve nicelik yönden ilerlemeler kaydedilmiştir. Buna bağlı olarak girişimcilik faaliyetleri toplumlarda kabul görme, girişimcilere olumlu destek sağlanması ve toplum üyelerinin girişimciliğe teşviki gibi yönlerden gelişme sağlanmıştır.

Türkiye’de girişimcilik kavramının tarihi gelişimi ise Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Cumhuriyet Dönemi, 1970-1980 yılları arası ve 1980 yılı sonrası olarak dört başlıkta incelenmektedir (Güney vd., 2006).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkler ticaret ve zanaatkarlık alanlarında Ahilik Teşkilatını kurmuşlar, mal ve hizmetlerin devamlılığını bu teşkilata üye olan örgüt ve vakıflar aracılığıyla sağlamışlardır (Öztürk, 2008). Rum, Ermeni ve Yahudi vatandaşlarının ticari faaliyetlerde daha çok aktif olması ve Türk vatandaşların tarım ve askeri alanda yoğunlaşmasının getirdiği ihtiyaç İttihat ve Terakki Döneminde Müslüman ve Türk ticaret adamı yetiştirilmesine yönelik çalışmalar ile değiştirilmeye çalışılmıştır (Durukan, 2006). 19. Yüzyıla kadar esnaf ve zanaatkarları tek çatı altında toplayan Lonca Teşkilatı ticari eğitimler düzenlemiş, II. Meşrutiyet ve 1913 yılında ilan edilen Teşviki Sanayi Musakkatı Kanunu ile özel girişimlerin çeşitli uygulamalarla desteklenmesi sağlanmıştır (Aykan, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kurulma yıllarında ekonomik bağımsızlığın elde edilmesi için ulusal girişimci yetiştirmek için faaliyetler yürütülmüştür (Sali, 1998; 35). Devlet, özel teşebbüslerin yatırım gerçekleştirecek sermaye ve bilgi birikimine sahip olmamasından dolayı ekonomik olarak bir rehber olarak girişim faaliyetlerine başlayarak 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'nde çiftçi, tüccar, sanayici ve işçilerin iktisadi durumlarını iyileştirmek için özel teşebbüslere milliyetçi bir iktisat politikası tasarlamış, özel teşebbüslerin desteklemesi için düzenlemeler yapılmıştır (Altıparmak, 1993). 1930-1946 ve 1960 yılları arasında çeşitli uygulamalar düzenlenmiş, serbest piyasa uygulamaları başlamış, Sınai Kalkınma Bankası özel sektör için kredi vermeye başlamıştır. Devletin müdahaleleri ve özel teşebbüse yönelik planlamalar uygulayamaması sonucunda istenilen girişimcinin yetiştirilmesi mümkün olmamıştır.

1960-1970 yılları arasında özel girişimciliğin geliştirilmesi için kanun düzenlemeleri yapılarak temel olarak üretimin artırılması hedeflenmiştir (Durukan, 2006). Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) 1971 yılında kurularak hükümetlerin ekonomik varlık ve yatırımlarını yönlendirmesinde destek sağlamıştır (İrmiş ve Emsen, 2002). 1970- 1980 yılları arasında piyasa ekonomisine geçiş yapılarak girişimcilik faaliyetleri için çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu yıllar arasında Türk girişimcileri geleneksel tüccar tasvirinden kısmen uzaklaşan yüksek öğrenim görmüş kimselerdir.

1980 yılından sonra ülkenin ekonomik durumu Dünya Bankası (IMF) gibi uluslararası kuruluşların desteklerinin alındığı, dış ticaretin serbest olduğu ve dünya ekonomisiyle bütünleşmiş bir ortam olarak ifade edilmektedir (Eşkinat, 2008). İhracata yönelik kalkınma stratejisine geçen Türk ekonomisi buna yönelik faaliyette bulunan girişimler ve girişimcileri destekleme politikası uygulamaya başlamıştır (Arıkan, 2004). 1986 yılında Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) özelleştirilerek devlet destekli girişimcilik teşvik edilmiştir. 1990 yılında çeşitli dernek ve örgütler kurularak girişim faaliyetleri hız kazanmıştır (İrmiş ve Emsen, 2002; İrmiş vd., 2010). Buna bağlı olarak Türklerin girişimcilikte başarılı olabileceği düşüncesi yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Günümüzde mevcut ekonomik durumun dengesiz olması ve sosyo-kültürel durum girişimciliğin gelişmesine olumsuz etkide bulunmaktadır. Ekonomideki istikrarsızlık, politik düzenlemelerdeki yetersizlik, sermaye ve kaynak kullanımındaki bilgisizlik ve bilgili,

nitelikli girişimcilerin azlığı, teknolojik gelişmelere ayak uydurulamama (Demirdögen, 1996) yıllardan beri girişimcilik alanında gelişme sağlamak için engel oluşturmaktadır. Ekonomik sistemde devlet piyasada rekabetçi bir ortam hazırlayarak girişimciler için uygun zeminler oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak mal ve hizmetlerin üretimleri girişimler tarafından üretilecek böylece işsizlik sorununa da çözüm sağlanacaktır. Kamu personellerinin kendi işlerini kurması teşvik edilebilirse kamusal hizmetteki verimlilik ve kalite yükselecektir. Teknolojik ilerlemelerin hayata geçirilmesinde girişimciler etkili olmaktadır. Yerli girişimcilerin desteklenmesi ile ülke kaynak ve hammaddeleri işlerlik kazanmakta makul fiyatlarla mal ve hizmet üretilebilmektedir. Buna göre girişimcilerin teşviki ülke için önem kazanmaktadır.

İktisadi girişimcilik günümüzden yüzyıllar öncesinde ortaya çıkarken, sosyal girişimcilik ise kavram olarak daha yakın tarihte bilinirlik kazanmıştır. Ancak araştırmacılar için sosyal girişimcilik toplumlar içinde sosyal bir etkinlik olarak daima var olan bir faaliyet olduğu ifade edilmektedir. İlk sosyal girişimcilik örnekleri eğitim, sağlık, çalışma hakları ile ilgili olarak ortaya çıkarak toplumdaki sorunları çözmeyi hedeflemeyi amaçlamıştır (Scheid, 2011). Bu hareketler zamanla sosyal girişimcilik kavramının temellerini oluşturmuş yeni bir faaliyet alanı olarak geleneksel girişimcilikten ayrılmıştır (Scheid, 2011).

1970'li yıllarda sosyal girişimcilik ve sosyal girişimci kavramları toplumsal değişimle ilgili literatürde kullanılmaya başlanarak 1990'lı yıllarda akademik çalışmalarda yaygınlık kazanmıştır (Sargeant ve Wymer, 2007: 222). Bill Drayton tarafından sosyal girişimcilere fon sağlayan Ashoka'nın kurulmasının ardından, 1997 de Michael Young tarafından kurulan The Scholl Entrepreneurs (Sosyal Girişimciler Okulu) sosyal girişimci eğitiminde önemli bir katkı sağlamıştır. J. Gregory Dees ve David Bornstein 2001-2002 yıllarında araştırmalarıyla sosyal girişimcilik literatürünün oluşturulmasını sağlamışlardır. Alex Nicholls'un sürdürülebilir sosyal değişimi ele aldığı kitabı ve Palgrave Macmillan 'ın sosyal girişimcilik teori ve araştırmalarını topladığı kitabı alanda başvurulan önemli kaynaklar haline gelmiştir. Sosyal girişimcilik faaliyeti ile 2006 yılında Nobel Barış Ödülü alan Muhammad Yunus Grameen Bank ile sosyal girişimcilik kavramının devlet ve özel sektörün tarafından ilgi görmesini sağlamıştır.

Sosyal girişimcilik eğitim, sağlık, ekonomi ve sosyal alanlardaki problemleri çözerek toplumsal refahı sağlamak açısından önemli rol oynamaktadır (Kümbül-Güler, 2011). Sosyal girişimcilik yeni ve farklı yollarla geliştirdiği sosyal değeri toplum yararına kullanmaktadır (Dees, 1998). Sosyal girişimcilik ile ilgili kavramsal çalışmalar günümüzde çeşitli alanlardaki ortak araştırmalar ile desteklenerek geliştirilmektedir.

2.1.2. Girişimcilik Türleri

Girişimcilik alan yazınında girişimcilik türleri birçok sınıflandırmaya tabii tutulmuştur. Literatürde en çok yer verilen sınıflandırmalar; orijinal girişimcilik, kurumsal girişimcilik, kamu ve özel sektör girişimciliği, iç girişimcilik ve sosyal girişimcilik olarak yer almaktayken stratejik girişimcilik, akademik girişimcilik, kadın girişimciliği, çevreci girişimcilik, eğitim girişimciliği ve genç girişimciliği olarak günümüzde yeni girişimcilik türleri eklenmiştir.

Orijinal (bağımsız) Girişimcilik; Girişimciler tarafından sıfırdan ilk kez kurularak gerçekleştirilen girişimcilik türüdür (Top, 2012). Bu girişim türünde girişimciler bireysel yetenek ve bilgilerini kullanarak kendi vizyon ve amaçlarını gerçekleştirmek için girişimcilik faaliyetlerini yürütmektedirler. Orijinal girişimcilik, en iyi fırsatın gerçekleştirilmesinde gereken sermaye ve emek ile başarısız olma olasılığını içinde barındırmaktadır (Özkul, 2008).

Kurumsal Girişimcilik; 1920'li yıllardan II. Dünya Savaşı sonuna kadar süren ekonomik kriz ile gelişimine devam eden kurumsal girişimcilik, ekonomik krizden etkilenen girişimlere destek olmak ve yeni girişimlerin kurulabilmesini amaçlamaktadır. Kurumsal girişimcilik; fırsatların değerlendirilmesi, yenilik ve yaratıcılık, risk alma ve rekabete yönelme unsurlarını içermektedir. Buna göre kurumsal girişimcilik; girişimci kurum kültürü, bireysel ve ekip olarak çalışma, yenilikler oluşturarak girişimin başarılı olmasına katkı sağlamaktadır. Kurumsal girişimci yöneticileri, kurumlarının kaynaklarını ve ekonomik performanslarını güçlendirerek büyümeyi sağlarken, çalışanlarının motivasyonunu yükselterek onların iş tatminlerini olumlu yönde güçlendirmektedirler.

Kamu ve Özel Sektör Girişimciliği; Girişimcilik alan yazınında sahipliğe göre oluşturulan sınıflandırmada yer alan kamu ve özel sektör girişimciliği, sermayenin tamamının devlete ait olması halinde kamu girişimciliği, sermayenin tamamının şahıslara ait olması halinde özel sektör girişimciliği, sermayenin hem kamu hem de şahıslara ait olması halinde karma girişimcilik olarak adlandırılmaktadır. Kamu girişimciliğinde mülkiyet, yönetim ve denetim kamuya ait olup temel amaç sosyal yararın sağlanması olarak vurgulanmaktadır.

İç Girişimcilik; Bir örgütte yenilikler oluşturmak için iç kaynakların kullanılarak yeni yöntemlerle farklı ürünler geliştirerek yeni pazarlara katılmaları iç girişimcilik olarak tanımlanmaktadır (Antoncic ve Hisrich, 2003). İç girişimcilik, örgütün sürekli bir şekilde yenilenmesi ve uygulama alanlarının yeniden belirlenmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir (Ağca ve Baş, 2013). İç girişimcilik faaliyetlerini; örgütün yapısı, örgütün kültür ve iletişim ağları ile örgütün faaliyette bulunduğu alan, çalışanların girişimcilik özellikleri ve rekabet koşulları etkilemektedir (Top, 2012). Geleneksel örgüt kültürleri emir ve itaat ederek yönetilme ile klasik ödül- ceza uygulamalarını içeren, yaratıcılık, bağımsızlık ve risk almayı kısıtlayan bir yapı içermektedir (Döm, 2012).

Sosyal Girişimcilik; Girişimcilik faaliyetlerinde toplumsal fayda ve sosyal değerini hedeflediği girişimcilik türü olan sosyal girişimcilik, kavramsal çerçevenin ikinci bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

Stratejik Girişim; Stratejik girişimcilik, girişimcilik unsurları ile stratejik yönetim bilgisini kullanarak girişimcinin fırsatlara odaklanması, fırsatları ve riskleri analiz etmesi, yenilik ve yaratıcılık kullanarak çevreyle olan ilişkisini değerlendirerek ürün ve hizmet geliştirmesi olarak ifade edilmektedir.

Akademik Girişimcilik; Akademik personellerin geliştirdiği akademik projelerin üniversite ve sanayii iş birlikleriyle geliştirilmesi olarak tanımlanan akademik girişimcilik, akademik çalışmaların ticari olarak değerlendirilerek istihdam alanı sağlayarak ekonomiye fayda oluşturması olarak ifade edilmektedir (Başar, 2014). Buna göre akademisyenler bilimsel çalışmalarını ticari girişimlere dönüştürerek ekonomik kazanım elde etmektedirler.

Kadın Girişimciliği; Kadın girişimciliği, girişimin tümüne ya da büyük hissesine sahip olarak tüm riski üstlenen, karar yetkisine sahip aktif kadın girişimcilerin oluşturduğu girişimcilik türüdür (Koç, 2015).

Çevreci Girişimcilik; Girişimcilik literatüründe ekolojik, yeşil veya çevreci olarak isimlendirilen bu girişim türü diğer girişimlerden bazı yönleriyle ayrılmaktadır. Buna göre çevreci girişimcilik, mal ve hizmet üretme yöntemlerinin doğa ve çevreye zarar vermeyen yöntem ve teknolojilerle oluşturulması, girişimcinin kar elde etmekten çok toplumsal faydayı amaçlaması ve girişimcinin müşteri seçeneklerini kendi etik ve ahlak koşullarına göre elli koşullar çerçevesinde göz önünde bulundurarak oluşturmasını içermektedir (Abell, 1980).

Genç Girişimciliği; Genç bireylerin girişimcilikte daha yetenekli ve başarılı olacağı düşüncesini temel alan bu yeni girişimcilik türü, girişimciliği araç olarak görüp iyi eğitilmiş öğrenci ve mezun gençlerin yeteneklerini keşfedip, iş zekası geliştirerek gençleri geleceğe hazırlamak ve iş gücü piyasasına kazandırmayı hedeflemektedir (Alan, 2020).

İncelenen tüm bu girişim türlerinin yanında yaratıcılığın vurgulandığı girişim türü olan yaratıcı girişimcilik, var olan ürün veya hizmetlerin yaratıcı olarak piyasaya kazandırılmasını içermektedir. Piyasada var olan girişimlerin izlenerek aynı amaçla oluşturulan girişim türü olan takipçi girişimcilik ürün ve hizmetlerde yenilikler gerçekleştirmektedir (Küçük, 2015). Mevcut kaynaklarla ilgili fırsatların belirlenmesinin hedeflendiği fırsatçı girişimcilik (Tekin, 2004) gelecekle ilgili öngörülerde bulunmayı gerektirmektedir. Büyük ve iyi yönetilemeyen girişimlerin faaliyetlerini uzman bir kişiye devredilerek girişimin değişip dönüştürülerek sektöre kazandırılması olan profesyonel girişimcilik ve teknik bilgide uzman deneyimli girişimcileri AR-GE projeleri oluşturarak gerçekleştirdiği teknik girişimcilik türünde de ekip çalışması önemli bir unsur olarak ifade edilmektedir.

2.2. Girişimci

Girişimci kavramı kendi yetenekleri ve ekonomik kaynaklarını kullanarak cesaretle bir işe başlayan, problem ve ihtiyaçları çözmeye çalışan kişi olarak tanımlanmaktadır.

Girişimci üretim unsurlarını bir araya getiren ve üretimi gerçekleştiren kişidir. Girişimci organizasyon oluşturarak kendi potansiyeli ile yenilik oluşturma sürecini gerçekleştirmektedir (Bruyat ve Julien, 2000). Girişimci fırsatları sezerek bu fırsatları gerçeğe dönüştürmede risk alan, sermaye ve kaynak yaratan tüm bunları bir değer veya ürüne dönüştürerek topluma kazandıran kişidir ve toplumda yeni ve yaratıcı fikirlerin gerçekleşmesini sağlamaktadır (Kao, 1989). Buna göre girişimci içinde bulunduğu toplumu etkin şekilde gözlemleyip problem ve ihtiyaçları fark eden, çözüm ve yenilik gerçekleştirmek için elinde bulunan kaynakları kullanıp sermayesini riske eden dönüşümcü kişi olarak ifade edilmektedir (Kuratko ve Goldsby, 2004).

Girişimci kavramı birçok alanda ortak çalışma alanı olmasından dolayı girişim kavramı gibi araştırmacılar tarafından ortak bir şekilde ifade edilmemektedir. İktisat alanına göre girişimci kavramı piyasa şartlarında arz ve talebi etkileyen üretim koşullarını değerlendiren, risk ve sorumluluk alarak yenilikler oluşturan kişi olarak ifade edilmektedir (Marangoz, 2012; Yıldırım, 2013). Psikoloji alanı girişimciyi amacına yönelik güdülenmiş, başarıyı arzulayan ve bunun için çaba gösteren, emir altında çalışmayı istemeyen kişiler olarak ifade etmektedir (Lazonick, 2002). Girişimci başarı arzusuna sahip, değişime açık ve uyum sağlayan, risk almayı seven (Birley, 1993) vizyon ve misyona odaklı, hırslı (Smilar ve Sexton, 1996) kendine güvenen, fırsatları kovalayan (akt. Yıldırım, 2013) kişi olarak tanımlanmaktadır.

Girişimci terimi geçmiş yıllarda Arapça “şebıs” kelimesinden türetilen “teşebbüs” kelimesi ile tanımlanmış, tuttuğunu elinden bırakmamak için elinden geleni yapmak manasında kullanılmıştır. Günümüzde kullanılan girişimci kelimesinin kökeni Fransızca “entreprendre” kelimesinden gelen bir şeyi üstlenme anlamını taşıyan “entrepreneur” kelimesine dayanmaktadır. Girişim kelimesinin Türkçe ’de *gir* emir kipinden türetilen, bir yerden bir yere geçişi, yeni bir işe başlamayı ve bir sorun için çözüm üretmeyi tanımlamaktadır (Kuratko ve Hodgets, 2001).

Girişimci kavramının ilk tanımını 18. Yüzyılda ifade eden Richard Cantillon (1755) girişimcinin belirsizlik durumlarında Pazar oluşturabilecek organizasyon sahibi olan yetkinliğine vurgu yaparken (Praag,1999; Rocha ve Birkinshaw,2007); Jean Baptist Say girişimcinin üretim ve dağıtımdaki yönetici rolüne dikkat çekerek koordinatör ve lider olarak

yönetimsel niteliklerini ön planda tutmaktadır (Praag,1999; Top,2012). Schumpeter (1942) ise girişimciyi kar ve yenilikler peşinde koşan kişi olarak ifade ederken, David Mc Clelland (1961) ekonomik gelişmenin ihtiyacı olan baş eylemcinin girişimci olduğunu savunmaktadır. Turgot ve Drucker girişimcinin kar amaçlı organizasyonlara yatırımda bulunduğunu (Rocha ve Birkinshaw, 2007), Geber girişimcinin yenilikçi fikirleri uygulamak için çaba sarf ettiğini (akt. Casson, 2005) ifade ederken, Krizner girişimcinin rekabetçi özelliklerini vurgulamış, Eckhardt ve Shane (2003) girişimcinin kuvvetli hayal güçlerine, özgüvenlerinin yüksek olmasına ve umutsuzluğa kapılmamasına, Casson ise yenilikçi düşünmesi üzerine odaklanmıştır (Arıkan, 2004). Tablo 1’de girişimci kavramının tarih içindeki değişimi yer almaktadır.

Tablo 1
Girişimci kavramının tarih içindeki değişimi

Girişimci Kavramında Tarihsel Değişim	Girişimci Tanımı
Orta çağ	Askeri rol, geniş alanda üretim uygulamalarının görevlisi
17. Yüzyıl Say, (1803)	Kar ve başarısızlık riski üstlenen kişi Sermaye ve girişimci karının bölünmesi
McClelland, (1961)	Enerjik ve ılımlı, risk üstlenen kişi
Shapero, (1971)	İnisiyatif alan, kaybın riskini üstlenen kişi
Drucker, (1985)	Fırsat peşinde olan kişi
Hiisrich, (1985)	Finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenen, kişisel tatmin ve parasal ödülleri elde eden kişi
Pinchot, (1986)	Organizasyon kuran kişi

Kaynak: Henry vd., (2005: 32).

Girişimcilerin; kendine güven, başarı elde etme arzusu, belirsizliğe karşı direnç gösterme, motivasyon (Öktem vd., 2003) fırsatları görebilecek sezgi ve analiz kabiliyeti ile harekete geçebilme (Bhide, 1994; Altuntaş, 2010) eskinin yeniden yorumlanması, yeni yollar keşfetme (Daft, 2005; Hisrich ve Peters, 2011) değişime ayak uydurma (Hitt vd., 2015) makul düzeyde risk üstlenme (Hawison ve Badger, 2006) yaratıcı kişilik özelliklerine sahip oldukları belirtilmektedir (Basım vd., 2009).

2.3. Girişimcilik ile İlgili Yaklaşımlar

Girişimcilik ve girişimci kavramlarını etkileyen unsurları belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından belirli sınıflandırmalar yapılarak çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bazı yaklaşımlar girişimciliğin kişilik özelliklerine odaklanırken, bazı yaklaşımlar sosyo-kültürel unsurların önemini vurgulamaktadır. Bu bölümde girişimcinin demografik özellikleri ile kişilik özelliklerine yönelik yaklaşımlar ifade edilecektir.

2.3.1. Demografik Özellikler Yaklaşımı

Girişimci özelliklerini belirleyebilmek için demografik verilerin kullanımıyla gelişen bu yaklaşım, girişimcilerin demografik unsurlarının belirlenerek bir girişimci profili oluşturmayı amaçlamaktadır. Buna göre belirlenen demografik değişkenler içinde cinsiyet ve yaş, eğitim durumu, medeni durum, aile ve sosyo-ekonomik durum ve çalışma tecrübesi olarak ifade edilmektedir. Tablo 2’de girişimcilerin kişilik gelişimine etki eden unsurlar yer almaktadır (Bird, 1993:14).

Tablo 2

Girişimci kişilik gelişimine etki eden yapılar ve davranış aşamaları

Gelişime Etki Eden Yapılar	Girişimci Davranış Aşamaları
Aileden Gelen Altyapı ve Genetik	Başlangıç aşaması
Değişimi Zor Yapılar	
Motivasyon	
Kişilik	Sabırlı olmak
Değişebilen Yapılar	
Yetenek	
Yetkinlik	Başarı kazanmak
İlişkiler Ağı	
Hayat Hikayesi ve Deneyimler	

Kaynak: Bird (1993:14).

Aile: Toplumun en önemli yapısal birimi olan ailenin toplum içerisindeki ekonomik ve sınıfsal düzeyi, yetiştirme biçimi ve değerleri, çevresi, sahip olduğu iş biçimi, akrabalık ilişkileri bireyin girişimcilik eğilimine doğrudan ve dolaylı şekilde etki etmektedir (Kök, 2007; Bozkurt, 2007). Aile bireyin girişimcilik özelliklerini kazanmada yardımcı olabildiği gibi

olumsuz yönde de etkileyebilmektedir (Kök, 2007). Aile çocuğa her koşulda destek olup risk alma yönünde cesaretlendiriyorsa girişimcilik eğilimi göstermesine teşvik edici olarak olumlu yönde davranış sergilemektedir. Çocuğun yetişme çağında eleştirilmesi ve korkutulması ise özgüven eksikliği ile başarısızlık korkusu geliştirmesine sebep olarak girişimcilik eğilimi kazanmasına olumsuz etkide bulunduğu ifade edilmektedir.

Ailenin çocuğun kararlarına destek olması girişimcilik eğilimi kazanmasında motivasyon unsuru olarak görülmektedir. Aile çocuğun yetişme çağında rol model olarak da olumlu veya olumsuz yönde etkide bulunmaktadır. Aile içinde ve çevresinde girişimcilik desteklenen bir olguysa kişi uygun olanaklara sahip olduğunda girişimcilik niyetini geliştirebilecektir. Aile içinde ebeveynlerin kendi işlerine sahip olmasının çocuğun girişimcilik davranışı kazanmasına olumlu yönde etkide bulunacağı ifade edilmektedir. Akrabaların içinde girişimci bireyler olmasının ailenin girişimciliğe olumlu bakmasını ve çocuğu bu yönde teşvik ederek girişimcilik niyeti geliştirmesinde etkili olacağı belirtilmektedir.

Ailenin toplumsal konumu çocuğun gelişiminde ve geleceğe ait kariyer hedeflerine ulaşmasında ekonomik olarak belirleyici olmaktadır. Ailenin çocuk eğitimindeki tarzı, çocuğa yönelik tutum ve davranışlar ile ailede bulunan çocuk sayısı bireyin girişimcilik davranışı geliştirmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Ailenin çocuğuna teşvik edici davranması olumlu etkide bulunmaktayken kısıtlayıcı ve kararsız tutumların bireyi olumsuz olarak etkilediği ifade edilmektedir.

Alan yazındaki çalışmalar, kendi işine sahip ebeveynlerin çocuklarına sorumluluk verdiği ve çocuğun aldığı sorumluluğu başardığı takdirde ileriki yıllarda para kazanmak açısından farkındalık kazanmasında yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Aile kamu veya özel sektör çalışanı ise çocuk para kazanma konusundaki düşüncesini ailesinden yola çıkarak geliştirmektedir. Buna göre çocuk ailesinin gittiği yoldan giderek masa başı bir işte çalışmanın daha güvenli para kazanma yolu olduğunu düşünebilmekte kendi işinin sahibi olmakta tereddüt geliştirebilmektedir.

Eğitim Durumu: Eğitim alanı bireylerin içinde yer aldığı toplumun özelliklerini, tutum ve davranışlarının kazandırıldığı ve beklentilerinin aşılandığı bir süreçtir. Girişimcilik eğitim ile geliştirilebilmekte, girişimcilik özellikleri eğitim yardımıyla bireylere kazandırılabilir. İyi bir girişimcilik eğitimi bireylere girişimci olma yönünde bilgi ve beceri oluşturmalarını sağlamakta, kişisel yeteneklerini geliştirirken yaratıcılığı ön plana almaktadır. Üniversitede alınan girişimcilik eğitimi gençliğin ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan bilinç kazanarak geleceğe yönelik bireysel ve toplumsal fayda sağlamasına imkân sağlamaktadır. Girişimcilik ders ve özel eğitim kurslarında gençlerin bağımsız davranış kazanma, risk alabilme, yenilikçi ve yaratıcılık gösterebilme yönünde motivasyon elde etmelerine yönelik etkinlikler düzenlenmektedir.

Alan yazında yer alan Tağraf ve Halis (2008) çalışmalarında girişimcilik eğitimi almış olan ve almayan öğrencilerin girişimcilik öz yeterliği bakımından fark bulunmadığını, uygulamalı girişimcilik eğitimi alanlarda işe başlama eğilimini yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Soutaris vd. (2007) araştırmalarında girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik öz yeterliklerinin farkında olmalarına olumlu etkide bulunduğunu ifade etmiştir.

Cinsiyet: Girişimcilik alanındaki araştırmalarda cinsiyet açısından en önemli vurgu toplumun cinsiyete olan bakış açısının doğrudan etkisinin gözlenebilir olması yönüne yapılmaktadır. Girişimcilik özelliklerinin erkek ve kadın girişimciler için benzer olduğu ifade edilmektedir. Cinsiyet ayrımı yapılmaksızın girişimcilik faaliyetlerine başlama ve sonlandırma unsurlarının fark göstermediği belirtilmektedir. Bazı toplumlarda kadınların çalışma yaşamında hiç veya daha az yer alması uygun görülmeyle birlikte bazı toplumlarda kadınlar çalışma bakımından erkekler kadar desteklenmektedir. Devlet destekli girişimcilik faaliyetlerinde kadınların daha cesur ve başarıya arzularının yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Kadınların anne ve ev hanımı olarak üstlendikleri roller ile çalışma hayatının getirdiği zorlukların atılması neticesinde kadın girişimciler daha esnek çalışma saatleri olan kariyer tercihlerinde bulunmaktayken erkek girişimciler için bu durumun önem seviyesinin daha az olduğu ifade edilmektedir. Buna bağlı olarak erkek girişimcilerin yaşamlarını kontrol edebilmelerinde daha motivasyon sahibi oldukları gözlenirken, kadınların hem işte hem de evde çalışan olmalarının motivasyon kaybına neden olduğu belirtilmektedir. Ek

olarak erkek girişimcilerin daha erken yaşta girişimcilik faaliyetlerine başladıkları gözlemlenmiştir.

Alan yazındaki araştırmalarda ticari girişimcilikte erkeklerin kadınlardan daha fazla girişimci özellikler taşıdığı (Haugh, 2005); kadın girişimcilerin sektör olarak daha kısıtlı bir alana hitap etmesine rağmen rol model olarak diğer kadınları motive ettiği (Marlow vd., 2008) ifade edilmektedir.

Yaş: Günümüzde bilginin değerinin anlaşılmasıyla birlikte girişimcilik faaliyetleri üniversite yıllarından itibaren ilgi alanı olmaya başlamaktadır. Girişimci ve girişimci adayları belli eğitim seviyesine ulaştıktan ve girişimcilik açısından bir eğitime katıldıktan sonra girişimcilik faaliyetlerine katılım sağlamaktadır. Yaş ile ilgili çalışmalarda genç girişimcilerin orta yaştaakilere göre daha çok girişimcilik eğilimi gösterdiği, orta yaşta girişimcilerin sosyal girişim faaliyetleriyle daha çok ilgilendiği yönünde bulgular ifade edilmektedir (Martin ve Osberg, 2007; Tajeddini ve Mueller, 2009; Nga ve Shamuganathan, 2010). Buna göre öğretmen adaylarının girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri göstermelerinin sağlanabileceği düşünülmektedir. Üniversite ve sanayi iş birlikleri, projeler, Teknoparklar gibi akademinin de katılım gösterebileceği girişimsel faaliyetler hem bireysel hem de toplumsal olarak fayda sağlamaktadır (Kolvereid ve Moen, 1997; Oosterbeek vd., 2010).

Gelir Durumu: Girişimci bir birey için aile en önemli etkiye maruz kaldığı yakın çevresidir. Ailenin toplum içindeki ekonomik sınıfı, ebeveynlerin meslekleri ve gelir seviyesi girişimcilik eğilimine etki eden unsurlarda yer almaktadır. Eğitimli ve yüksek gelir sahibi ebeveynler çocuklarının iyi eğitim almasına imkan sağlamaktadır. Yeterli geliri olan ailelerin yüksek riskli iş alanlarına yatırım yaptıkları, geliri düşük ailelerin iş kurmak ve birikim yapabilmekte zorlandıkları ifade edilmektedir. Sermayenin miktarı girişim faaliyetlerini başlatmada önemli bir unsur olsa da tek başına bir ölçüt olarak yeterli olmamaktadır.

Çalışma Tecrübesi: Girişimcilik yapmayı istediği alanda bireyin daha önceden mesleki tecrübesinin olması kendine daha çok güvenmesini ve faaliyette bulunacağı alanda yönetim, pazarlama ve risk alma yönünden başarı sağlamasında olumlu etkilerde bulunduğu ifade edilmektedir.

2.3.2. Girişimci Kişilik Yaklaşımı

Girişimci kişilik ile ilgili araştırmalar girişimci kişiliğin ayırt edici yönlerini, iç ve dış kaynaklı etkiler ile çeşitli kişilik özelliklerinin bir araya gelerek oluştuğunu temel almaktadır. Buna göre girişimci kişilik yaklaşımları; Kişilik İmajı Yaklaşımı, Yapısal Kişilik Yaklaşımı ve Durumsal Kişilik Yaklaşımı olarak sınıflandırılmaktadır (Özkul, 2008).

Kişilik İmajı Yaklaşımı: Bu yaklaşım girişimcileri girişimcilik niyetine göre kişilik özellikleriyle tanımlamaktadır. Buna göre öne çıkan girişimci kişilik özellikleri; kararlı, otoriter, sosyal, maceracı, sezgici ve hayalci tip olarak ifade edilmektedir (Top, 2012).

Yapısal Kişilik Yaklaşımı: Girişimcilerin davranışlarını temel alan bu yaklaşım, girişimcinin karakteristik olarak özgüvenli olması halinde kontrol odağı oluşturabilme ve bağımsızlık özelliklerini taşıdığını savunmaktadır. Girişimcinin karakteristik özelliklerinin sonuç almaya dönük olmasının başarı arzusunun yüksek olabileceğine vurgu yapmaktadır. Karakteristik özelliklerinde riski göze alan bir girişimci risk alan bir davranış gösterirken, algılama ve vizyon karakteristiğinde olan bir girişimci sezgisel ve geleceği ön görebilen bir davranış sergilemektedir (Top, 2012).

Durumsal Kişilik Özellikleri Yaklaşımı: girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik sürecinin farklı aşamalarındaki durumlara göre değiştiğini savunan bu yaklaşım (Gerber, 1997), girişimcilik sürecinin başında hazırlık ve işin kurulması, büyüme ve değişim aşamalarında sürece uyum gösteren kişisel özelliklerin olduğunu ifade etmektedir. Buna göre girişimci sürece bağlı olarak üç tür benlik geliştirebilmektedir;

- Girişimci Benlik; fırsatlara odaklı, geleceğe yönelik öngörülerde bulunan, vizyon sahibi, yenilik ve değişimi hedefleyen özellikler taşımaktadır.

- Yönetici Benlik; girişimcilik faaliyetlerini planlayan akılcı ve yönetici özellikler sergilemektedir.
- Teknisyen (usta) Benlik; bireysel olarak işi kendisi gerçekleştiren, yaptığı işten mutluluk duyan bir yapıdadır (Geber, 1997).

2.4. Girişimci Kişilik Özellikleri

Girişimcilik alan yazınında 1950 yılından sonraki çalışmalar girişimcilerin kişilik ve karakteristik özelliklerine odaklanmıştır. Bu çalışmalarda hangi bireylerin girişimci olmayı seçtiği, başarılı girişimcilerin başarılı olmasına etki eden temel kişilik özelliklerinin neler olduğunu belirleme amacı ağırlık kazanmıştır (Shane ve Venkatamaran, 2000; Nicolau vd., 2008; Ucbasaran vd., 2008; Shane, 2010). Girişimcilik alanında yapılan çeşitli araştırmalara göre girişimcileri toplumun diğer bireylerinden ayıran özellikler; başarı-güç ihtiyacı duyma, içsel kontrol odaklılığı, belirsizliğe karşı tolerans ve risk alma eğilimi gösterebilme ile kendine güven olarak ifade edilmektedir (Scott vd., 2003; Korunka vd., 2003).

Girişimcilerin kişilik özellikleri; başarı ihtiyacı, güç ihtiyacı, bağlanma ihtiyacı, risk alma eğilimi, içsel kontrol odağı, kendine güven, otonomi ve bağımsızlık ihtiyacı, yenilikçilik, karar verme, düşünme, iletişim yetenekleri, bağlılık, inisiyatif, güdü, coşku, belirsizliğe tolerans ve gerçeği kavrama olarak çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir (Henry vd., 2005).

2.4.1. Başarı İhtiyacı Duyma

Girişimcilerin psiko-sosyal yönden başarıma arzusu üzerine araştırmalarda bulunan McClelland, başarıma arzusunun yüksekliğinin bireyde çalışmanın değer ve önemini anlamayı sağladığını, sürekli üretme ve başarılı olma ihtiyacı duyduklarını ifade etmektedir (McClelland, 1961). Başarılı olma ihtiyacı girişimciyi toplumun diğer bireylerinden ayırmaktadır (Johnson, 1990). Başarı ve güç elde etme kişiyi kendine ait iş kurmaya yönelmekte (Ceylan ve Demircan, 2002), alınan sorumluluğun tamamlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Kutaniş, 2006).

Başarı ihtiyacı yüksek olan girişimci bireyler sosyal ve ekonomik motivasyon unsurlarından çok işe dair başarıya tatmini elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu bireyler özgüvenli ve sorumluluk alan, makul düzeyde risk altına gire ve ödül ve benzeri geri dönütler almak isteyen kişiler olarak ifade edilmektedir (McClelland, 1958). Başarı ihtiyacı duyan kişiler; gerçekleştirilebilir hedefler seçer, sorunları çözerken bireysel inisiyatif alır ve amaca dönük uygun düzeyde risk alabilir (McClelland, 1961). Başarı ihtiyacının girişimcileri daha rekabetçi ve amacına dönük hırs göstermede motive edeceği belirtilmektedir.

2.4.2. Kontrol Odaklılığı

Bireyler buldukları ortamda yaşamını sürdürebilmek için davranışlarını kontrol etme eğilimi göstermektedir. Buna göre bireylerin olaylar ve eylemlerle ilgili sonuçların gerçekleşmesinde kendi kontrolü dahilinde veya kontrolü dışında gerçekleştiğini düşünme eğiliminde oldukları ifade edilmektedir. Kontrol odaklılığı dışsal ve içsel kontrol odaklılığı olarak iki şekilde incelenmektedir. Kontrol odağı dışsal özellik taşıyan bireyler, eylemlerinin sonuçlarının kendilerinin kontrolleri dışında gerçekleştiğini düşünmekte çevrelerini tehlike yaratabilecek bir alan olarak görmektedir. Bu bireyler kendi istek ve arzularından ziyade çevresindekilerin ihtiyaç ve arzularına göre hareket etmektedir. İçsel kontrol odaklı bireyler davranış ve eylemlerinin sonuçlarına doğrudan bir etkileri olduklarını düşünmekte, başarılı sonuçlar için sabır ve çok çaba sarf ederek istediklerini gerçekleştirme eğilimindedir. İçsel kontrol odaklı bireylerin hayatlarını kontrol edebilme, buldukları ortamı geliştirmede dış kontrol odaklı bireylere göre daha başarılı olmaları nedeniyle girişimcilik davranış becerileri ile içsel kontrol odaklılığı arasında olumlu yönde doğrudan bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Kutaniş, 2006; Uygun, 2006).

2.4.3. Belirsizliğe Karşı Tolerans Gösterebilme

Belirsizlik toleransı, belirsiz durumlar içerisinde bireyin bu durumun farkına varabilmesi, bu duruma dair tutum ve davranışlarını yönetimini ifade etmektedir. Bireyin belirsizlik durumlarında mücadeleci bir tavır sergilemesi yüksek belirsizlik toleransı gösterme eğilimde olduğunu ifade etmektedir. Girişimcilik sürecindeki her aşamada önceden belirlenemeyen durumlarla karşılaşmaktadır. Girişimcilerin belirsizlik

durumlarında motivasyonunu kaybetmemesi, baskıcı koşullar altında dayanıklılık sergileyerek mücadelecı bir davranış gösterdikleri ifade edilmektedir (Johnson vd., 2006).

2.4.4. Risk Alabilme Özelliği Gösterebilme

Girişimcilik faaliyetleri risk içeren oluşumlardır. Girişimciler faaliyetleri esnasında çeşitli derecelerde risk üstlenmektedirler. Alınan risk düzeyi ne derece olursa olsun girişimcinin makul miktarda bir risk düzeyini üstlenmesi, aldığı riski avantaja çevirebilmesini bilmesi önemli rol oynamaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından risk almak kaçınılmaz bir noktadır. Risk alma açısından örgütün özellikleri, risk teşkil edebilecek sorunlar ve sorunları çözebilecek tecrübe ile girişimcinin riskle baş edebilecek özellikleri önemli unsurlar olarak belirtilmektedir (Sitkin ve Pablo, 1992). Risk açısından en önemli bölüm üstlenilen ekonomik risklerdir. Bunu kariyer, psikolojik, sosyal ve fiziksel riskler takip etmektedir (Williams ve Narendran, 1999). Alanyazında yapılan araştırmalarda girişimcilerin yöneticilere göre risk alma eğiliminin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Carland vd., 1995; Hull vd., 1980; Steward vd., 1998).

2.4.5. Kendine Güven

Girişimci bireyin girişimcilik faaliyetlerinin üstesinden gelebileceğine ve başarılı olabileceğine dair inanç geliştirmelidir. Girişimci bireyin işin altından kalkabileceğine dair yeteneklerinin farkında olması ve kendine saygı duyabilmesi kendine olan güvenini yükseltmektedir. Girişimci bireyler fırsatları kovalamada kendilerine güvenen, hedeflerini başarıyla gerçekleştirebilme yönünde kontrollü ve planlı davranan kendinden emin kişilerdir.

2.5. Sosyal Girişimcilik Kavramı

Sosyal girişimcilik çeşitli disiplinlerde toplumsal sorunlara odaklanan bir kavram olarak ifade edilmektedir. Birey ve toplum için fayda sağlamaya yönelik sosyal sorunları çözmek için yenilikçi faaliyet alanı olan sosyal girişimcilik kişisel ve toplumsal gelişimde önemli rol oynamaktadır (Hirsland, 2006:6, Akt. Güzel, 2010).

Sosyal girişimcilik kavram olarak ilk kez H. Bowen'in 1953 yılında yayınlanan kitabında yer alırken (Coşkun, 2015). Sosyal girişimcilik kavramı kâr amacı gütmeyen örgütler (Weerawardena, 2006: 22) ve kâr amacı güden ancak sosyal amaçlı faaliyetlerde bulunan örgütler olarak iki farklı biçimde ele alınmaktadır (Peredo ve Mc Lean, 2006: 57). Araştırmacıların bazıları sosyal girişimciliğin yalnızca kâr amacı gütmeyen örgütlerce gerçekleştirilebileceğini savunurken diğer araştırmacılar kâr amaçlı kurumların da sosyal girişimcilik faaliyetleri yürütebileceğini ifade etmektedir. Sosyal girişimcilik kavramı üzerinde bulunan görüş ayrılıkları nedeniyle kavramın net tanımı hakkında görüş birliğine varılamamaktadır. Buna göre sosyal girişimcilik kavramı ile yapılmış belli başlı tanımlar incelenerek anlamsal bir birlik ifadesi oluşturulmaya çalışılmıştır (Coşkun, 2015).

Sosyal girişimcilik; dezavantajlı gruplara yarar sağlamak için sosyal amaçları gerçekleştirme (Leadbetter, 1997); sosyal fayda geliştiren ve bunu sürdürebilen (Fowler, 2000); yeni fırsatları fark edebilme ve değerlendirebilme ve bunları oluşturabilecek sosyal örgütlerin kurulmasını sağlayan (Mort vd., 2006); sosyal ihtiyaçları karşılamak için çeşitli kaynakları yenilikçi fikirlerle birleştirerek yenilikçilik ve yaratıcılık kullanan yollarla motivasyon ve vizyonun bir arada kullanılabilmesi olarak ifade edilmektedir (Mair ve Marti, 2006; Certo ve Miller, 2008). Bu tanımların yanı sıra toplumsal problemlere dair çözümler sunabilmek hayatı daha kolay yaşanabilir kılmak adına yenilikler geliştirmek (Bornstein ve Davis, 2010; Coşkun ve Sarıkaya, 2016), sosyal misyon ve hedefe sahip sosyal girişimciler tarafından gösterilen sosyal girişimcilik faaliyetlerinin sosyal etki ve sistemsal yenilikler oluşturması da vurgulanmaktadır (Lundstrom ve Zhou, 2013; Coşkun, 2015).

Sosyal girişimcilik temel olarak sosyal sorunların giderilmesinde inisiyatif alma, sosyal değişim gerçekleştirmek için girişimcilik araçları olan icat etme, örgütlenme ve başarı sağlamayı kullanma, var olan ve yeni kurulan girişimlerin yenilikçi bakış açısı ile çözüm üretmesini gerçekleştirmektedir (Smith ve Hunter, 2008, Akt. Kırılmaz, 2014). Toplum odaklı çalışmalar gerçekleştiren sosyal girişimcilik (Leadbetter ve Goss, 1998) sosyal girişimcilerin makul düzeyde risk alarak yeniliklerle değişim ve dönüşüm sağladığı gönüllü faaliyet alanı olarak vurgulanmaktadır (Theobald, 1987).

Sosyal girişimcilik kavramındaki “sosyal” terimi, sosyal girişimcilik faaliyetleri sonucunda ortaya konan çıktının sosyal problem ve ihtiyaçları çözmeye yönelik olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Toplumsal sağlık sorunlarının giderilmesi, yoksullukla mücadele, işsizliğin azaltılması gibi önemli çözüm bekleyen ihtiyaçları ele almak bu faaliyetler arasında yer almaktadır. Bu faaliyetleri gerçekleştirmede ilişkiler, bağlantılar, güven ve iş birliğinde bulunmayı içeren sosyal sermaye, fiziksel ve ekonomik koşullar da aynı derecede önem kazanmaktadır. Sosyal girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirecek olan örgüt veya kurumların amaçları kar elde etmekten çok topluma hizmet edecek şekilde düzenlenerek çıktılarını yeniden yatırıma dönüştürülebilir olmalıdır. Buna göre kurum veya örgüt sektörü kar amacı gütmeyen tarafsız alanda yer almalıdır. Sosyal girişim faaliyetlerini gerçekleştirecek sosyal girişimciler toplum için emek harcamalıdır (Leadbeater, 1997: 11).

Sosyal girişimcilik kavramındaki “sosyal” terimi girişimcilik faaliyetinin toplumsal ihtiyaçlara odaklandığını vurgularken, “girişimcilik” kavramı toplumsal olana yenilik kazandırma, fırsatları kullanma, başarı gibi olguları dahil etmektedir. Sosyal girişimcilik özgecilik özelliği taşır (Konaklı ve Göğüş, 2013) ve merkezinde sosyal bir problem (Seelosa ve Mair, 2005) yer alır, bu problemin çözümlenebilen ve sürdürülebilir bir yararlılık oluşturması (Besler, 2010) ayrıca vurgulanmaktadır. Sosyal girişimciliğin tanımlanmasında üç belirgin unsur ön plana çıkmaktadır (Mair ve Marti, 2006):

- Var olan kaynakları kullanarak yeni bakış açılarıyla sosyal değer oluşturmak,
- Çeşitli fırsatları bir araya getirip yeni sosyal değerleri keşfederek sosyal değişimi gerçekleştirmek,
- Var olan hizmet ve çıktıların sürdürülebilirliğini sağlarken, yeni sosyal sorun ve ihtiyaçların giderilmesine ilişkin organizasyonların oluşturulması olarak sıralanmaktadır.

Sosyal girişimcilik tanımlarında genel olarak kar odaklı olmayan kuruluşların yenilikçi bakış açılarıyla sosyal değer ortaya koymaları temel alınmaktadır. 1980’li yıllarda Bill Drayton’ın kurduğu ve sosyal girişimciler için fon sağlayan bir kuruluş olan Ashoka ile sosyal girişimcilik kavramı önem kazanmıştır (Dees, 2007: 24). Sosyal girişimcilik hedefi

sosyal bir misyon olan yeni iş modelleri, organizasyon ve örgütler ile sürdürülebilir sosyal değişimler meydana getirmektedir (Seelos ve Mair, 2005: 43-244).

Sosyal girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştiren sosyal girişimciler, toplumdaki sosyal sorunları çözebilmek için fırsat kollayan, yenilikçi ve sorumluluk taşıyan risk alabilen cesur bireyler olarak ifade edilmektedir (Dees, 2001). Toplumsal ihtiyaçların giderilmesinde lazım olan hammadde, para, işçi ve diğer unsurları bir araya getirerek yenilikler oluşturan (Peredo ve Mc Lean, 2006) ve risk alan cesur bireyler (Bornstein, 1998) olarak ifade edilen sosyal girişimciler sosyal değer yaratmayı hedeflemektedir (Besler, 2010). Geleneksel girişimcilik özelliklerinin yanı sıra yardımseverlik, beceriklilik, fırsatçılık ve yenilikçilik özelliklerini bir araya getiren sosyal girişimciler (Smith-Hunter ve Collage, 2008) sosyal değişime liderlik etmektedir (Besler, 2010).

Sosyal girişimcilik temelinde geleneksel girişimcilik kavramının yer aldığı, eldeki kaynakların veya yeni kaynak ve fırsatlardan yararlanılarak toplumun ihtiyaçlarını çözmeyi ve toplumsal refahı arttırmayı amaçlayan bir girişimcilik türüdür. Sosyal girişimcilik faaliyetlerini duyarlı, akılcı ve sorumluluk sahibi sosyal girişimcilerle gerçekleştirmektedir. Buna göre sosyal sorunların çözümünde ve toplumsal hayata yenilikçi bakış açısıyla yön veren sosyal girişimciler yetiştirebilmek için öncelikle sosyal girişimci becerileri olan öğretmenler yetiştirmek önem kazanmaktadır. Buna bağlı olarak topluma hizmet edecek bireyleri yetiştiren öğretmenlerin de toplumun önemli problemlerini çözmeye istekli olması ve sosyal refahı sağlayacak faaliyetlerde bulunmaları arzu edilen bir durumdur.

2.5.1. Sosyal Girişimcilik ve Girişimcilik İlişkisi

20. yüzyıl başlarında önem kazanmaya başlayan, devlet desteğinden bağımsız sosyal refah odaklı sosyal girişimcilik geleneksel girişimcilikten bazı yönlerden ayrılmaktadır. Girişimcilik temel olarak kar elde etmeye odaklanmaktayken sosyal girişimcilik sosyal değer elde etmeyi hedeflemektedir (Prabhu, 1999: 142). Girişimcilikte değerlendirme nicelik olarak yapılmaktayken sosyal girişimcilik için daha niteliksel bir geri bildirim söz konusu olmaktadır. Sosyal girişimcilikte hedeflenen sosyal amacın ne ölçüde gerçekleştirildiği ne kadar çözüm sağlayabildiği ve nasıl bir hizmette bulunduğu başarı değerlendirmesinde dikkat edilen ölçütler olmaktadır (Dees vd., 2001: 2). Geleneksel girişimcilik için amaçlanan

kar miktarının gerçekleştirilmesi yeterli olmaktadır sosyal girişimcilik için gerçekleştirilen sosyal amaçların yerini yenileri alarak örgütün sürekliliğini sağlamak gerekmektedir.

Girişimcilik ile sosyal girişimcilik arasındaki en temel farkın yükledikleri “kar elde etme” ve “sosyal değer oluşturma” misyonları olduğu ifade edilmektedir (Austin vd., 2006: 2). Sosyal girişimcilik topluma sürekli yeni yollar inşa ederek topluma hizmet etme amacı taşımaktadır (Brinckerhof, 2000: 11-12). Toplumsal sorunların fark edilmesi için çaba harcayan sosyal girişimcilik, çeşitli sosyal problemlerin ve ihtiyaçlarına yönelik toplumsal bilinç oluşturulmasında ve çözümleri için yaratıcı, yenilikçi ve sistemli önerilerin ortaya konulmasına hizmet etmektedir. Sosyal girişimcilik ile girişimcilik arasındaki farklar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3

Sosyal girişimcilik kavramı ile girişimcilik kavramı arasındaki farklar

Girişimcilik unsurları	Girişimcilik	Sosyal girişimcilik
Temel unsurlar	Üretim, verimlilik ve kar elde etme ön planda yer alır, sermaye sahibi ve müşterilere yönelik sorumluluk alınmaktadır. Sosyal amaçlı yatırımlar ve hayırseverlik gerçekleştirilmektedir.	Sosyal misyon ve amaçlara yönelik kaygı yanında ekonomik kaygı da söz konusudur. Yerel ve genel katılımı teşvik etme, kaynakların etkili kullanımı.
Amaç	Piyasada rekabetçi olma	Sosyal ihtiyaçları karşılamak sorunları çözmek, sosyal değer yaratmak.
Yenilikçilik	Yeni piyasalara ürün ve hizmet sağlamak	Yeni yöntem ve uygulamalar keşfederek sosyal hizmet sağlamak.
Risk alma	Bireye ait ekonomik ve sosyal statü riski üstlenme.	Toplumun ihtiyaçlarına karşı risk almak.
Fırsatlara odaklılık	Var olan ürün ve hizmetlerin yeniden yorumu ve piyasanın ihtiyaç duyduğu eksiklikleri sezebilmek.	Toplumsal sorun ve ihtiyaçlara yönelik fırsatları belirlemek.
Kâr amacı gütmeye	Ekonomik kar odaklılık.	Sosyal fayda-değer yaratmaya odaklılık.
Örgüt faaliyetleri	Bürokratik ve kurallara bağlılık.	Sosyal kanun ve kurallara bağlılık.

Kaynak: Llewellyn vd., (2000: 21); Gray vd., (2003: 147).

2.5.2. Sosyal Girişimci

Toplumsal yaşamın değişmesine katkıda bulunan sosyal girişimciler, sosyal ihtiyaçları gidermeye odaklı yeni organizasyonlar oluşturmaktadır (Alvord vd., 2004: 262). Sosyal girişimciler para kazanma amacından çok sosyal sorunların çözümlü, yardım ve sosyal değer oluşturmayı amaç edinmektedir (Thompson, 2002: 413). Sosyal girişimciler, topluma fayda sağlayan (Zahra vd., 2009), yaratıcı çözümler geliştiren (Dees, 1998: 4), sosyal bir misyon üstlenen bir devrimci (Schumpeter, 1934) olarak tanımlanmaktadır. Sosyal problemlerin nedeni üzerine odaklanarak değişim gerçekleştirmeye ve bunu sürdürülebilir kılmaya çalışan sosyal girişimciler, faaliyetlerini yerel olarak gerçekleştirebildikleri gibi buldukları yeni çözümlerle küresel bir sosyal etki de oluşturabilmektedir (Dees, 1998: 4).

Sosyal girişimciler toplumsal ihtiyaçlara odaklı, sosyal amaçları çözmeyi hedefleyen sabırlı, motive olmuş aktif kişiler olarak yenilik ve yaratıcılık gösteren fırsatları değerlendiren kişiler olarak ifade edilmektedir (Leadbeater, 1997: 12). Sosyal girişimciler; yeni fikirleri bulma ve risk alma yeteneğine sahip olan değişim aracısı (Theobald, 1987: 42); yenilikçi ve dönüşümcü (Alvord vd., 2004: 262-263; Glancey ve Mc Quaid, 2000) bireyler olarak belirtilmektedir. Sosyal girişimciler toplumsal sorunları merkeze alan ve girişimcilik faaliyetlerini kullanarak sürdürülebilir çözümler tasarlayan (Dees, 2001), kar odaklı olmayan kuruluş ve organizasyonlar oluşturarak (Frumkin, 2002) bireyler olarak ifade edilmektedir.

Sosyal girişimcilerin kullandığı üç temel strateji (Barendsen ve Gardner, 2004: 48) şu şekilde ifade edilmektedir:

- *Zorlukların yeniden tasarımı*; sosyal girişimcilerden pozitif bakış açısına sahip olmaları ve zorlukları fırsata dönüştörebilmeleri beklenmektedir
- *Zorunluluk duyma*: sosyal girişimciler amaçlarını gerçekleştirmede ve sürdürmede alternatiflerinin olmadığını düşünerek zorunluluk hissi yaşamaktadır.

- *Ölçmede başarı sağlama*: sosyal girişimciler faaliyetlerini sürekli geliştirerek çevreyi kendilerine dahil edebilmektedir. Belirledikleri sosyal sorun için kendilerini sorumlu hissederek çalışmalarını ilerlettikleri belirtilmektedir.

Sosyal girişimciler bağımsız kişilik sahibi, sorun çözmeye odaklı, ısrarcı ve pragmatik (Barendsen ve Gardner, 2004: 45-46) davranarak toplumsal değerlerden faydalanmakta ve sosyal problemlerin çözümünde dönüşümün yardımcısı olmaktadır (Urbano vd., 2010: 62). Sosyal girişimciler için sosyal bir değer oluşumunu amaçlayan misyon belirleme; sosyal değişimi gerçekleştiren bir sosyal değişim ajanı olma; fırsatların keşfi ve yaratıcılık özellikleri, kaynakları verimli kullanma ve uygun ölçüde risk alma ve hesap verebilir olma onları girişimcilerden ayıran önemli özellikler olarak belirtilmektedir (Dees, 1998; Mort vd., 2003: 82).

Toplumsal ihtiyaç ve sorunlarının karşılanamadığı durumlarda sisteme yenilikçi çözümler üreten sosyal girişimciler (Light, 2008) cesur kararlı ve hedefine bağlılık gösteren değişim ajanları olarak ifade edilmektedir (Dees, 1998). Buna bağlı olarak öğretmenlerin de toplumsal refahın sağlanmasında ihtiyaç duyulan eğitimsel dönüşümü sağlayacak olan değişim ajanları olması beklenmektedir.

Sosyal girişimciler toplumsal değişim için fırsatlar üzerinde çalışırken toplumsal yapıyı iyi gözlemleyerek yeniliklerin ve dönüşümün halk tarafından kabul göreceği bir durumda olmasını göz önünde bulunduran ileri görüşlülüğe sahip olarak belirtilmektedir (Sivathanu ve Bhise, 2013). Sosyal girişimcinin gösterdiği çaba karşısında toplumdaki değişimin başarılı olacağına olan inancının toplumdaki diğer bireylerle de paylaşılması önemli bir unsurdur (Vasakaria, 2008). Buna göre sosyal girişimcinin liderlik özelliğine sahip olması, sosyal misyonlarına bağlı ve karşısındakini olumlu yönde ikna edebilmesinin önemi vurgulanmaktadır (Weerawardena ve Mort, 2006). Tablo 4'te sosyal girişimci kişilik özellikleri yer almaktadır.

Toplumsal sorunların belirlenmesinde önemli bir rol üstlenen sosyal girişimciler, sorunların geçici çözümleri yerine sistemin kökten yenilenebileceği kalıcı cevaplar üzerinde çalışıp risk alarak, belirsizlik durumlarına karşı hazır bir şekilde özgün çözümler üretmektedir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009). Buna bağlı olarak sosyal girişimciler

oluşturdukları toplumsal vizyon için hayal kurmakta, hayallerini gerçekleştirebilmek için kararlı davranmakta ve hayatlarından fedakârlık ederek çok çalışmaktadırlar. Sosyal değer oluşturma sosyal girişimcinin çaba ve zamanının tümünü kapsadığından dolayı sabırlı olmak en önemli kişisel özellik olarak dikkat çekmektedir. Amaçlarına bağlı, detayları önemseyen başaracaklarına olan inançlarını koruyan sosyal girişimciler iş bölümü yaparak sorumluluklar üzerinde eşit şekilde çaba göstererek misyonlarını sahiplenmektedirler.

Tablo 4

Sosyal girişimci kişilik özellikleri

Sosyal girişimci kişilik özellikleri	
Temel Özellikler	Etki Boyutu
Kişisel Özellikler	
Mücadele Etme ve Azim	Başlanılan işlerde sonuna kadar gitme, yılmama
Sebatkarlık	Eldeki kaynak ve imkanlarla çözüme ulaşabilme
Özgecilik	Kendi durumunu koruyarak etrafındakilere yardım etme, çözüm bulma
İyimserlik	Toplumsal sorunların çözülebileceğine olan inanç, pozitif bakış açısı
Bilişsel Özellikler	
Empati	Toplumsal sorunu algılamada en önemli şart
Yenilikçilik	Toplumsal sorunların çözümünde yenilikçi bakış açısı ve yeni yöntemler kullanma
Fırsatları Görebilme	Sorunların çözümüne dair fırsatları sezebilme
Öz Yeterlik-Özgüven	Çalışmalara başlama ve sürdürmede kendine güven
Liderlik- Rol Model Olma	Çalışmaları geniş kitlelere yaymak için başkalarını peşinden sürükleyebilme
Planlı Çalışma ve Araştırma Yapma	Başarılı çalışma faaliyetleri için planlı süreç ve etkili bilgiye ulaşma
Eksiklik ve Sınırlarını Bilme	Alınan kararlara başkalarını ortak ederek eksiklik ve yanlış olabileceğinin farkına varma
Değerler	
Toplumsal Sorunların Farkında Olma	Topluma duyarlılık
Başarılı Olma Arzusu	Başarılı olma isteği
Özerklik İhtiyacı	Alınan kararlarda özgür olma isteği
Kendini Geliştirme Arzusu	Tecrübe ve bilgi birikimi kazanma isteği

Tablo 4'ün devamı

Üstünlük İhtiyacı	Saygı görme ve adından bahsettirebilme arzusu
Sorumluluk ve Risk Alabilme	Sorunların çözümüne dair risk ve sorumluluk alabilme
Etik Değerlere Sahip Olma	Her şart ve durumda doğruluk ve dürüstlük
Sosyal Ortam	
Sosyal Sermaye	Sorunların çözümünde yardım alabileceği kitlenin genişliği, sosyal ağlar oluşturma

Kaynak: Denizalp (2009).

Bir sosyal girişimcinin sosyal girişimdeki faaliyetleri başlangıç aşamasından başlayarak dört adımda göstermek mümkündür;

- **Başlangıç Aşaması:** Sosyal girişimci olmanın bu aşamasında sosyal girişimci, sosyal problemleri araştırarak tanımakta, yeni fikirler oluşturmakta ve yeteneklerini kullanarak tecrübe kazanmaktadır.
- **1. Adım:** Bu aşamada sosyal girişimci geliştirdiği yeni fikirleri uygulamak için program geliştirip planlama yapmakta ve sosyal çevre ile ilişkiler geliştirmektedir.
- **2. Adım:** Sosyal girişimcinin geliştirdiği fikir bu aşamada yerel ve ulusal olarak yayınlanır, kurumlara sunularak gerekli kaynakların temini hakkında görüşmeler yapılmaktadır.
- **3. Adım:** Sosyal girişimcinin toplumsal sorun için geliştirdiği yeni çözüm fikrinin uygulama aşaması olan bu adımda sosyal girişimci yeni projeler geliştirerek sorunları çözmek adına çalışmalarına devam etmektedir.

Sosyal girişimciler ile ilgili tüm tanımlar incelendiğinde sosyal girişimcilerin ortak özellikleri olarak toplumsal sorunlara duyarlı ve problemlere çözümler üretebilen, yaratıcı ve yenilikçi, sabırlı ve çalışkan, fırsatlara duyarlı makul düzeyde risk alabilmeleri vurgulanmaktadır. Buna göre sosyal girişimciler toplumsal refah için çözümler arayan gelişim için yenilikler gerçekleştiren, bunları oluştururken hem kendi hem de diğer toplum

bireylerine yönelik çaba harcayan kişiler olarak ifade edilmektedir. Toplumun geleceğini yetiştiren öğretmenler, toplumun ihtiyaç ve sorunlarını daha yakından tecrübe etme olanağına sahiptir. Bu bakımdan sosyal girişimcilik becerileri desteklenmiş öğretmen adayı olan eğitim fakültesi öğrencilerinin toplumsal değişim ve dönüşümün sağlanmasında önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

2.5.3. Sosyal Girişimci ile Girişimci İlişkisi

Sosyal girişimci ve geleneksel girişimci birçok açıdan aynı özellikleri sergilemektedir. Sosyal girişimci ve girişimci bir girişimcilik faaliyeti başlatmaları, olanak ve kaynakları etkili şekilde kullanmaları, amaçlarına bağlılık göstermeleri, yenilikçi ve yaratıcılık yönleri ile sosyo-ekonomik gelişime katkıda bulunma yönlerinden benzerlik göstermektedir. Sosyal girişimci ve girişimci sorunun çözümüne odaklı, zorluklar karşısında sabırlı ve kararlı olarak amaçlarına ulaşabilmek için risk almaktan kaçınmayan bireyler olarak ifade edilmektedir (Tiryaki, 2013).

Girişimciler ticari girişim faaliyetleri yürüterek deneyim kazanırken sosyal girişimciler toplumsal duyarlılığı yüksek bireyler olarak toplum için faaliyet gösteren etkinliklerde deneyim kazanmaktadır (Reyhanoğlu ve Akın, 2012). Sosyal girişimci sosyal ihtiyaç ve sorunlara çözüm arar ve sosyal değer oluşturma yönünden istekli davranış göstermekte, elde ettikleri maddi kazanım bu faaliyetlerin bir yan getirisi olarak gerçekleşmektedir. Sosyal girişimci ile geleneksel girişimci arasındaki farklılıklar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Girişimci kavramı ve sosyal girişimci kavramı arasındaki farklılıklar

Girişimci	Sosyal Girişimci
Yeni ihtiyaçlara odaklı	Toplumsal ihtiyaç ve sorunlara odaklı
Kendi ve ortakları adına risk alır	Toplum adına risk ve sorumluluk alır
Amacı ekonomik kazanç ve sosyal statü kazanma	Amacı sosyal bir değişim gerçekleştirmek ve uzun süreli hizmet sağlamak
Motivasyonu kendine ait iş sahibi olmak ve ekonomik kar elde etmek	Ekonomik kar amaçlarına ulaşmada aracı olup değişim yaratarak motive olur

Kaynak: Austin vd., (2006:6).

2.5.4. Sosyal Girişimciliğin Unsurları

Sosyal girişimciliğin kavramsallaştırılması çalışmalarında belirlenen başlıca ortak unsurlar; sosyal değer-etki yaratmak, sosyal girişim fırsatları görebilmek, yenilikçi ve yaratıcı olmak, sürdürülebilirlik sağlamak (Besler, 2010) ve sosyal ağlar kurmak, riski yönetme ve proaktif olmak (Weerawardena ve Mort, 2006) olarak yer almaktadır. Sosyal girişimcilik unsurları çeşitli araştırmacılar tarafından; yenilikçilik, risk alma, fırsatlara odaklılık, değişime odaklılık, yaratıcılık, proaktiflik, yüksek başarı arzusu ve yüksek iletişim becerisi olarak ifade edilmektedir (Bozkurt vd., 2012).

Sosyal değer-etki yaratmak: Sosyal girişimciliğin en temel unsuru olan sosyal değer oluşturma, toplumsal ihtiyaç ve problemlerin sürdürülebilir çözümünü sağlamaktadır. Sosyal girişimcilerin hedef olarak belirlediği sosyal misyonları uzun dönemde sürdürülebilir toplumsal fayda olarak ortaya koymaları temel ölçüt sayılmaktadır (Dees, 2001). Sosyal değerin oluşumunu sağlayan faktörler; toplumda girişim kavramının farkındalığı, girişimin kaynakları, girişimcinin sosyal ilişkileri, girişim ekibinin uyumları, girişimcinin yönetim tecrübeleri, kar amaçlı olmayan organizasyonların oluşturulması, sosyal hizmetin geri bildirimini olarak görülmektedir.

Sosyal girişim fırsatlarını görmek: Toplumsal problemlerin ihtiyaç duyduğu çözümleri karşılamak için harekete geçen sosyal girişimciler sorunlardan yeni fırsatlar yaratarak çeşitli sosyal organizasyonlar kurmaktadır (Besler, 2010).

Yenilikçi olmak: Mevcut kaynakların yeni yöntemlerle değerlendirilmesi ve sürdürülebilmesi sosyal girişimcilerin amaçladığı bir çalışma yöntemidir (Dees, 2001; Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009). Toplumsal sorunların özümlelerinde yenilikçi eylemler sosyal girişimin her aşamasında gerçekleşebilmektedir (Miller ve Wesley, 2010). Yenilikçi yöntemler eldeki kaynakların yaratıcı olarak yeni yollarla kullanılabilmesi yanında sosyal problem için ilk kez kullanılacak bir yol şeklinde de olabilmektedir (Besler, 2010).

Sürdürülebilirlik ve yeni kaynak yaratımı: Sosyal girişimcilik faaliyetler için yeni kaynak bulma ve bunu sürdürüebilmek birbirine bağımlı unsur özelliği taşımaktadır (Weerawardena ve Mort, 2006). Sosyal sorunların çözümünde kaynak yönetimi ve yeni kaynakların bulunması önemli bir unsurdur (Waddock, 1988). Sosyal girişimciler hedeflerini gerçekleştirmek için kaynaklarını sürdürüebilmeye ve yeni kaynaklar oluşturmaya çalışmaktadır.

Sosyal ağların yönetimi: Sosyal girişimcilerin çevrelerindeki yatırımcı, yönetici ve gönüllülerle iyi iletişim kurmaları hedeflerini gerçekleştirmeye yardımcı olmaktadır (Kırılmaz, 2014). Sosyal iletişim ağları yeni kaynak ve çalışan sağlamada fayda sağlarken sosyal girişimin varlığının sürdürülebilmesine de katkıda bulunmaktadır (Kırılmaz, 2014).

Risk alabilme ve proaktiflik: Sosyal girişimler kaynak sağlama ve sorun çözümünde hesaplanmamış olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedir. Sosyal girişimcilerin aniden gelişen olumsuz durumlarla başa çıkabilmeleri için akul düzeyde risk alabilmeleri ve proaktif olmaları önemli rol oynamaktadır (Besler, 2010). Sosyal girişim çevresinin iyi analiz edilmesi, oluşabilecek olumsuzlukların ve gelişebilecek fırsatların hesaplanması sosyal girişimcinin iyi stratejiler geliştirmesi için önem taşımaktadır (Besler, 2010).

2.6. Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Sosyal girişimcilik kavramı ilgili literatürde çeşitli akademik alanlarda çalışılıyor olsa da uygulama aşamasında birbirinden farklılık göstermektedir. Sosyal girişimcilik faaliyetleri; sosyal girişimin amacı ve hedeflediği sosyal fayda, sosyal girişimci ve sosyal girişimcilik faaliyeti olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. Sosyal girişimcilik faaliyetleri yerel olarak bulunduğu ülkenin ekonomik ve politik yapısına göre şekil alabilirken, küresel anlamda da dünya çapında kapsayıcı bir sosyal değer- fayda oluşturabildiğinden dolayı toplumların kabul ettiği sosyal girişimcilik örnekleri artış göstermektedir.

Bu bölümde dünyada ve ülkemizde yer alan çeşitli sosyal girişimcilik örnekleri yer almaktadır.

2.6.1. Dünyada Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Sosyal girişimcileri ve gereksinim duydukları kaynakları sağlayabilecek oluşumları bir araya getiren, sermaye ve eğitim desteği sağlayan en önemli vakıflar; ASHOKA Vakfı, Schwab Vakfı, Skol Vakfı, Institute for Social Entrepreneurs, Acamen Vakfı ve İrlanda Vakfı olarak sıralanabilmektedir (Denizalp, 2009: 12).

Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin en önemli örneklerinden biri olan Grameen Bank, Bangladeş'te bir üniversitede ekonomi bölüm başkanlığı yapan Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından açlık ve yoksullukla mücadele eden köylerde yerel ürünleri üretip satabilmeleri için gereken ekonomik tutar için kredi sağlamak amacıyla kurulmuştur. Düşük gelirli insanlar için kapitalist sistemde bankalar tarafından kredi verilmesi mümkün olmadığından dolayı ürünler için gerekli hammadde tutarını kredi olarak sağlayan Grameen Bank ekonomi bölümünde okuyan öğrencilerin köyleri dolaşarak köylüleri haftalık geri ödemelerle kredi almaya ikna edilmesi ile faaliyetine başlamıştır.

Tablo 6

Dünya genelinde sosyal girişimcilik örnekleri

Sosyal Girişim Faaliyeti	Sosyal Girişimci	Sosyal Girişim Amacı
Grameen Bank	Muhammed Yunus	Kredi alamayacak durumdakilere mikro finans yardımı sağlamak.
ASHOKA	Bill Drayton	Dünya genelindeki sosyal girişimlere yardım sağlamak.
Charity: Water	Scott Harrison	Temiz su kaynağı sağlamak.
Seventh Generation	Jeffrey Hollender	Temizlik, kişisel bakım ve kâğıt kaynağı sağlamak
Betterworld Books	Xavier Helgesen, Chris Fucks, Jeffrey Kurtzman	Dünya genelinde okur yazarlığı teşvik ederek kitabın önemini vurgulamak
Barefoot College	Bunker Roy	Okuma yazma bilmeyen kadınlara eğitim sağlamak
TOMS	Black Mycoskie	İhtiyacı olan çocuklar için 1 çift ayakkabı sağlamak.

Kaynak: Sönmez vd., (2016: 111).

Grameen Bank 1976 yılında kırk iki kişiye kişi başı yirmi yedi dolar kredi vererek girişimcilik faaliyetini başlatmış, 1997 yılına kadar 2,4 milyon dolar kredi olanağı sağlamıştır. Grameen Bank günümüzde 110 ülkede, 1105 şubesi ile bünyesinde 13 bin kişi çalışana sahiptir. Tablo 6’da sosyal girişimcilik faaliyetleri olarak ön planda yer alan bazı sosyal girişimler ve sosyal girişimcilerin isimleri ve çalışma alanları yer almaktadır.

2.6.2. Türkiye’de Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Sosyal girişimcilik kavramının Türkiye’de sıklıkla kullanılmaya başlaması ve bilinçli olarak sosyal girişimcilik adı altındaki faaliyetler 2000 yılında gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Denizalp, 2009: 22-23). Buna bağlı olarak sosyal girişim kavramının ilgili yasa ve mevzuatlarda kabul gören bir tanımlaması bulunmadığından dolayı, sosyal girişimcilik faaliyetleri çoğunlukla dernek, vakıf ve benzeri tüzel kuruluşlar altında çalışmalar yürütmektedir (Ersen vd., 2010: 16). Ülkemizde sosyal girişimcilik alanı açısından yasal kabul ve kavram tanımı net olarak yer almasa da 2014-2018 dönemi 10. Kalkınma Planı ile 2015-2018 yılları arasında KOSGEB tarafından oluşturulan KOBİ Stratejisi Eylem Planı ile sosyal girişimciliğe olan ilginin arttığı ifade edilmektedir (Sönmez vd., 2016: 117). Sosyal girişim örneklerinin ülkemizde artış gösterebilmesi için öncelikle yasal olarak sosyal girişim statüsünün kabulü ile sosyal girişimcilik kavramının açık net bir tanımlamasının yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Sosyal girişimcilik faaliyetleri ülkemizde son yıllarda ön planda yer alsa da ülkemizdeki sosyal girişimcilikle ilişkilendirilebilecek örnek faaliyetlerin tarihi 1800’lü yılların sonuna dayanmaktadır. Kuruculuğunu Prenses Zeynep Kamil’in üstlendiği 1862 yılında kurulan Zeynep Kâmil Hastanesi ile 1872 yılında kuruculuğu Yusuf Ziya Bey tarafından yapılan Darüşşafaka kuruluş amacı olarak toplumsal faydayı amaçladığından dolayı ülkemizdeki ilk sosyal girişimcilik örnekleri olarak sayılmaktadır. 2004 yılında Türkiye temsilciliğine başlayan ASHOKA ile Schwab Vakfı sosyal girişimcilere destek sağlamaktadır. Ülkemizde yer alan çeşitli vakıf dernek ve kuruluşlar da sosyal girişimcilere hazırladıkları programlarla destekte bulunmaktadırlar. Bu kuruluşlardan bazıları şu şekilde sıralamak mümkündür;

Toplum Gönüllüleri Vakfı: Genç Bank; Türkiye Sosyal Girişimcilik Ağı, Sosyal Akıl Derneği: Yeni İşim Sosyal Girişim; Ankara- İzmir ve İstanbul Kalkınma Ajansları; Boğaziçi Üniversitesi Mezunu İş İnsanları Derneği: Sosyal Girişimcilik Programı SOGİP; Impact Hub İstanbul.

Bunun yanında ülkemizde yer alan üniversiteler sosyal girişimciler için çeşitli hazırlık eğitimleri ve destekleme projeleri hazırlamaktadır. Buna göre sosyal girişimciler için yer alan üniversite destekli programlar ve merkezleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

Bahçeşehir Üniversitesi: BAUSEM Sosyal Girişimcilik Programı; Bilgi Üniversitesi: Bilgi Sosyal Kuluçka Merkezi; Erciyes Üniversitesi: Sosyal Girişimcilik Kulübü; İstanbul Medeniyet Üniversitesi: Sosyal girişimcilik Eğitimi; Koç Üniversitesi: Sosyal Etki Forumu KUSİF; Okan Üniversitesi: Sosyal Girişimci Liderler Akademisi SOGLA; Özyeğin Üniversitesi: Girişimcilik Merkezi; Sabancı Üniversitesi: Sosyal Yatırım Programı; TED Üniversitesi: İstasyon TEDÜ; Yıldız Teknik Üniversitesi: Sosyal İnovasyon Merkezi.

Ülkemizde sosyal girişimcilik faaliyetlerini çoğaltmak amacıyla bazı kurum ve kuruluşlar tarafından ödüllü sosyal girişimcilik programları da düzenlenmektedir. Bu programlardan biri olan İbrahim Bodur Sosyal Girişimcilik Ödül Programı, Kale Grubu tarafından 2017 yılından itibaren düzenlenmekte olup çeşitli sektörlerdeki sosyal girişimcilik çalışmalarına destek sağlamaktadır. Bu programda derece kazanan eğitim alanı ile ilgili sosyal girişimcilik örnekleri şu şekilde yer almaktadır:

E-Bursum (2018): Mesut Keskin tarafından yürütülen bu sosyal girişimcilik faaliyetinde çevrimiçi sistemde bursa ihtiyacı olan öğrencilerle burs veren destekçileri eşleştirerek eğitim süresince gerekli maddi ihtiyaç desteği vermektedir (<https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2018/2018-ileri-asama-kategorisi-kazanani/>).

Otsimo (2017): Otizimli çocuklar için eğitim oyunları sunan mobil bir platform olan Otsimo sistemde yer alan 13 binden fazla çocuğa materyal, oyun ve makale desteği sunmaktadır (<https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2017/ibrahimbodur-sosyal-girisimcilik-odulu-2017-birincisi/>).

Köy Okulları Değişim Ağı (KODA) (2017): Köylerde görev yapan öğretmenlerle eğitim gönüllülerini buluşturan KODA, köy okullarındaki öğretmenler ve okullar için yenilikçi eğitsel uygulamalar ve buluşmalar düzenlemektedir

(<https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2017/ibrahim-bodur-sosyal-girisimcilik-odulu-2017-ikincisi/>).

2.7. Sosyal Girişimciliğin İlişkide Olduğu Diğer Bilim Alanları

Sosyal girişimcilik kavramı temelini aldığı geleneksel girişimciliğe bağlı olarak çeşitli bilim alanları ile yakından ilişkilidir. Genel olarak geleneksel girişimcilik faaliyetlerinin ekonomi alanı ile derin ilişkisi bulunmaktadır. Ekonomi devlet ve birey açısından en temel sağlık, eğitim ve ulaşım gibi her alanın temelinde yer almaktadır. Bu açıdan girişimcilik faaliyetleri pazar oluşturma, fırsatların takibi, arz- talep dengesi ve ekonomik kalkınma ile birebir ilişki içerisindedir. Girişimcilik faaliyetleri aynı zamanda mali açıdan devletin mali politikası ve mali yasaları ile uyumlu şekilde sürdürülmesi bakımından maliye ile ilişkilidir. Yine girişimcilik faaliyetlerinin oluşturulması ve sürdürülmesinde hukuk biliminin iş ve çalışma hukuku gibi ilgili bölümleri önemli rol oynamaktadır. Elbette ki girişimcilik kültürünün bir ülkede gelişmesinin sağlanabilmesi için o ülkenin politikasının girişimciliği teşvik edici yasa, destek sağlayan çeşitli programları sağlaması gerekmektedir. Bu politikanın öncelikle ekonomi üzerinde olumlu etkiler göstererek girişimciliğin önem kazanmasını sağlayacağı ifade edilmektedir (MEB, 2009).

Eğitimin temeli, bireyin öğrenme sürecinde hedeflenmiş ve planlanmış bilgi, beceri ve olumlu değerler kazandırmaya dayanmaktadır. Bu davranış ve hedefler bilişsel, duyuşsal ve devinimsel olarak üç boyutlu ifade edilmektedir (Şahin, 2006). Sosyal girişimcilik davranışı bu üç boyutun birleşimi olarak bireyin üst benliğini geliştiren, içinde bulunduğu toplumun maddi ve manevi kültüründen beslenen bir birleşimden oluşmaktadır. Eğitim bireyin toplumsallaşmasını sağlarken, sosyal girişimcilik davranışı örüntülerinin de gelişmesini güdülediğinden dolayı sosyal girişimcilik eğitim ile sıkı sıkıya ilişkilidir. Eğitim kurumları sosyal girişimci bireyler yetiştirme işlevine bireyin özelliklerini belirleyerek başlamakta, bireyin problem çözebilme ve eleştirel düşünebilme yetkinliğini geliştirmekte, iş birliğini öğrenmesini ve etkili iletişim becerilerini destekleyerek sorumluluk almasını ve

üstlendiği sorumlulukların üstesinden gelmesini sağlayarak birey ait olduğu topluma faydalı olabileceği bir kişilik geliştirmektedir. Sosyal girişimcilik davranışı ise bireye eğitimin kazandırdığı bu becerilerin uygulaması olarak ifade edilmektedir.

Sosyal girişimcilik toplumun ihtiyaçları ve sorunlarının çözümünde yaratıcı ve yenilikçi, eylemlerde bulunduğundan dolayı sosyoloji bilimiyle yakın ilişkiindedir. Sosyoloji, toplumların kültür, örf adet ve normları ile toplumsal değerlerini temel çalışma alanı olarak kullanırken girişimciliğin oluşması ve girişimcinin yetiştirilmesinde sosyolojinin bilgi ve bulguları sosyal değer oluşturulmasında önemlidir. Psikoloji alanı insanın kişiliği, karakter, mizaç huy ve öğrenme süreçlerini incelemektedir. Girişimci kişiliğin oluşması ve gelişmesi sürecinde kişilik özelliklerinin belirlenmesi açısından psikoloji alanı girişimcilik için önemli bir rol oynamaktadır. Psikoloji insan davranışını bilişsel, devimsel ve duygusal eylemlerden oluştuğunu ifade etmektedir. Sosyal girişimciliğin baş aktörü olan birey bu eylemleri yürüttüğü faaliyetlerinde kullanmaktadır. Birey sosyal girişimcilik becerisini kişisel yeterliliğine bağlı olarak göstermektedir. Bireylerin kişisel yetkinlik algıları; bir işi başarmaya ilişkin düşüncesinden, yeni durumları tecrübe ederek kazanılan yeni bilgi ve deneyimlerle karşılaşılan duruma göre aktif veya pasif olarak hareket edebilmesine göre değişmektedir. Bireydeki yetkinlik algısının güçlü olması bireyin kendini geliştirmesini sağlamaktadır (Minibaş, 2001).

Bireydeki kişisel yetkinlik Bandura tarafından Sosyal Öğrenme Kuramının bir parçası olarak öz yeterlik kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Öz yeterlik kişinin hayatında gösterdiği çaba ve engellere karşı dayanıklılığı üzerinde etkili olmasını sağlamaktadır. Öz yeterliği düşük bireyler kendilerinden kuşku duyarak güçlüklerle karşılaştığında mücadeleden vazgeçebilirken, güçlü öz yeterlik algısına sahip bireyler kişiyi girişimci kılarak mücadelesinde destek sağlayabilmektedir (Minibaş, 2001: 453). Bu açıdan sosyal girişimcilik öz yeterlik kavramı ile derinden ilişkilidir.

2.8. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, insan gelişiminde öğrenme sürecinin dış uyaranlar ve sosyal çevreye bağlı olarak oluştuğunu ileri sürerek bireylerin bir arada gösterdikleri davranışlardan öğrenmenin gerçekleştiğini savunmaktadır. Alan yazında “Sosyal Bilişsel Kuram” adıyla da

ifade edilen bu kuram insanın öğrenme aşamasında aktif olduğunu, çevreden birtakım uyarılar aldığını ve yaşamında kullandığını vurgulamaktadır (Pajares, 2002; Bayrakçı, 2013). Sosyal Öğrenme Kuramının ilk savunucusu olan Albert Bandura çalışmalarında sosyal kavramı ile birey, çevre ve davranış arasındaki ilişkiyi; biliş kavramı ile de insan bilincinin öğrenme aşamasındaki önemini ve etkisini ortaya koymaktadır (Yazıcı, 2006). Sosyal Öğrenme Kuramı, öğrenme ve davranış açısından birden çok unsur bulunduğunu savunmaktadır. Bu unsurlar; davranış, öğrenme ve davranış arasındaki farklılıklar, iletişim ve çevre, kurallı ve dolaylı öğrenme arasındaki farklılıklar, olarak ifade edilmektedir (Zimmerman ve Schunk, 2003).

Sosyal Öğrenme Kuramında bireyler davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek gösterdikleri tepkilerin uygunluğuna dair tecrübeler oluşturmaktadır. Kazanılan bu bilgiler sonraki süreçlerde yol göstermektedirler (Bandura, 1977). Bireyin eylemlerinden elde ettiği uygun bilgiler başarılı yaşantılar geliştirmesinde yardımcı olmaktadır. Buna göre Sosyal Öğrenme Kuramı, insanların eylemlerinin sonuçlarını yorumlamada olasılıkları olumlu veya olumsuz değerlendirebilmelerini ifade etmektedir. Böylece bireyler yaşantılarından elde ettikleri davranışların sonuçlarıyla yeni beklentiler oluşturarak güdülenmektedirler. Bandura (1999) bireylerdeki içsel ortamın çevre ve davranışlar ile etkileşim halinde olduğunu ve bireyin ileride gerçekleştirebileceği davranışların oluşumunda bu etkileşim halinin önemli rolü olduğunu ifade etmektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramı öğrenmenin gerçekleşmesi aşamasında bilginin kaydedilmesi, bilginin anlamlandırma ve algılanması, beklentileri ve inançları gibi kişisel özelliklerin de önemini vurgulamaktadır (Eggen ve Kauchak, 1997). Buna göre öğrenilen bilginin davranışı değiştirebilmesi için sergilenmesi gerekmektedir çünkü öğrenme her zaman performansa dönüşmeyebilir (Senemoğlu, 1998). Sosyal Öğrenme Kuramı bireylerin çevreden aldıkları bilgiyi davranışa dönüştürme sürecinin bazen anında bazen de sonradan gerçekleştiğini savunmaktadır. Bireylerin davranış kazanmada etkili olan içsel, kişisel faktörler ve çevre uygun davranışın ortaya çıkmasında aracı olmaktadır (Bandura, 1977). Bireyler çevresel durumlarını değiştirme, yeniden tasarlayabilme özgürlüğüne sahiptirler. Bu durum algılama, yorumlama ve örgütleme gibi bilişsel unsurların iş birliği ile gerçekleşmektedir. Bandura (1977) bu iş birliğine karşılıklı belirleyicilik adını vermektedir. Bireyler yararlı olduğuna inandığı davranışları daha çok gözlemlemektedir. Bireyin çevreyi

gözlediği anda ortaya koyduğu davranışlara taklit denmektedir. Taklit gözlem sonucunda yüksek bilişsel işlemler gerektirmeyen bir davranış olmaktadır. Duyusal ve motor beceriler ile yapılandırmanın yeterli gelişmesi sayesinde gözlem sonucunda yeni davranışlar edinilebilir olmaktadır (Bandura, 1977). Buna göre bireylerin gözlemleri sosyal bir çevrede gelişim gösterdiği için bu şekilde öğrenme sosyal bir durum taşımaktadır (Schunk, 2008).

Sosyal Öğrenme Kuramında öğrenme süreci bireyin davranış kalıplarının ve çevresindeki durumlardan elde ettiği bilgisinin kullanıldığı bilgi işleme durumudur (Bandura, 1986). Birey eylemlerinden elde ettiği sonucu bilgi edinmek ve bilgiyi kullanmada güdülenmek için kullanmaktadır. Bir eylemin sonucunda başarı ile ödüllendirilen birey davranışının doğru olduğunu teyit etmektedir. Birey eyleminin sonucunda olumsuz tepki veya ceza ile karşılaştığında o davranışı tekrar etmekten kaçınmaktadır. Bireyler deneme yanıtı yoluyla istenilen davranışları gerçekleştirmeye çalışarak onaylanmayan davranışlardan uzaklaşmaktadırlar. Bu bağlamda öğrenme sürecinin bireylerin bilişsel yapılarını etkileyerek davranışlarında değişikliğe yol açtığı ifade edilmektedir (Skinner, 1953).

Sosyal Öğrenme Kuramında önemli bir unsur olan model alma bireyin gözlemlenmesi sonucunda gerçekleşen bilişsel, davranışsal ve duygusal değişiklikleri tanımlamaktadır (Rosenthal ve Bandura, 1978; Schunk,1987; 1998). Gözleme eylemindeki öğrenme unsurları; dikkat, bellekte tutma, üretme ve motivasyon olarak ifade edilmektedir (Bandura, 1986). Buna göre gözlemleyerek öğrenme, model alınandaki bilginin gözlem yapan bireye yeni davranış kalıpları kazandıracak şekilde taklit edilmesidir (Rosenthal ve Zimmerman, 1978). Bireyler gözleme sonucunda elde ettikleri her bilgiyi davranışa dökmeyiz sadece doğru ve olumlu gördükleri eylemleri belleklerinde tutarak sonucunda ödüllendirilecekleri taklitlere yönelmektedirler (Schunk, 1987). Model olarak öğrenme, doğrudan, sembolik ve sentezleyerek model alma şeklinde gerçekleşmektedir. Buna göre doğrudan model alma, gözlenen modelin davranışlarını taklit ederek oluşmaktadır. Sembolik model almada öğrenme kitap, oyun, film ve televizyondaki karakterleri taklit ederek gerçekleşmektedir. Sentezleyerek model almada ise farklı modellerin davranışları birleştirilerek eylem gerçekleştirilmektedir. Bu unsurların yanında alınan modelin özellikleri de etkili olmaktadır. Gözlenen modelin uyaran özellikleri olan yaş, cinsiyet, statü, benzerlik, yetenek ve aynı ortamda bulunma; modelin sergilediği

karmaşık, düşmanca ve saldırganlık ile kendiyle barışık davranışlar; modelden alınan davranışların ödüllendirilmesi, cezalandırılması ve tepkisiz kalma gibi sonuçlar öğrenmede önemli rol oynamaktadır. Gözlem yapan bireyin güdülenme süreci ve düzeyi ile öz yeterlik inancı model almayı etkilemektedir. Bireyin aldığı modele karşı “o yapabiliyorsa ben de yapabilirim” düşüncesinin öz yeterlik inancını yükselttiği ifade edilmektedir (Bower ve Hilgard, 1981).

2.8.1. Öz Yeterlik Kavramı

Bu bölümde öz yeterliğin kaynağı, tanımı, gelişimi ve etki ettiği süreçler yer almaktadır.

Öz yeterlik bireyin hayatını sürdürebilmek için ihtiyacı olan bilgileri öğrenmek ve eylemlerini yapabilmek amacıyla kendisine dair inanç algısı ve neleri yapabileceğine dair yeteneklerine olan düşüncesini belirtmektedir (Bandura, 1997). Bireyler anlama ve kavrama becerilerini sınavı davranışa dönüştürerek öz yeterlikleri hakkında bilgi edinmektedirler. Bireyin benliklerini oluşturmasında öz yeterlik önemli rol oynamaktadır (Bandura, 1997). Öz yeterlik bireyin ihtiyacı olan davranışları yapabilme yeteneğiyle ilgili kavrama becerisidir ancak davranışın sonuçlarını yorumlamada kişinin beklentilerini ifade etmektedir. Bireyler olumlu cevap aldıkları davranışların belirli eylemlerle gerçekleşeceğini varsayarken bu eylemleri yapabilmek için gerekli yetenekleri olmadığını da düşünebilmektedir. Kişilerin becerilerine güvenmeleri ve olumlu sonuç alacaklarını düşünme arasında her zaman doğru orantılı bir ilişki bulunmamaktadır. Bireylerin olumlu sonuç beklentilerini etkileyecek çevresel koşullar da bulunmaktadır.

Bandura (1977) öz yeterlik kavramını belli performansları gösterebilmede gereken eylemlerin organize edilerek başarılı gerçekleştirilmesini sağlayan, bireyin kendisine dair inanç algısı olarak ifade etmiştir. Sosyal Bilişsel Kuramın ögesinden biri olan öz yeterlik, kişinin yaşamını sürdürmesinde başarılı olacağına ilişkin güveni olarak savunulmaktadır (Bandura, 1993). Bireylerin yaşamları büyük ölçüde öz yeterlik inancına dayanmaktadır (Schunk, 1989). Bireyler yaptıkları davranışlarda, seçimlerde, gösterdikleri çaba ve dayanıklılık durumlarında öz yeterlik inançlarından etkilenmektedir.

Öz yeterlik inancı görevin yerine getirilebilmesine dair kişisel yargı (Schunk, 1991), kendine duyulan inanç ve güven (Pintrich ve Schunk, 1996) olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin gerekli öz yeterlik inancına sahip olmadığı veya öz yeterlik düzeyi düşük olduğu durumlarda var olan bilgi ve yeteneklerini kullanmaktan kaçındıkları ifade edilmektedir (Bandura, 1997). Öz yeterlik inancı bireyin sorumluluk alma sürecinde karar almasına yardımcı olmaktadır (Bandura, 1997). Bireylerin kendileriyle alakalı algılarını, duygu ve düşünceleri üzerinde kontrol etme imkanı veren öz yeterlik inancı öznel olduğu için bireyler arası farklılık göstermektedir (Bandura, 1997).

Öz yeterlik benlik kavramından farklıdır (Pajares ve Schunk,2002; Schunk ve Pajares, 2005). Bireylerin dış çevre ile olan ilişkileri ve kabul ettikleri önermeler sonucunda meydana gelen bireysel öz değerlendirmesi olan benlik kavramı, sosyal davranışlardan ve pekiştiricilerden etkilenmektedir (Shavelson ve Bolus, 1982). Öz yeterlik becerilerle ilgili kavramayı, öz algılama ise farklı alanlardaki yetenekleri içeren genel bir algılama olarak belirtilmektedir (Schunk ve Zimmerman, 2006).

Bireyler yaşantılarından edindikleri modellerden, sosyal durumlarda ve psikolojik verilerden gerçekleştirecekleri davranışla ilgili öz yeterlikleri hakkında bilgi edinmektedirler. Öz yeterliği ölçmede bireyin gerçek durumlarda gösterdiği performans etkili bilgiyi vermektedir. Buna göre bireyin edindiği başarı yeterliği yükseltirken başarısızlık durumu yeterliği düşürmektedir. Bireyler yaşlılarının başarılı olduğu durumlardan kendilerinin de başarılı olabileceklerine dair olasılıkları düşünüp yüksek öz yeterlik geliştirebilmektedirler. Aynı durum başarısızlık olasılıklarında da öz yeterliğin düşmesine neden olabilmektedir.

Bireyler aile, öğretmen ve sosyal çevrelerinden başarılı olabileceklerine inandıkları becerilerinin olduğuna dair inandırıcı bilgiler edinmektedirler. Bu geribildirimlerin olumlu olması bireyin öz yeterliğinin artmasına neden olsa da bundan sonra karşılaşılan başarısızlık durumlarında bu etki yitirildiği ifade edilmektedir. Bireylerin sergiledikleri psikolojik durumlar da öz yeterlik hakkında bilgi vermektedir. Bireylerin içinde bulunduğu stres ve kaygılı durumların yaşantılarında başarılı olabileceklerine dair inançlarını etkilediği belirtilmektedir. Öz yeterliğin değerlendirmesi bireylerin yaşantı tecrübeleri, davranış

durumları ve çevresel etkilerin bütün olarak kapsadığı olayları içermektedir (Bandura, 1997).

Öz yeterlik ile ilgili araştırmalarda tercih, harcanan çaba, bağlılık ve başarı değişkenleri ile öz yeterlik arasındaki ilişkiler incelendiği ifade edilmektedir (Pajares, 1996, 1997; Schunk ve Pajares, 2005). Öz yeterlik bireylerin yaşantılarındaki eylemleri ve tercihleri üzerinde de etkili olmaktadır (Betz ve Hockett, 1981; 1983). Bireylerin mesleki tercihleri ve cinsiyet ile ilgili durumlarda da etkisi olan öz yeterlik inancının, örneğin erkeklerin çoğunlukta olduğu mesleklerde kadınların daha düşük öz yeterlik inancı geliştirmesine neden olduğu ifade edilmiştir.

Öz yeterlik bireyin gösterdiği çaba ve amacına olan bağlılığını da önemli oranda etkilemektedir (Bandura ve Cervone, 1983; 1986; Schunk, 1995). Yüksek öz yeterlik inancı olan bireyler zorluklarla yüz yüze geldiklerinde ihtiyaçları olan yeteneklere sahip olduklarını düşündüklerinden daha çok çaba göstermektedirler. Bireyler daha önce hiç tecrübe etmedikleri bir durumla karşılaştıklarında sergileyecekleri davranışı daha önce gözlemleyemedikleri için kendilerinden şüphe duyabilmektedirler. Böyle bir durumda gözlenen modelin özellikleri önem kazanmaktadır (Bell-Gredler ve Mergeret, 1986). Bireyin kendinden emin olamayışı öğrenmek için merak oluşturabilse de edinilmiş bilgilerin eyleme dönüşmesini de engelleyebilmektedir (Bandura, 1986). Bireylerin öz yeterlikleri zamana, bireysel hazırlanmaya, fiziki ve duyu durumuna bağlı olarak değişebilmektedir. Bireyin bulunduğu sosyal ortamın koşulları ve gerçekleştirilen davranışın koşulları da öz yeterlik üzerinde olumlu veya olumsuz etkide bulunmaktadır. Birbirleriyle benzer yetenekleri olan bireylerin aynı koşullar ve eylemler karşısında gösterdiği performans dereceleri farklı olabilmektedir.

Öz yeterlik beklentisi kişinin bir eylemi gerçekleştirerek olumlu sonuçlar elde edebilmesiyle ilgili inançlarını içermektedir. Öz yeterlik kişinin kendi yetkinliğine olan inancının gücünü ön plana çıkarmaktadır. Bu inancın düzeyi bireyin iyi veya kötü durumlarla baş edebilmesini sağladığı belirtilmektedir (Bandura, 1977). Öz yeterlik inancı bireyin davranışlarını; rol alınacak etkinlikleri seçebilme, bireyin davranışlarının kalitesi ve zor durumlar karşısında pes etmemesi bakımından üç şekilde etkilemektedir (Bell-Gredler, 1986).

Öz yeterlik bireyin belirli şartlar altında becerileriyle başa çıkabileceğine inanması, yeterliliklerini kontrol altında tutabilmesi ve yönetebilmesi ile ilgili çıkarımlarıdır (Maddux, 2012). Buna göre öz yeterlik kavramı üç temel unsurdan oluşmaktadır. Bunlar;

- Kişinin belli bir amaç uğruna gerekenleri yapabileceğine olan inancı
- Zaman ve şartlara bağlı olarak değişken ve dinamik bir yapıda olması
- Bireyin eylemlerinde sergilediği davranışlar, olarak ifade edilmektedir (Erel, 2000).

Öz yeterlik inancı bireyin güdülenmesi, mutluluğu ve başarılı olabilmesi için temel oluşturmaktadır. Bu yüzden bireylerin davranışlarının tatmin edeceği bir çıkarım oluşturabileceklerine inanmadıkça zorlu süreçlerle başa çıkma ve sabretmede başarılı olamadıkları ifade edilmektedir. Bireyin öz yeterlik algısının yüksekliği psikolojik olarak iyi hissetmesi ve inisiyatif almasını sağlarken, kendisini başarısız ve çaresiz hissedenler düşük öz yeterlik algısı sebebiyle mutsuz ve motive olamamış hissettikleri ifade edilmiştir (Flammer, 2001). Birey yeterli öz yeterlik inancına sahip değilse zor durumlarda kaldığı zaman becerilerini kullanmada kararsız kalabilmektedir (Yıldırım ve İlhan Özgür, 2010). Düşük öz yeterliğe sahip bireylerin yapabileceklerinden şüphe duydukları, zor durumlarda üstlendikleri sorumlulukları kendilerine yönelik bir tehdit gibi algıladıkları belirtilmektedir (Schwazer ve Warner, 2013).

Bandura (1977) bireyin belli görevleri başarma konusundaki becerilerine yönelik inancı ile yapacağı davranışın başarılı veya başarısız olmasına dair inancı birbirinden ayırmaktadır. Birey herhangi bir yeteneğine dair algısını benzer durumlardaki yetenek değerlendirmelerine genelleyeabilmektedir. Buna bağlı olarak genel öz yeterlik denilen bir kavram geliştirilmiştir (Scherbaum vd., 2006). Bireyin tecrübe ettiği yaşantılarındaki olumlu ve olumsuz sonuçlar kendisine ilişkin genel öz yeterlik inancını belirler ve bu inanç yaşamda devam eden durumlar karşısında sürekli olarak yer almaktadır (Chen vd., 2004).

Öz yeterlik; düzey, genelleme ve güç olarak üç alt boyuta sahiptir. Düzey boyutu; bireyin sorumluluğu olan görevi veya başarması gereken bir durumu, kolay, zor ve çok zor biçiminde nitelendirerek görevi tamamlayıp tamamlayacağına olan algısıdır. Genelleme

boyutu ise bireyin yaşantı tecrübelerini benzer şartlarda kullanabilmesidir. Güç boyutu kişinin eylemlerini başarıyla gerçekleştirebileceğine ilişkin algısıdır (Bandura, 1977).

Öz yeterlik bireyin becerileri ile yapabileceklerine ait çıkarımlarının yargısıdır (Schunk, 2008). Kişinin maruz kaldığı durum ve olayların üstesinden gelebilme kapasitesine dair algısı olan öz yeterlik bireyin güdülenmesini farklı düzeylerde etkilemektedir (Eccles vd., 1998, akt. Tassone, 2001; Pintrich ve Schunk, 1996). Bandura (1977) öz yeterliğin zorluklarla karşılaşılan görevlerde bireyin emek ve sarf ettiği çabanın derecesi ile süresini etkilediğini ifade etmektedir. Buna göre öz yeterliği düşük bireyler başarısız olacağı durumlardan kaçınma eğilimi göstermektedirler. Yüksek öz yeterliğe sahip bireyler aldıkları sorumlulukların üstesinden gelmeye heves göstermektedirler (Schunk, 2008). Düşük öz yeterlik bireyin görevi daha zor algılamasına ilişkin kişisel ve gerçeği yansıtmayan bir inanca yol açabilmektedir. Buna göre kişinin bu görevi başarabileceğine dair zayıf bir beklenti ve yüksek stres altına girebileceği ifade edilmektedir (Schunk, 2008).

Başarılı ve yetkin bireyler yaşamlarını kontrol edebileceklerini düşünürken başarısı ve zayıf kişiler ise hayatlarını dışsal faktörlerin etkisinde kaldığını belirtmektedirler (Bandura, 1997). Başarılı bireyler amaçları uğruna sabır ve emek harcamaya istekli olmaktadır (Schunk, 2008). Yinelenen başarılar bireylerin öz yeterlik düzeyini yükseltirken başarısızlıklar düşmesine neden olmaktadır (Bandura, 1997). Bireylerdeki öz yeterlik algısı; amaçlara, sorumluluk ve karşılaşılan engellere göre yapılan yorumlamalardan etkilenmektedir (Pajares, 2002). Bu sebeple yeterlik seviyelerini belirlemek önem kazanmaktadır. Bireyin öz yeterlik duygusu; motivasyonunu, düşüncelerini, duygu durumlarını, davranış ve dış çevre koşullarının uyumunu gerektirebilmektedir (Pajares, 2002). Buna bağlı olarak öz yeterlik duygusu bilişsel bir beceriden ziyade bir inanç olarak ifade edilmektedir (Lennon, 2010). Birey dışsal koşulları yönetebilmek için gerekli bilgiyi bireysel düşünme yetisi ve yetenekleriyle bir araya getirip değerlendirmektedir (Bandura, 1997).

2.8.2. Öz Yeterlik Gelişimi

Bireyler yaşamları boyunca belirli zamanlarda eylemlerinde başarılı olabilmek için eşitli becerilere ihtiyaç duymaktadırlar (Bandura, 1994). Hayata gözlerini yeni açan bir

bebek benlik duygusuna sahip değildir. Öz yeterlik algısının temelleri yaşamın ilk aylarında oluşmakta (Flammer, 2001) bebekler hareketleri sonucunda aldıkları tepkilerle öz yeterlik gelişimlerini oluşturmaktadır (Vardarlı, 2005). Buna göre öz yeterlik inancının ilk oluşumu yakın aile bireyleri ve çevresindeki iletişim ile gerçekleşmektedir (Pastorelli vd., 2001). Ebeveynlerin bebeklerine olan duyarlı davranışları onların fiziksel, bilişsel, dilsel ve sosyal gelişimini olumlu yönde geliştiren yeterliliklerini desteklediği ifade edilmektedir (Sert, 2017). Okul, çocukların yaşamsal tecrübelerini, bilişsel yeteneklerini geliştiren bilgi düzeylerini arttırarak problem çözme becerisi kazandıran bir alan olarak belirtilmektedir (Vardarlı, 2005).

Bireyin ergenlik dönemine geçişi ile öz yeterlik yetişkinliğe doğru önemli bir araç olmaktadır (Caprara vd., 1998). Birey ergenlik aşamasında çeşitli değişikliklerle başa çıkmayı öğrenirken sorumluluk geliştirmeyi de tecrübe etmektedirler (Bandura, 1994). Yüksek öz yeterlik inancı geliştiren ergen bireyler dönemin stresiyle baş edebilme, tehlikeli davranışlardan uzak durabilme ve akran zorbalıklarına karşı direnme durumlarında daha aktif davranmaktadırlar (Caprara vd., 1998).

Öz yeterlik inancı öğrenme sürecini ve davranışını etkileyen önemli bir güdüleme aracı olarak belirtilmektedir (Niemi ve Tapola, 2007). Öğrencilerin öz yeterlik inancı; amaçları, rol modelleri, aldıkları ceza ve ödüller ile çevrelerinden gelen geribildirim gibi unsurlardan (Flammer, 2001) ve öğretmenlerinin değerlendirmelerinden büyük ölçüde etkilenmektedir (Pastorelli vd., 2001). Dewey toplumların modernleşme sürecinde birçok problemle karşı karşıya kaldığını bu problemlerin çözümünde öğretmenlerin öğrencileri aktif kılacak okul içi ve dışı etkinlikler düzenlemelerinin yaşamları ve toplumsal hayata destek olacağına vurgu yapmaktadır (Gutek, 2017). Böylece öğrencilerin içinde buldukları toplumun sorunlarına karşı duyarlı ve çözüm yolu geliştiren birer üye haline geleceğini belirtmektedir (Gutek, 2017:113). Toplumun gelecekteki bireylerini yetiştiren öğretmenlerin de uzman özellikleri taşıması gerektiğini belirten Dewey öğrencilerin bugün ve gelecekteki durumlarıyla baş edebilecek bilişsel öz yeterlik inancı geliştirmelerine yardımcı olmaları gerektiğini ifade etmektedir (Gutek, 2017: 118).

Öğretmen öz yeterlilik inancı ise mesleki yeterliliği ile öğrencinin öğrenme yetkinliğinin gerçekleştiği düzey arasındaki yorumlama olarak ifade edilmektedir

(Tschannen- Moran ve Woolfolk- Hoy, 2001). Öz yeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerinin güdülenmelerini arttırıp etkin bir öğretim meydana getirebilecekleri savunulmaktadır (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 1998). Öğretme becerisine dair yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenlerin öğrencilerini güdülemede başarılı oldukları ve bilişsel yeteneklerini geliştirebildikleri (Bandura, 1994) mesleklerine dair yeniliklere daha açık olduğu (Czerniak ve Lumpe, 1996) farklı öğretim teknikleri ile öğrencilerinin başarısını yükseltmeye yardımcı oldukları, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere karşı sabırlı davrandıkları ifade edilmektedir (Schunk, 2001).

2.8.3. Öz Yeterlik Kaynakları

Öz yeterlik inancı; doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ile duygusal ve fiziksel durum olarak dört temel unsurdan oluşmaktadır (Bandura,1977; Arslan, 2012).

Doğrudan Yaşantılar: bireyin yüksek öz yeterlik inancı geliştirmesinde en önemli faktör doğrudan elde edilen başarı yaşantılarıdır (Bandura, 1994). Bireylerin yaşamları süresince edindikleri başarı ve başarısızlık durumları hakkında becerilerine dair yorumlamaları olumlu ise öz yeterlik inançlarının yükseldiği olumsuz ise öz yeterlik inançlarının düştüğü ifade edilmektedir (Pajares, 2002). Yaşantı sonuçlarında elde edilen bilgiler gelecek durumlar için bilgi ve motivasyon aracı olarak kullanılmaktadır (Bandura, 1986). Bireyin deneyimleri geçmişteki olumlu ve olumsuz eylemleridir (Bandura, 1997). Başarı ve başarısızlık durumları bireyin benzer olaylardaki sonuç beklentilerini etkilemektedir. Bireyin yüklendiği görevlerin zorluk koşullarında önceki yaşantı deneyimleri önemli bir kaynak görevi görmektedir (Bandura, 1997). Önceki başarılar yeni beklentileri yükseltirken (Bandura, 1986; Britner ve Pajares, 2006; Zimmerman,1995) yinelenen başarısızlıkların beklentilerde düşüklüğe yol açtığı ifade edilmektedir (Staples vd., 1998; Bandura ve Jourden, 1991; Schunk ve Hanson, 1989). Buna göre bireyin sorumluluk almada kendi becerilerine dair öz yeterlik inançlarını yorumlayarak başarılı yorumlardan öz yeterlik inancını yükselttiği başarısız durumlardan ise düşük öz yeterlik inancı geliştirdiği ifade edilmektedir (Bandura, 1986).

Birden fazla başarılı durum başarısızlıklara dair öz yeterliği yükselttiği vurgulanmaktadır (Bandura, 1997). Birey geçmiş yaşantılarından dolayı olumlu ve güçlü bir

öz yeterlik algısı geliştirmişse başarısızlıklardan daha düşük şekilde etkilendiği belirtilmektedir (Brunstein ve Gollwitzer, 1996; Bandura, 1997; Bandura ve Jourden, 1991). Bireyler yaşantı deneyimlerini kendi bilişsel özelliklerine göre yorumlayarak değerlendirmede bulunmaktadırlar (Stajkovic ve Luthans, 1998). Kolay elde edilen başarı durumları bireyleri olumsuz etkilemekte, çok çaba göstermeden gerçekteşmektedir. Buna göre kolaylıkla başarı elde etmeye alışkın bireyler engellerle karşılaştıklarında cesaretlerini kaybedebilmektedir. Engelleyici durumlar ve terslikler bireyde sabır, emek ve ısrar davranışlarının gelişmesine olumlu yönde etki etmektedir (Bandura, 1997).

Öğrenciler öğrenim gördükleri kurumlarda aldıkları sorumlulukların sonuçlarını değerlendirerek gelecekteki başarı ihtimallerine dair inançlar geliştirmektedirler. Buna bağlı olarak öğretmenlerin öğrencilerine başarıya duygusunu kazanmasına yardımcı etkinlikler düzenlemeleri, öğrencilerin derslere yönelik motivasyonlarının artmasına ve yeteneklerine güven duyarak öz yeterlik inançlarının yükselmesine yardımcı olmaları gerektiği belirtilmektedir (Schunk, 1995: 281-303).

Dolaylı Yaşantılar: bireylerin yaşantı deneyimlerinin yetersiz kaldığı durumlarda öz yeterlik inancı geliştirmede önemli rol oynamaktadır (Pajares, 2002). Bireyler hayatlarında öngörülemeyen çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Önceden tecrübe edilmemiş durumlarda birey karşı davranış oluşturana kadar kısa süreli bir yavaşlama yaşamaktadır. Öz yeterlik inancı yüksek olan bireyler bu durumlarda bilişsel olarak çözüm bulabilmektedir. Birey ve çevresi arasındaki ilişkide bireyin deneyerek yaşama zorunluluğu vardır (Guttek, 2017). Çevresi ile sürekli ilişki halinde olan birey ihtiyaç ve yaşamını devam ettirebilmek için toplumsal yaşamı gözlemlemektedir. Bireyler dış çevreyi gözlemleyerek elde ettikleri bilgileri benzer durumlarda kullanarak eylemleri hakkında beklenti içerisine girmektedirler (Maddux, 2012). Gözlem durumları öz yeterlik inancı üzerinde her zaman olumlu etkide bulunmamaktadır. Gözlemlenen modelin başarısızlığı benzer durumlarda bireyin kendi yeteneklerinden şüphe duymasına neden olabilmektedir (Bandura, 1999).

Bireylerin dış çevreden örnek aldıkları olay ve kişilerden elde ettikleri bilgiler dolaylı yaşantılar olarak ifade edilmektedir (Bandura, 1977; 1997). Dolaylı yaşantılar, bireyin öz yeterlik inancı gelişiminde olumlu ve olumsuz yönde etki edebilmektedir (Bandura, 1997).

Bireyin gözlemlediği modelle benzeşmesi ne kadar çoksa öz yeterlik inancına olan etkisi de o oranda yüksek olmaktadır (Bandura, 1994: 71-81).

Öğretmenlerin öğrencilerinin diğerlerini gözlemlmelerine olanak verecek ortamlar oluşturmaları, birbirleri arasında bilgi ve becerilerine vurgu yapmaları olumlu öz yeterlik inancı geliştirmelerine yardımcı olacağı belirtilmektedir (Bandura, 1997; Schunk, 1999). Dolaylı yaşantıların öz yeterlik üzerindeki etkileri becerilerin değerlendirme koşullarına bağlı olmaktadır. Bireylerin gözlemlediği modellerin kazandığı başarılar öz yeterlik inancını olumlu etkilerken başarısızlıklar motivasyonunu düşürmektedir (Schunk, 2008). Gözlemlenen modellerden elde edilen bilgiler bireyin yeteneklerini kıyaslama yoluyla değerlendirmesini sağlayarak öz yeterlik inançlarını etkilemektedir (Schunk, 1983). Birey rol model olarak canlı ve cansız materyalleri alabilmektedir (Pintrich, 2002). Öz yeterlik inancının ilk kaynağı olan ebeveynler ilk model olmaktadır (Schunk, 2008). İlerleyen yaşlarda bireyin akranları model olarak daha önemli hale gelmektedir. Bireye benzer yetenekte olan akranların başarı durumları öz yeterlik inancının olumlu yönde gelişimine yardımcı olmaktadır (Schunk, 2008).

Sözel İkna: bireyin sosyal çevresindeki kişiler tarafından başarılı olabileceğine dair aldığı sözlü bildirim olan sözel ikna, yapabilirlik inancını kazandırmada etkili olmaktadır (Arslan, 2012; Telef ve Karaca, 2011). Başkalarının bireyi kendine inanmaya ikna etmeye çalışmasının boş övgülerle karıştırılmaması gerekmektedir (Pajares, 2002). Bandura (1999) başarıyı elde etmek isteyen bireyin sözle ikna sayesinde daha çok çabaladığını ifade etmektedir. Kendi becerilerinden endişe duyan bireyler, motivasyon düşüklüğü yaşamakta ve eylemde bulunmaktan kaçınmaktadır. Dış çevreden gelen eleştirilerin bireylerin öz yeterlik inançlarının zayıflamasında olumlu sözel iknalardan daha kolay etki gösterdiği ifade edilmektedir (Vardarlı, 2005).

Sözel ikna, bireyin dış çevreden yetenekleri ile nelerin üstesinden gelebileceği konusunda duydukları konuşmalardır (Bandura, 1997). Diğer kişilerin görüşleri zorlu görevler başarmak için öz yeterlik inancı geliştirmeyi sağlamaktadır. Öz yeterlikleri düşük kişiler aile, yakın çevre ve öğretmenlerinin değerlendirmelerini daha çok önemsemektedir (Usher ve Pajares, 2006: 125-141). Sözel iknada bulunan kişinin güvenilirliği öz yeterlik inancı geliştirmede önemli rol oynamaktadır. İkna içeriğinin yapıcı olması ve ikna edenin

teşvik ettiği durumlar konusunda yetkin olması öz yeterlik inancının gelişiminde önem kazanmaktadır (Hodges ve Murphy, 2009: 93-97). Sözel iknanın doğru işleyebilmesi için ikna eden kişinin sözlerinin abartıdan uzak ve gerçekçi olması, bireyin kişisel gelişimine katkı sunması gerekmektedir (Usher ve Pajares, 2008: 751-796). Sözel iknanın etkileri kısa süreli ve tek başına olumlu öz yeterlik inancı geliştirmede diğer unsurlarla çalışmakta olduğu belirtilmektedir (Britner ve Pajares, 2006: 485-499).

Bireyler aile, öğretmen ve iş arkadaşlarından duydukları olumlu sözlerle güdülenirken başarısızlıklarıyla alakalı sözlerden olumsuz etkilenmektedir (Bandura, 1997). Aile ve öğretmenlerin öğrencilerin becerilerine dair olumlu söylemleri tekrar etmesi ve başarılı durumları takdir etmesi öz yeterlik inançlarını yükseltme imkanı vermektedir (Bandura, 1994).

Fizyolojik ve Duygusal Durumlar: Bireyin ruhsal durumundaki kaygı, stres ve uyarılma gibi somatik ve duygusal durumlar öz yeterlik algısı hakkında bilgi sağlamakta ve bu durumlara yönelik tepkileri öz yeterlik algılarının azalmasına neden olabilmektedir (Pajares, 2002). Bireyler zorluk seviyesi yüksek durumlarla karşılaştıklarında ortalama seviyedeki uyarılma, davranışlarını daha kolay etkilemektedir. Bireydeki çok yüksek veya çok düşük uyarılma davranışlarını engelleyebilmektedir. Buna göre kişi rahatsız olabilecek bir uyarım yaşamamışsa becerilerine daha çok güven duymaktadır (Schwazer ve Warner, 2013). Öz yeterlik inançlarını geliştirebilecek diğer bir yol da fiziksel ve duygusal durumu iyileştirmek ve negatif durumları en aza indirmektir (Pajares, 2002). Bireyler kendileri hakkındaki duygu ve düşüncelerini değiştirebilmelerinden dolayı öz yeterlik algıları bireylerin fizyolojik durumlarını da etkilemektedir.

Bireylerdeki stres, yorgunluk, genel ruh hali, endişe, korku ve acı gibi duygusal durumlar öz yeterlik algısının kaynağı sayılmaktadır (Bandura, 1982: 122). Bireyler davranışlarını planlarken bu fizyolojik ve duygusal durumları da göz önüne alarak başarı veya başarısızlık olasılıkları hakkında yorumlamada bulunmaktadır (Bandura, 1994: 71-81). Kişinin stres, endişe ve korkusu kaygı durumunu olumsuz etkileyerek başarısız olma korkusuna ve korku duyulan eylemlerden kaçınmasına neden olmaktadır (Pajares, 2002: 116-125). Buna göre tecrübe edilmeyen davranış ve sorumluluklara dair endişe yetersiz öz yeterlik duygusu geliştirmeye neden olmaktadır. Kişilerin dengeli ruh hali oluşturmada

duygusal uyarıların uygun seviyede olması olumlu öz yeterlik inancı geliştirmede etkili olduğu ifade edilmektedir (Bandura, 1997).

Eğitim ortamlarında öğretmenlerin yeni konu anlatımı ve etkinlik uygulamalarında öğrencilerinin duygu durumlarının farkında olmaları ve bu durumları normal seviyede hissetmelerini sağlamaları gerektiği vurgulanmaktadır. Öğrencilerin olağandışı stres ve sıkıntıda olmaları korku, yorgunluk, mide bulantısı gibi belirtiler göstermelerine ve öz yeterlik performanslarında düşüşe neden olabileceği belirtilmektedir (Bandura, 1997). Pajares ve Miller (1994) düşük öz yeterlik inancının olumsuz fizyolojik sorunlara neden olabileceğini ifade etmektedir. Bireylerin duygusal ve fizyolojik durumları öz yeterlik inancı hakkında bilgi sağlamaktadır (Pajares, 2002). Bireydeki stres, korku ve endişe öz yeterlik inancını azaltırken olumlu duygu durumları öz yeterliği yükseltmektedir (Bandura, 1997).

2.8.4. Öz Yeterlik İnançlarının Etkilediği Süreçler

Öz yeterlik inançları kişinin neler hissettiğini, nasıl düşündüğünü, nasıl güdülendiğini ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Buna bağlı olarak öz yeterlik inancının etkileri bilişsel, güdüsel, duyuşsal ve seçme süreçleri olarak dört temel aşamada ortaya çıkmaktadır (Bandura, 1994: 71-81). Bu süreçler kişilerin kendi hakkındaki düşüncelerini, engeller karşısındaki tavırlarını, nelerden motive olabileceklerini, duygu durumlarını, zor durumlardaki davranışlarını, seçim yaparken kararlarını neye göre vereceklerini etkilemektedir (Bandura ve Locke, 2003).

Bilişsel Süreçler: Bilişsel süreçler öz yeterlik inançları üzerinde farklı şekillerde etkili olmaktadır. Bireyler davranışlarını planlarken hedeflerini temel almaktadır. Kişilerin hedeflerini belirlemede becerilerin öz değerlendirmesi önem taşımaktadır. Öz yeterlik algısının yüksekliğinin bireyin kendisi için belirlediği hedefin yüksek olmasını ve kişinin bu hedefi gerçekleştirmeye dair bağlılığının da güçlü olmasını sağladığı ifade edilmektedir (Bandura, 1989: 729-735). Bireyin öz yeterlik inancı gelecekteki davranışlarına ilişkin düşüncelerinde etkili olmaktadır. Yüksek öz yeterlik inancı bireyi olumlu davranışlara yönlendirirken düşük öz yeterlik kendisinden emin olamamasına ve başarısızlık korkusundan takılıp kalmasına neden olmaktadır (Bandura, 1994: 71-81).

Bireyler davranışlarından edindikleri bilgilerin sonuçlarını gözden geçirip olası durumları hesaplamaktadır (Bandura, 1994). Buna göre düşünce durumları kişilerin olası durumları tahmin etme ve kontrol edebilmesinde etkili olmaktadır. Öz yeterlik inancı bireylerin düşünce durumlarını olumlu yönde geliştirebildiği kadar olumsuz yönde de engelleyebilmektedir. Başarılması güç ve zorlu durumlarda kişinin başarıya odaklanabilmesi için güçlü bir öz yeterlik inancı gerekmektedir. Buna benzer durumlarda öz yeterliğinden endişe duyan bireyler mantıklı düşünmekten uzaklaşarak motivasyon ve isteklerini kaybetmektedir. Öz yeterlik inancının yüksek olduğu bireyler zorlu durumlara karşı direnç göstermekte ve başarılı olmak için daha iyi bir analitik düşünme tarzı geliştirmektedir (Bandura, 1994: 71-81).

Bireyin kendine güven duyması, davranışlarını daha kolay gerçekleştirmesini ve zor durumlarla başa çıkabilmesini sağlamaktadır. Kendinden emin olmayan bireyler olumsuz olasılıklara takılı kalarak işe başlamalarını ertelemekte ve motivasyonlarını düşürmektedir. Öz yeterlik inançlarının güçlü olan kişiler kendilerine dair belirledikleri hedefleri yükseltir ve amaca ait güçlü bir bağlılık geliştirmektedir (Wood ve Bandura, 1989: 361-384). Bireyin hedeflerini başarıyla gerçekleştirebilmesi için yeteneklerine olan öz yeterlik algısının yüksek olması gerekmektedir (Telef ve Karaca, 2011).

Motivasyonel (Güdüsel) Süreçler: Bireyler kendilerini motive ederek yapabilecekleri davranış ve durumlarla ilgili olumlu veya olumsuz inançlar oluşturmaktadır (Bandura, 1993). Bireyin hedefi için çaba göstermesi bunun için de güdülenmesi gerekmektedir (Bandura, 1994). Güdülenme davranışı bireyde bilişsel olarak gerçekleşmektedir. Öz yeterlik inançları güdülenme üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin sahip olduğu öz yeterlik inançları zor durumlardaki davranışlarını etkilediği kadar motivasyon düzeyinde de etkili olmaktadır. Birey kendi yeteneklerine duyduğu güçlü inançlar sayesinde amaçları için çaba ve bağlılık göstermektedir (Bandura,1989; Wood ve Bandura, 1989).

Bilişsel motivasyon unsurları; nedensel ilişkilendirmeler, sonuç beklentileri ve bilindik hedef olarak üç boyutta ifade edilmektedir. Öz yeterlik inançları bilişsel motivasyon unsurlarının tümünde etkili olmaktadır. Bireyin kendi yeteneklerinden emin olamaması başarısızlıklarını becerilerinin eksik olmasına bağlarken, kendi yeteneklerinden emin olan

birey başarısızlıklarını az çalışmaya bağlamaktadır. Buna bağlı gelişen nedensel ilişkilendirmelerin öz yeterlik inançları aracılığı ile güdülenmeyi, davranış ve duyu durumlarını önemli derecede etkilemekte olduğu belirtilmiştir (Bandura, 1989; 1994).

Beklenti-değer teorisinde belirli davranış biçimlerinin belli sonuçları vereceği beklentisi ve bu sonuçların değerinin güdülenme düzeyini düzenlediği savunulmaktadır. Bireyler davranış sonuçlarını yorumlayarak neler yapabileceklerine dair öz yeterlik inançları geliştirmektedirler. Buna bağlı olarak sonuç beklentilerinin motive edici etkisinin öz yeterlik inancıyla kontrol edildiği belirtilmektedir. Beklenti-değer teorisindeki olasılık yorumlamaları öz yeterlik inancı algısı dahil edilerek güçlendirilir (Bandura, 1989; 1994).

Birey hedeflerine dair güdülenirken bilişsel bir karşılaştırma aşamasından geçmektedirler. Hedefe ulaşmak için eylemlerin kontrol edilmesi ve sürekli harcanan çabayla tatmin sağlamaya çalışmaktadır. Hedefe dayalı motivasyon teorisi; bireyin performansına dayalı tatmin eden ve etmeyen tepkilerin, hedefe ulaşmada algılanan öz yeterlik inancını ve bireyin gelişimine bağlı kişisel hedeflerin tekrar düzenlenmesinin etkilendiğini savunmaktadır (Bandura, 1993). Bireyin becerilerine olan güveni yüksekse doğal olarak motive olurken yapamayacağına olan algısı motivasyonunu düşürerek görevlerini yapmasına engel teşkil etmektedir. Birey kendini motive ederken öz yeterlik inançlarını da yükseltmekte veya azaltmaktadır. Motivasyon ile öz yeterlik inancı arasında birbirini hem olumlu hem de olumsuz etkileyen bir ilişki mevcuttur (Bandura, 1993).

Duyuşsal Süreçler: Bireyin zor durumlar karşısında hissettiği stres, depresyon, endişe gibi etkiler öz yeterlik inançlarını etkilemektedir (Bandura, 1994). Bireydeki kaygı ve stresi kontrol etmede öz yeterlik inancı önem taşımaktadır. Bireyin endişe duyduğu tehditleri kontrol edebileceğine inanması öz yeterlik inancını olumlu yönde geliştirmektedir. Buna bağlı olarak bireyin algıladığı tehditlerle başa çıkamayacağını hissetmesi başarısız olduğuna dair inancı destekler ve olası tehlikelerden daha çok endişe duymasına neden olmaktadır. Algılanan başa çıkma yeterliği kaygı duyma ve kaçınma davranışını da etkilemektedir. Öz yeterlik algısının yüksekliği bireylerin zor durumlarla başa çıkabilmesine cesaret vermektedir (Bandura, 1994). Bilişsel düzeyde düşünceleri kontrol eden öz yeterlik inancı, kaygılı durumlardaki düşünceleri düzenlemede önemli rol oynamaktadır. Kaygının

kontrolünde hem öz yeterlik inancı hem de düşünce kontrol öz yeterliği birlikte işlev görmektedir (Bandura, 1989: 729-735).

Seçimsel Süreçler: Dış çevrenin birey üzerindeki etkileri yaşamını etkilemektedir. Bireyler becerileri doğrultusunda yapabilecek faaliyet ve sorumlulukları seçerek yaşam tarzlarını oluşturan iş, hobi ve sosyal ilişkiler geliştirmektedir. Seçimleri belirleyen unsurlar kişisel gelişimlerin farklı yönlerde ilerlemesini sağlamaktadır. Buna göre dış çevrede seçilen faaliyetler karar verme aşamasından sonra belirli öz yeterlik inançları, ilgi ve değerleri geliştirmeye devam etmektedir (Bandura, 1994). Öz yeterlik inançları kariyer seçimi ve gelişimde önemli rol oynamaktadır. Öz yeterlik inançlarının doğru algılanması bireyin var olan potansiyelini kullanması açısından önemlidir. Yanlış öz yeterlik algısının bireyin başarısını etkileyerek potansiyelini kullanmasında engel oluşturduğu belirtilmektedir (Vardarlı, 2005).

Algılanan Araçsallık: bireylerin davranışlarını etkileyen zamana yönelik algılar, anlık ihtiyaçlar, geçmiş ve gelecekle ilgili beklenti ve hayallere yönelik gelişmektedir. Özellikle yakın ve uzak gelecekteki amaçlara ulaşmada şimdiki zamanda gerçekleştirdiği eylemler etkili olmaktadır (Lewin, 1948: 113). Buna göre bireyler geleceğe dair ulaşmak istedikleri hedefleri şimdiki zamandan itibaren planlayarak davranış göstermektedirler (Husman ve Lens, 1999).

Kişilerin gelecek hedeflerine ulaşabilmeleri için davranışlarını olasılık, hayal ve istek üzerinden şekillendirmeleri “gelecek zaman perspektifi” olarak ifade edilmektedir. Bu perspektif beş alt boyutta; değer ve bağlılık, genişlik, hız ve algılanan araçsallık olarak yer almaktadır (Husman ve Lens, 1999). Değer boyutu; bireyin gelecekteki amaçlarına atfettikleri önemin seviyesini, bağlılık bugün ve gelecek zamanlardaki davranışlar arasındaki bağıntıyı; genişlik boyutu hedefin zamandaki uzaklığı veya yakınlığını; hız boyutu zamanın kişisel olarak yorumlanmasını, algılanan araçsallık boyutu ise bugünkü davranışın gelecekteki hedeflere ulaşmada bir araç olarak yorumlanmasını ifade etmektedir (Husman ve Shell, 2008: 166-175).

Algılanan araçsallık alan odaklı olup kişinin belli bir konu, görev veya derse olan ilgisini belirtmektedir. Bir öğrenci bazı derslerde daha istekli ve başarıyla aynı başarıyı başka derslerde sergilemeye bilmektedir. Öğrenciler amaçlarına daha kolay erişeceklerine inandıkları derslere karşı doğal olarak güdülenmektedir (McInerney, 2004: 141-151). Öğrencilerin kariyer hedefiyle eşleştirdiği dersler ve etkinlikler için daha çok aktif katılım sağladığı belirtilmektedir (Shell ve Husman, 2001: 481-506). Buna göre öğretmenlerin öğrencilere gelecek hedeflerine dair ilgili ders ve etkinliklerin araçsal rolünü anlatabileceği ifade edilmektedir (Shell ve Husman, 2001: 481-506).

2.9. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik kavramlarıyla ilgili ülkemizde ve dünyada yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

2.9.1. Türkiye’de Yapılmış Sosyal Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar

Kırılmaz (2012) sosyal girişimcilik kavramının boyutları, dönüştürücü liderin özellikleri ve girişimciliği etkileyen kişisel ve psikolojik faktörler arasındaki ilişkiyi ilişkisel tarama modeli ile araştırdığı doktora çalışmasında Türkiye’de sosyal girişimcilik faaliyetlerinde bulunan sivil toplum kuruluşları liderlerinin, sosyal girişimcilik davranışlarındaki unsurların belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre sivil toplum kuruluşları liderlerinin sosyal girişimcilik ve dönüştürücü liderlik özellikleri oldukça yüksek düzeyde, başarı ihtiyacı ile yenilikçi olma becerileri yüksek düzeyde, risk alma eğilimleri ve belirsizliklere karşı toleranslı olma becerileri ise orta düzeyde bulunmuştur.

Şeker (2012) sosyal girişimciliğin gençler tarafından benimsenmesi ve yaygınlaşmasını amaçladığı araştırmasında, tarama modeli ile uyarlanmış ölçekler vasıtasıyla 609 üniversite öğrencisine anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kadın katılımcıların erkeklere oranla sosyal girişimciliğe daha yatkın oldukları, ailenin ekonomik durumu, eğitim alınan lise ve üniversitede öğrenim görülen alanlar açısından anlamlı farklılıkların olduğu, katılımcıların iç kontrol odaklı, sebatkar ve iyimser özelliklerini taşıdıkları, sosyal girişimci olmayı etkileyen bilişsel özelliklerden fırsatları görebilme, öz yeterlik, yenilikçilik ve liderlik alt boyutlarında pozitif bir ilişki belirlemiştir. Sosyal

girişimci olmayı etkileyen değer özelliklerinden bireycilik, maneviyatçılık, sosyal sorumluluk, etik değerlere sahip olma, dürüstlük, başarı ihtiyacı, özerklik ihtiyacı alt boyutlarında pozitif bir ilişki, belirsizlikten kaçınma boyutunda ise negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sosyal girişimci olmayı etkileyen sosyal özelliklerden sosyal sermaye boyutunda pozitif bir ilişkinin bulunmadığını belirlemiştir.

Coşkun (2015) okul öncesi eğitiminde sosyal girişimcilik eğitiminin düzey tespitini ve bu eğitimin sağlanmasında gönüllü kuruluşların rolünün belirlemesini amaçladığı tarama modeli araştırmasında; çevre, kültür-sanat ve eğitim alanlarında gönüllü kuruluşların okullara sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerinin genel olarak iyi seviyede olduğu, okul öncesi eğitim kurumlarının çevre, spor, eğitim ve kültür-sanat alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulma düzeylerinin iyi seviyede olduğu, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan aldığı öneri sağlama sıklığının iyi düzeyde ve okulların çevre alanında gönüllü kuruluşlarla birlikte çalışma düzeyinin en iyi düzeyde; sosyal hizmetler, spor, sağlık ve eğitim alanlarında eğitmen desteği sağlama düzeylerinin ise düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çermik (2015) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık ve çevreci davranış özelliklerinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini ilişkiisel tarama modelinde incelediği doktora çalışmasında 988 Sosyal Bilgiler öğretmen adayının sosyal girişimcilik özelliklerinin demografik değişkenlere göre anlamlı bir fark göstermediğini; sınıf düzeyi, toplumsal, küresel ve çevresel sorunlara duyarlı olma ve sivil toplum kuruluşlarına üye olma değişkenlerine göre anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.

Gusseinova (2015) sosyal girişimcinin kim olduğu ve sosyal sorunların ne tür faaliyetlerle çözüldüğünü ortaya koymayı amaçladığı araştırmasında, gençlerin meslek seçimine odaklanan bir girişimin, toplumdaki genç işsizlik sorununa yenilikçi çözümlerini örnek olay ve yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, sosyal sorunların çözümünde sosyal girişimcilere ve buldukları çözümlere gereken önemin verilmesinin beklendiği görüşlere ulaşmıştır.

Pan ve Akay (2015) öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi tarama modelinde inceledikleri çalışmalarında, 404 öğretmen adayının girişimcilik düzeylerinin yüksek, aile geliri değişkeni ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Köstekçi (2016) öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi ilişkisel tarama modelinde inceleyerek sınıf öğretmenliği ve matematik öğretmenliği eğitimi sürdüren adayların girişimcilik özelliklerinin diğer bölümlere göre daha yüksek ve yüksek girişimcilik özellikleri taşıyan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Mengü (2016) araştırmasında literatüre dayalı betimleyici bir yöntem kullanarak sosyal girişimcilik kavramını sosyolojik bir perspektiften değerlendirmiş ve sosyal girişimciliğin sosyolojik boyutunun güçlendirilmesi için yeni bir öneri sunmayı amaçlamıştır.

Coşkun ve Sarıkaya (2016) sosyal girişimcilik eğitiminin önemi ve bu eğitimin gönüllü kuruluşlar aracılığıyla verilmesini inceledikleri araştırmalarında bireysel ve toplumsal faydayı belirlemeyi amaçlayarak sosyal girişimcilik faaliyetlerinin toplumsal yapıyı güçlendirdiğini, toplumsal iletişimi kuvvetlendirdiği ve sosyal kalkınmaya destek oluşturduğunu, gönüllü kuruluşlar ile sosyal girişimcilik arasında önemli bir iş birliği potansiyelinin olabileceğini ifade etmişlerdir.

Suna (2017) sosyal girişimcilik kavramını ele aldığı araştırmasında literatür taraması yaparak sosyal girişimciliğin önemi ve topluma yansımaları üzerinde durmuştur.

Ateş (2018) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleriyle eleştirel düşünme eğilimlerini ilişkisel tarama modelinde incelediği araştırmasında, eleştirel düşünme değişkeninin sosyal girişimcilik değişkenini anlamlı düzeyde bir yordadığını, 292 sosyal bilgiler öğretmen adayının sosyal girişimcilik puan ortalamalarının; “*cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, algılanan anne-baba tutumu, kitap okuma sayısı, yaşanan yer, sosyo-kültürel etkinliklere katılma durumu ve toplumsal sorunlarla ilgilenme düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği*” sonucuna ulaşmıştır.

Biçer (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ile problem çözme beceri eğilimlerinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini ilişkisel tarama modelinde incelediği çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik puanlarının “cinsiyet, yaş, akademik başarı ve ailenin ikamet yeri değişkenlerine göre anlamlı fark gösterdiği”, sosyal girişimcilik kavramının alt boyutları olan “Risk Alma, Özgüven ve Kişisel Yaratıcılık” ile “Girişimcilik” arasında pozitif yönlü yüksek düzey bir ilişki olduğu; sosyal girişimcilik alt boyutları ile problem çözme kavramının alt boyutları “Risk Alma ile Aceleci ve Kaçınan” arasında, “Özgüven ile Aceleci ve Kaçınan” arasında, “Kişisel Yaratıcılık ile Aceleci ve Kaçınan” arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Efeoğlu (2019) araştırmasında literatür taraması ile sosyal girişimcilik kavramının tanımlarını, sosyal girişimciliğin faaliyet alanlarını incelemiş; dönemsel olarak gelişimi ve başarılı örneklerini ifade etmiştir.

Titrek (2019) okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile sosyal girişimcilik becerilerine yönelik görüşleri arasındaki ilişkiyi ilişkisel tarama modelinde incelediği araştırmasında, okul yöneticilerinin sosyal girişimcilik becerilerinin sadece “Özgüven” alt boyutunda anlamlı bir fark oluşturduğu, cinsiyet değişkenine ait görüşlerde sadece “Risk Alma” boyutunda anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şentürk Yeşilyurt (2019) üniversite öğrencilerinin hayırseverlik seviyelerinin sosyal girişimcilik eğilimlerine olan etkisini tanımlayıcı araştırma modelinde incelediği çalışmada, sosyal girişimcilik eğilimlerinin ve hayırseverlik seviyelerinin oluşmasında ailelerin ve demografik bilgilerin etkisini belirlemeyi amaçlayarak, hayırseverliğin sosyal girişimcilik eğilimine pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu, sosyal girişimcilik eğilimlerinin öğrencilerin not ortalamalarına göre anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ermanonuk (2020) 320 üniversite öğrencisinin sosyal girişimcilik öncülleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından ilişkisel tarama modelinde incelediği çalışmada, sosyal girişimcilik öncüllerinin “Empati” alt boyutunda öğrencilerin yaşlarına göre farklılık olduğu; girişimcilik tecrübesi bulunanların daha çok

sosyal destek algısına malik oldukları ve yüksek sosyallik seviyelerinin olduğu; rol modele sahip olup olmama durumunun sosyal girişimcilik eğilimlerini anlamlı yordamadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

2.9.2. Türkiye’de Yapılmış Öz yeterlik ile İlgili Araştırmalar

Aypay (2010) çalışmasında eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 693 üniversite öğrencisinin genel öz yeterlik düzeyinin cinsiyete göre anlamlı olarak erkekler lehine farklılaştığını; genel öz yeterlik düzeyinin yaşa göre anlamlı düzeyde 17-20 yaş grubundakilere göre 21-30 yaş grubundakilerin lehine olduğunu buna göre yaşı yüksek olanların genel öz yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen diğer sonuçlara göre genel öz yeterlik ile kişinin saygı düzeyi arasında pozitif bir ilişki; genel öz yeterlik ile stresle başa çıkma becerilerinin alt boyutu soruna yönelme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Aydiner (2011) araştırmasında üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşam amaçlarını alt boyutlarıyla ve genel öz yeterlik ve yaşam doyumuyla olan ilişkisini inceleyerek; öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyleri le “Yaşam Amaçları” ve yaşam amaçlarının alt boyutları olan “Kişisel Gelişim, Sosyal Sorumluluk ve Bireysel Farkındalık” arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir.

Okutan ve Kahveci (2012) araştırmalarında ilköğretim okul müdürlerinin genel öz yeterlik inançlarını; öğrenim durumu, yöneticilik kıdemi, atanma türü, aldıkları hizmet içi eğitimler ve kullandıkları güç kaynakları bakımından inceleyerek, okul müdürlerinin genel öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu, “Uzmanlık ve Ödüllendirme Güçleri” kullanımının öz yeterlik düzeyini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Uysal ve Köçemen Sarıça (2013) 117 öğretmen adayı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında genel öz yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmadığını ancak erkeklerin genel öz yeterlik puan ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğunu; genel öz yeterlik düzeylerinin okunulan bölüme göre anlamlı farklılık göstermediğini, en yüksek ortalamanın sınıf öğretmenliği en düşük ortalamanın Bilgisayar

Teknolojileri Öğretmenliğine (BÖTE) ait olduğunu ve öğretmen adaylarının genel öz yeterlik düzeylerinin orta seviyede olduğunu ifade etmişlerdir.

Göller (2015) araştırmasında eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 384 üniversite öğrencisinin bilişsel çarpıtma düzeyleri, genel öz yeterlik düzeyleri ve başarı başarısızlığa ilişkin yüklemeler arasındaki ilişkiyi inceleyerek; genel öz yeterlik ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını, genel öz yeterliğin “sürdürme çabası-ısrar” alt boyutunda kadınlar lehine farklılaşma olduğunu ifade etmektedir. Genel öz yeterlik düzeyi ile bilişsel çarpıtmalar arasında yüksek düzeyde negatif yönlü bir ilişki olduğu, bilişsel çarpıtmaların genel öz yeterliğin yüzde 29’unu yordadığı ve bilişsel çarpıtmaların kişinin olumsuz düşünmesine yol açarak genel öz yeterlik inancının düşmesine neden olduğunu belirtmiştir.

Konaklı (2015) Kocaeli Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 220 öğretmen adayının öz yeterlik düzeylerinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerindeki etkilerini belirlediği çalışmasında, genel öz yeterlik alt boyutları olan “Çaba” ve “İsrarcılık” ile sosyal girişimcilik alt boyutları olan “Kişisel Yaratıcılık” ve “Risk Alma” arasında, “İnisiyatif” ve “Sebat” boyutları ile “Kendine Güven” arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Gerez Taşgın (2019) Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme, konuşma, okuma ve yazma öz yeterlikleri ile öğrenme stillerini incelemeyi amaçladığı çalışmasında, cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf derecesi değişkenleri ile dinleme, konuşma, okuma ve yazma öz yeterlikleri arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çankır (2016) çalışmasında öğrencilerin öz yeterlilikleri, değişime karşı dirençleri ve girişimcilik ile olan ilişkisini ilişkisel tarama modelinde inceleyerek öz yeterlikleri yüksek öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çolakoğlu ve Çolakoğlu (2016) çalışmalarında üniversitelerdeki girişimcilik eğitimi ile öz yeterlik algısı ve girişimcilik potansiyeli ilişkisini ilişkisel tarama modelinde inceleyerek öz yeterlik algısının girişimcilik potansiyelini olumlu yönde etkilediği sonucu ifade etmişlerdir.

Kavrayıcı ve Bayrak (2016) çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarını farklı değişkenler açısından tarama modelinde inceleyerek öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının yeterli düzeyde olduğu ve cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Armağan ve Gürsoy (2017) çalışmalarında işletme bölümü öğrencilerinin öz yeterlik algısı ile sosyal girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyerek öğrencilerin öz yeterlik algısı ile sosyal girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğunu, cinsiyete göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek öz yeterlik algısına sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Altun (2019) çalışmasında üniversitede öğrenim görmekte olan 800 üniversite öğrencisinin genel öz yeterlik düzeylerini inceleyerek, genel öz yeterlik düzeylerinin 21-22 yaş arasındaki gruplarla, 18-20, 23-26 ve 27 yaş ve üzerindeki gruplara göre anlamlı düzeyde farklılaştığını; okunulan bölümlere göre BESYO'da okumakta olan öğrencilerin genel öz yeterlik düzeylerinin Fen Edebiyat ve Mühendislik Fakültelerinde okumakta olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini belirlemiştir.

Aşık (2019) araştırmasında üniversite öğrencilerinin öz yeterlik düzeyleri ile öz anlayışları, ebeveyn kabul-reddine dair algıları ve cinsiyetlerinin arasındaki ilişkiyi inceleyerek, öz anlayışın öz yeterlik düzeyleri üzerinde pozitif yönde, algılanan anne reddinin öz yeterlik düzeyleri üzerinde negatif yönde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin öz yeterlik düzeyleri üzerinde kendilerine yönelik geliştirdikleri öz anlayışın destekleyici olduğunu ifade etmiştir.

Demircioğlu ve Işık (2020) tarama modelinde ve kesitsel tarama deseninde tasarladıkları ve 232 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin öz yeterlik algılarını çeşitli değişkenlere göre incelemişler, öğrencilerin öz yeterlik algılarının öğrencilerin akademik ortalamaları ve yetiştirilme tarzları açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Özbilen vd. (2020) çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerini tarama modelinde inceleyerek sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlikleri düzeyinin oldukça yeterli, sosyal girişimcilik özelliklerinin yüksek olduğu; öz yeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerinin akademik başarı değişkenine göre farklılaşmadığı, öz yeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerinin cinsiyete göre kadın öğretmen adayları lehine anlamlı farklılaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Recepoğlu ve Recepoğlu (2020) öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasındaki ilişkiyi ilişki tarama modelinde inceledikleri çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasında orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir.

Yağar vd. (2020) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin öz yeterlik düzeyleri ile demografik faktörlerin girişimcilik üzerindeki etkisini ilişki tarama modelinde inceleyerek, öğrencilerin öz yeterlik düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna göre öz yeterliği yüksek olan öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin de yüksek olduğunu, erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla girişimci olduğunu ifade etmişlerdir.

Yeğin (2020) araştırmasında öğretmen adaylarının genel öz yeterlik düzeyleri ile çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalık düzeyleri ve çocuğa yönelik cinsel istismar tutum düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, genel öz yeterlik düzeyleri ile çocuğa yönelik cinsel istismar tutum düzeyi arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğunu ve genel öz yeterlik düzeyinin cinsiyet, yaş ve okunulan bölüme göre anlamlı derecede farklılaştığı sonucunu ifade etmektedir.

2.9.3. Yurtdışında Yapılmış Sosyal Girişimcilik ile İlgili Araştırmalar

Debbi ve Susan (2009) çalışmalarında sosyal girişimcilik alanını inceleyerek, sosyal girişimcilik tanımları, makaleler, ders kitapları ve sosyal girişimcilik derslerindeki popüler pedagojik yaklaşımlar üzerine odaklanmışlardır. Sosyal girişimcilik ders içeriklerinin hizmet öğrenme gibi pedagojik yöntemler kullanarak fırsatları tanıma, yenilik, kaynak

sağlama, sosyal etki ölçme ve sosyal girişimcilik faaliyetlerinin temel unsurlarını içeren sürdürülebilir iş modellerinin yer aldığı; ders içeriğinin en zor öğretilen konusunun sosyal yenilikleri ölçeklendirme olduğunu belirtmişlerdir.

Litzky vd. (2010) sosyal girişimcilik ve toplumsal liderlikte bir hizmet öğrenme kursunun öğretimi ve gelişimini inceleyerek bu öğretim kullanımına yönelik rehber oluşturmak üzere bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma kapsamında hizmet öğrenme, sosyal girişimcilik ve toplum liderliği dersinin fakülte, öğrenci ve müşteri ilişkileri bağlamında değerlendirmişlerdir.

Salamzadeh ve Nejati (2011) araştırmalarında sosyal girişimcilik kavramını sosyal ve girişimcilik boyutları açısından kapsamlı bir şekilde inceleyerek geniş bir bakış açısından bir model öne sürmeyi amaçlamışlardır.

Apostolakis (2011) sosyal girişimciliğin geliştirilmesinde yüksek öğrenimin etkilerini belirlemeyi amaçladığı; Kanada, İngiltere, Dorset ve Avalon arasında gerçekleştirdiği araştırmasında yüksek öğrenimin sosyal girişimcilik üzerinde önemli etkileri olduğunu aynı zamanda üstesinden gelinmesi gereken bazı engeller üzerinde durulması gerektiğini ifade etmiştir.

Mazurek (2013) Kuzey Amerika ve Avrupa arasındaki sosyal ekonomi ve sosyal girişimcilik eğitimini karşılaştırmayı amaçladığı araştırmasında seçili üniversiteler, kolej ve diğer eğitim kurumlarında yer alan eğitim program ve içeriklerini inceleyerek kültürel farklılıkların eğitim programlarına etkisi, programların yürütülmesindeki eksiklikler ve işbirlikçi yöntemler üzerinde durmuştur.

Salamzadeh, Kirby ve Azimi (2013) İran'daki sosyal girişimcilik eğitimini inceleyerek Tahran Üniversitesi'nde yüksek öğrenim görmekte olan öğrencilerde farkındalık, niyet ve diğer bağlamsal öğeleri araştırmayı amaçlamışlardır. Buna göre sosyal girişimcilik kavramına dair farkındalık ve desteğin olduğunu fakat bağlamsal unsurlarda yeterli dikkatin gösterilmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Pongrácz (2014) araştırmasında Avrupa’da sosyal girişimciliğin teşviki, gelişmesi ve sosyal ekonomi ile ilgili eğitim gereksinimini ortaya koyarak sosyal ekonomi kavramını yüksek öğrenim sürecine katılmasını ve geliştirilmesine yönelik öneriler sunmuştur.

Lekhanya (2015) araştırmasında Güney Afrika’daki sosyal girişimciliği teşvik eden üniversitelerin sosyal girişimciliğe sağladığı destek ve yardımcı stratejileri inceleyerek Güney Afrika’da yer alan altı üniversitenin fakülte dekanları, bölüm başkanları ve sosyal girişimcilik müdürü ile sosyal girişimcilik bölüm başkanından oluşan 40 katılımcının yarısından fazlasının sosyal girişimcilik faaliyet ve geliştirme programlarına katılım göstermediklerini ve bazı katılımcıların da sosyal girişimcilik kavramı hakkında bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Rigg ve Wal Maris (2020) Hollanda’da bir ilköğretim öğretmenliği enstitüsünde öğrenim görmekte olan sekiz öğretmen adayı ile gerçekleştirdikleri pilot uygulamada, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik eğitiminde empatiyi geliştirmek amacıyla 8-12 yaş arasındaki çocuklar için oyun tasarımlarını ve sosyal girişimcilik eğitiminde öğretmen adaylarının sürdürülebilir eğitim konularını ilköğretime dahil etmelerini teşvik etmeyi amaçlamışlardır. Pilot uygulama 2018-2019 eğitim öğretim yılında bir yıllık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları sosyal girişimcilik eğitiminde empatinin; sosyal girişimcilik ile oldukça önemli bir ilişki içerisinde olduğunu, farkındalık kazandırdığını ve sürdürülebilir eğitime katkıda bulunmanın bir yolu olarak görüldüğünü ifade etmişlerdir.

2.9.4. Yurtdışında Yapılmış Öz Yeterlik ile İlgili Araştırmalar

Wilson vd. (2007) ve Pihie ve Akmaliah (2009) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin öz yeterlik ve girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemişler ve öz yeterlik ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif ilişki olduğunu ifade etmişlerdir.

Tyszkaa vd. (2011) çalışmalarında Polonya’da yer alan 120 girişimci ve 117 girişimci olmayan 30-60 yaş arasındaki erkek katılımcıların motivasyon, genel öz yeterlik ve risk alma tutumlarını inceleyerek girişimci olanların bağımsızlık ve başarı ihtiyacı durumunun girişimci olmayanlara göre daha önemli olduğunu, girişimci olan katılımcıların girişimci olmayanlara göre daha yüksek öz yeterlik gösterdiğini ve risk tutumunun girişimci

olan katılımcılarda iş hayatının bir getirisi olarak beklenen bir durum olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır.

Smith ve Woodworth (2012) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin sosyal girişimci olarak eğitilmeleri için bir sosyal kimlik ve öz yeterlik yaklaşımı önermiş, yanı sıra sınıfta kullanılacak pedagojik teknikler ve öğrencilerin gerçekleştirdiği dört sosyal girişimcilik vaka örneği sunmuşlardır. Sosyal girişimcilik eğitimindeki zorlukları belirleyip buna karşı alınabilecek önlemler sunmuşlardır.

Komarraju ve Nadler (2013) öz yeterlik ve akademik başarıyı tahmin etmede motivasyonel yönelimleri, bilişsel-üstbilişsel stratejileri ve kaynak yönetimini nicel yöntemle 407 lisans öğrencisiyle inceledikleri çalışmalarında, öz yeterliği düşük öğrencilerin, zekanın doğuştan geldiğine ve değiştirilemez olduğuna inanma eğiliminde olduklarını ve öz yeterliği yüksek olan öğrencilerin, iyi notlar ve diğerlerinden daha iyi performans içeren performans hedeflerinin yanı sıra meydan okuma ve yeni bilgi edinme gibi ustalık hedefleri üzerinde çalıştıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Aurah ve McConnell (2014) fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan Kenya'da 169 üniversite öğrencisi ile ABD'de 189 üniversite öğrencisinin öz yeterlik inançlarını karşılaştırdıkları araştırmalarında; ABD'deki kız öğretmen adaylarının Kenya'daki meslektaşlarından daha yüksek öz yeterlik inancına sahip olduklarını; Kenya'daki erkek ve kadın öğretmen adaylarının pedagojik bilgilerine ABD'deki meslektaşlarından daha çok güvendiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık yüksek şekilde belirlenemese de ABD'li kadın öğretmen adaylarının ABD'li erkek öğretmen adaylarından, Kenyalı erkek öğretmen adaylarının Kenyalı kadın öğretmen adaylarından daha yüksek öz yeterlik inancına sahip olduğu belirtilmiştir.

Abaho vd. (2015) Uganda'daki çeşitli girişimcilik öğretme yöntemleri ile bu yöntemlerin öz yeterlik ile olan ilişkisini 522 son sınıf üniversite öğrencisi üzerinde nicel ve kesitsel yöntemle inceledikleri araştırmalarında; girişimcilik ve iş tecrübesi olan öğretim elemanlarının öğrencilerin öz yeterliklerini geliştirmelerine imkan sağladığı, öğretim elemanlarının deneyimlerinin derste kullanılan öğretim yöntemlerinin seçimini etkilediği,

öğretim yöntemlerinin kullanılmasında üniversitelerin mevcut kaynaklarının etkili olduğu, başarılı insanlarla etkileşim, kişisel okuma ve çalışma notları, varsayımsal vaka çalışmaları, sınıf tartışmaları ve sunumların kullanımı gibi öğretimsel tekniklerin öğrencilerin öz yeterlikleri üzerinde önemli etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Girişimcilik derslerinin iş deneyimi ve öğretim yöntemleri seçimi arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın model, evren ve örneklem grubu ile veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal girişimcilik özellikleri ile öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı hedefleyen bu çalışma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan bir araştırma metodudur ve araştırma konusu olan birey veya nesne bulunduğu koşullar içinde tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada sosyal girişimcilik ve öz yeterlik kavramları arasındaki ilişkinin varlığı ve derecesini belirlemek amaçlanmıştır (Karasar, 2016).

Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında oluşan değişimlerin varlığını ve seviyesini belirlemek için ilişkisel tarama modeli desenlemesi uygulanmış, iki değişken arasındaki ilişkinin varlığı ve yönü değişkenlerin alt boyutlarıyla birlikte irdelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Çanakkale il merkezinde yer alan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi bölümlerinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 3 ve 4. sınıf öğrencilerinden (N=2200) oluşmaktadır. Çalışmanın örneklem büyüklüğü Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004:50) ve Tanrıoğen'den (2014:127) faydalanılarak N=2500 ve $\alpha=0,05$ için (p=05, q=05, d=+-0,05) 333 olarak belirlenmiştir.

Çalışma evreninden küme örnekleme yöntemiyle seçilen bölümler ve öğrenci grupları araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Küme örnekleme yöntemi Ural ve Kılıç'a (2011) göre evren hacminin geniş ve evreni oluşturan birimlerin arasındaki mesafenin uzak ve birimlerin birbiri ile yakın özelliklere sahip kümelerden oluştuğu

durumlardaki araştırmalarda kullanılmaktadır. Küme rnekleme yönteminde hali hazırda var olan ve homojen yapı özelliği gösteren belirli sayıdaki bu kümeler üzerinde basit tesadüfi veya sistematik tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanarak örneklem oluşturulmaktadır. Karasar'a (2016) göre küme rneklemesindeki gruplar veya birimler fakülte, bölümler vb. kapsamaktadır. Araştırma kümeleri; Temel Eğitim (Okul ncesi ve Sınıf Eğitimi); Türkçe ve Sosyal Bilgiler (Türkçe, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Eğitimi); Matematik ve Fen (Fen, Kimya ve Matematik Eğitimi); Güzel Sanatlar (Müzik ve Resim-İş Eğitimi); Yabancı Diller (İngilizce ve Japonca Eğitimi); PDR (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) olarak yer almaktadır. Çalışmada kümelerden alınan örneklem sayılarının birbirine eşit sayıda olmasına zen gösterilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri Bölümü (BTE) diğer kümelerden alınan örneklem sayısını karşılayamadığından dolayı araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışmanın örneklemini anket geçerliliğini sağlayan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde ğrenim görmekte olan 336 niversite ğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin demografik zellikleri Tablo 7'de yer almaktadır.

Araştırmaya katılanların demografik verilerinin dağılımları değerlendirildiğinde; yüzde 65,6'sının kadın, yüzde 30,7'sinin erkek; yüzde 31,5'inin Türkçe ve Sosyal Bilimlerde, yüzde 16,0'nın Temel Eğitim Bölümünde, yüzde 13,8'inin Matematik ve Fen Eğitimi Bölümünde, yüzde 14'ünün Yabancı Diller Bölümünde, yüzde 12,6'sının PDR'de ve yüzde 8,3'ünün Güzel Sanatlar Bölümlerinde ğrenim görmekte olduğu; akademik başarı (AGNO) durumuna göre yüzde 37'sinin CC, yüzde 1,7'sinin AA ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi ğrencilerinin yarısından fazlasının (%70,5) iş tecrübesi vardır. Ancak girişimcilik eğitimi alan eğitim fakültesi ğrencilerinin oranı (%31,2) düşüktür.

Tablo 7

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerine göre dağılımı

	n	%
Cinsiyet		
Erkek	107	30,7
Kadın	229	65,6
Anabilim Dalı/Bölüm		
Güzel Sanatlar	29	8,3
PDR	44	12,6
Yabancı Diller	49	14,0
Mat. Ve Fen Eğitimi	48	13,8
Temel Eğitim	56	16,0
Türkçe ve Sosyal Bilimler	110	31,5
Akademik Başarı (AGNO)		
AA	6	1,7
BA	37	10,6
BB	35	10,0
CB	81	23,2
CC	129	37,0
DC	34	1,7
Annenin Kendi İşine Sahip Olma Durumu		
Evet	30	8,6
Hayır	306	87,7
Babanın Kendi İşine Sahip Olma Durumu		
Evet	131	37,5
Hayır	201	57,6
Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu		
Hayır, çalışmadım	90	25,8
Evet, çalıştım	226	70,5
Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu		
Evet, aldım	109	31,2
Hayır, almadım	227	65,0
Toplam	336	100,0

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli olan izinler Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulundan alınmıştır. Araştırmada Covid-19 Pandemisi sebebiyle üniversitenin yüz yüze derslerin yanı sıra uzaktan eğitim kararı alması sonucunda örneklem grubuna ulaşılmakta sorunlar yaşandığı için araştırma eş zamanlı olarak araştırmacı ve sınıf hocalarının yardımlarıyla yüz yüze anket formu ve ulaşılamayan bölümler için uzaktan çevirim içi formlar ile ilgili bilgilendirme yazısı ve gönüllülük onamı alınarak uygulanmıştır.

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, öğrencilerin sosyal girişimcilik özelliklerini belirlemek için Konaklı ve Göğüş (2013) tarafından geliştirilen “Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği” ve genel öz-yeterlik düzeyleri için Türkçeye uyarlaması Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından gerçekleştirilen “Genel Öz Yeterlik Ölçeği-Türkçe Formu” vasıtasıyla ilgili araştırmacılardan izin alınarak kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri için de alan yazından faydalanılarak hazırlanan kişisel bilgi formu da ankette yer almaktadır.

Araştırma katılımcılarından veri toplanmadan önce ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulundan 25.03.2021 tarih ve 06/04 sayılı kararıyla izin alınmıştır. Kullanılan veri toplama araçları, kişisel bilgi formu ile gerekli izinler eklerde sunulmuştur.

3.3.2. Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği

Konaklı ve Göğüş (2013) tarafından geliştirilen “Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği” öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik 5’li likert tipi (1-kesinlikle katılmıyorum- 5-kesinlikle katılıyorum) olarak bireyin kendini değerlendirdiği bir ölçme aracıdır. Ölçekte 21 madde ve 3 alt boyut yer almaktadır. Ölçeğin “Özgüven” alt boyutu 8 madde, “Risk Alma” alt boyutu 7 madde ve “Kişisel Yaratıcılık” boyutu 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmasında ölçek bütünü için tespit edilen Chronbach alfa katsayısı 0,85’tir. “Özgüven” alt boyutu için iç

tutarlık katsayısı 0,76; “Risk Alma” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,71; “Kişisel Yaratıcılık” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,70’tir. Bu araştırmada ölçeğin Chronbach Alfa değeri ölçeğin bütünü için 0,91’dir. “Özgüven” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,89; “Risk Alma” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,91; “Kişisel Yaratıcılık” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır.

Ölçekten alınan toplam puan, madde sayısına (21) bölünerek ölçeğin tamamı için öğretmen adayının sosyal girişimcilik düzeyi hakkında bir sonuç elde edilmektedir.

3.3.3. Genel Öz Yeterlik Ölçeği

Öğrencilerin genel öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılan Genel Öz Yeterlik Ölçeği-Türkçe Formu, Sherer, Maddux, Mercadante (1982) tarafından geliştirilen Genel Öz Yeterlik Ölçeğinin Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan "Bu ölçek sizi ne kadar iyi tanımlar?" sorusuna 5’li likert tipi (1-hiç- 5-mükemmel/çok iyi) yanıt verilen bir ölçme aracıdır. Ölçek 17 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır: Ölçeğin “Başlama” alt boyutu 9 madde, “Yılmama” alt boyutu 5 madde ve “Sürdürme Çabası/Israr” alt boyutu 3 maddeden oluşmaktadır. Orijinal ölçek güvenirlik katsayısı 0,86 olarak ifade edilmiştir (Sherer vd., 1982). Ölçeğin Türkçe uyarlanmasında Cronbach Alfa katsayısı 0,80 olarak belirlenmiştir (Yıldırım ve İlhan, 2010). Bu araştırma için ölçeğin Chronbach Alfa katsayısı ölçeğin bütünü için 0,76’dır. “Başlama” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,75; “Yılmama” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,60; “Sürdürme Çabası/Israr” alt boyutu için iç tutarlık katsayısı 0,73 olarak belirlenmiştir.

Ölçekteki her maddenin puanı 1-5 arası puanlanmaktadır. 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16 ve 17 maddeler ters puanlanır. Ölçekten alınabilecek toplam puan en az 17, en çok 85 puan olarak belirlenmiştir. Puan artışı öz yeterlik inançlarının artış gösterdiğini ifade etmektedir.

3.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örneklem grubunu oluşturan eğitim fakültesi öğrencilerinden araştırma amacına yönelik kişisel bilgi edinilebilmesi için ilgili alan yazından faydalanılarak kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Bu bölümde veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirliği, normal dağılım ve istatistiksel verilerin analizleri açıklanmaktadır.

3.4.1. Geçerlilik ve Güvenirlik

Güvenirlik analizinde kullanılan bir model olan Cronbach Alfa (alfa modeli), ölçek maddelerinin homojen bir yapı oluşturan bir bütünü ifade edip edemediği hakkında bilgi vermektedir. Bir ölçekte yer alan soruların varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilen ve ağırlıklı standart değişimin ortalaması olan Chronbach Alfa katsayısı, 0 ile 1 arasında değer alan bir katsayıdır. Chronbach Alfa katsayısı, birime ilişkin toplam puanın ölçeklerdeki her bir soruya ilişkin puanların toplanması ile elde edilen ölçeklerde, soruların birbiriyle ilişkisini ortaya koymaktadır.

Alfa katsayısına bağlı olarak ölçek güvenilirlikleri şu şekilde yorumlanır;

- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında ise; Geliştirilen ölçek yüksek derecede güvenilirliğe sahiptir.
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında ise; Geliştirilen ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ arasında ise; Geliştirilen ölçeğin güvenilirliği düşüktür.
- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ arasında ise; Geliştirilen ölçek güvenilir değildir (Kalaycı, 2017).

Araştırmada kullanılan ölçeklere ait güvenilirlik analizi verileri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Veri toplama araçlarına ait güvenilirlik analizleri

Ölçekler	Cronbach Alfa Değeri	n
A. Ö. Sos. Gir. Öz. Ölçeği	0,91	21
Risk Alma	0,91	
Özgüven	0,89	
Kişisel Yaratıcılık	0,92	
Genel Öz Yeterlik Ölçeği	0,76	17
Başlama	0,75	
Yılmama	0,60	
Sürdürme Çabası/Israr	0,73	

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyut güvenilirlikleri değerlendirildiğinde; Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ölçek ve alt boyutlarına ait veriler yüksek derecede güvenilir olarak belirlenirken, Genel Öz Yeterlik Ölçeği ve alt boyutlara ait veriler oldukça güvenilir olarak belirlenmiştir.

3.4.2. İstatistiksel Veri Analizi

Araştırmanın örneklem grubunun demografik verileri için frekans analizi uygulanarak verilerin dağılımı “n” ve “%” olarak tablolarda gösterilmiştir. Araştırmada kullanılan Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ve Genel Öz Yeterlik Ölçeğine ait maddelerin ortalama ve standart sapmaları ile ölçeklerin güvenilirlikleri Cronbach’s Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek verilerinin normallik analizleri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk sınamaları ile değerlendirilmiştir (n>50). Araştırmada kullanılan ölçek verilerinin normallik analizi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9

Veri toplama araçlarına ait normallik analizi sonuçları

Normallik Testi						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	sd	p*	Statistic	sd	p*
A. Öğr.						
Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği	0,064	336	0,00	0,942	336	0,00
Genel Öz Yeterlik Ölçeği	0,047	336	0,07	0,992	336	0,05

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının normallik dağılımı analizlerinde her iki ölçeğin de Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik değerleri anlamlı sonuçlanmıştır ($p < 0.05$). Sosyal bilimlerin kendine özgü özellikleri ve 5'li likert tipi ölçme araçlarının normallik dağılımını sağlamasının genel anlamda zor olması nedeniyle ölçme aracının basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri dikkate alınmaktadır. Basıklık ve çarpıklık değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık seviyesinde -1,5 ile +1,5 olması halinde normal dağılım olarak kabul edilmektedir (Tabashnik, 1996). Mayers (2013:53) psikoloji temelli araştırmalarda $N > 100$ 'den büyük örneklem için $\pm 3,29$ eşik değerinin kullanılması gerektiğini önermektedir. Araştırmanın basıklık değeri (1.271) ve çarpıklık değerleri (-1,849) bu aralıkta yer aldığından dolayı dağılımın normal olduğu varsayılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ait likert ölçeği eşit aralıklı ölçek formuna dönüştürülmüş, ölçekler ve alt boyutları Tablo 10'da yer alan derecelendirme sistemi ile ifade edilmiştir (Balci, 2010).

Tablo 10

Veri toplama araçlarının tanımlanmasında kullanılan puan aralıkları

Puan Durumu	Puan Sınırı \bar{X}	Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyleri	Genel Öz Yeterlik Düzeyleri
5	4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum	Çok İyi Tanımlıyor
4	3.41-4.20	Katılıyorum	İyi Tanımlıyor
3	2.61-3.40	Kararsızım	Kararsızım
2	1.81-2.60	Katılmıyorum	İyi Tanımlamıyor
1	1.00-1.80	Kesinlikle Katılmıyorum	Hiç Tanımlamıyor

Yapılan incelemeler sonucunda her iki veri toplama aracının normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı araştırma problemleri için parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi $\alpha=,05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırma problemlerinin veri analizinde Bağımsız örneklem (Independent Samples) t- Testi ve Tek Yönlü ANOVA (One -Way ANOVA) Testi uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ve Genel Öz Yeterlik düzeylerinin birbirini etkileme durumları Basit Doğrusal Regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın analizinde SPSS v22 istatistik programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyine İlişkin Bulgular

Bu bölümde eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeyleri; cinsiyet, anabilim dalı/bölüm, akademik başarı, herhangi bir işte çalışmış olma durumu, girişimcilik eğitimi alma durumu ile ebeveynlerinin iş sahibi olma durumu değişkenlerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin “Sosyal Girişimcilik Ölçeği” ile alt boyutları olan “Risk Alma”, “Özgüven” ve “Kişisel Yaratıcılık” boyutlarında yer alan verileri Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ölçeğinden aldıkları puanların genel dağılımı

A. Öğr. Sos. Gir. Özellikleri Ölçeği	n	\bar{x}	ss
Risk Alma		3,78	0,67
Özgüven	336	3,88	0,61
Kişisel Yaratıcılık		3,96	0,59
S.G.Ö. Genel		3,87	0,55

Tablo verileri incelendiğinde eğitim fakültesi öğrencilerinin ölçeğin genelinden aldıkları puanların ortalaması 3,87 standart sapması 0,55’tir. Araştırma grubunun girişimcilik puan ortalamasının ($\bar{x} = 3,87$) “Katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özelliklerine yönelik görüşleri ölçek boyutlarında elde edilen toplam puanlar doğrultusunda incelendiğinde öğrencilerin en fazla “Kişisel Yaratıcılık” becerilerini gösterdikleri ($\bar{x} = 3,96$); “Özgüven” ($\bar{x} = 3,88$) ve “Risk

Alma” ($\bar{x} = 3,78$) becerilerini de sergiledikleri söylenebilir. Bu bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

4.1.1. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyete göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ait bulgular Tablo 12’de yer almaktadır. Cinsiyete göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ait bulgular değerlendirildiğinde; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($t(336) = -0.35; p>0.05$).

Tablo 12

Cinsiyete göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeyleri

	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p*
Risk Alma	Erkek	107	3,79	0,73	-1,13	0,90
	Kadın	229	3,78	0,64		
Özgüven	Erkek	107	3,92	0,74	-1,81	0,42
	Kadın	229	3,86	0,55		
Kişisel Yaratıcılık	Erkek	107	3,95	0,67	0,15	0,88
	Kadın	229	3,96	0,54		
S.G.Ö. Genel	Erkek	107	3,89	0,64	-0,35	0,72
	Kadın	229	3,86	0,49		
	Toplam	336				

Elde edilen bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerinde cinsiyet değişkeninin ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir. Araştırma grubunun sosyal girişimcilik özellikleri cinsiyet değişkenine göre ölçeğin alt boyutlarıyla değerlendirildiğinde “Özgüven” ve “Kişisel Yaratıcılık” alt boyutlarındaki görüşlerin birbiriyle benzer olduğu, “Risk Alma” alt boyutunda erkek ($\bar{x} = 3,79$) ve kadın ($\bar{x} = 3,78$) öğrencilerin puan ortalamalarının diğer boyutlardan daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özelliklerinde risk alma becerilerini daha az sergiledikleri söylenebilir.

4.1.2. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Öğrenim Görmekte Oldukları Anabilim Dalı/Bölüm Değişkeni Arasındaki İlişki

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkeni ile sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri anabilim dalı/bölüm değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

				Kareler			Anamlı
		Kareler Top.	Sd	Ort.	F	p*	Fark
Risk Alma	Gruplar Arası	5,132	5	1,026	2,33	0,04*	A-C/D-C
	Grup İçi	145,317	330	,440			
	Toplam	150,449	335				
Özgüven	Gruplar Arası	2,157	5	,431	1,15	0,34	
	Grup İçi	124,289	330	,377			
	Toplam	126,446	335				
Kişisel	Gruplar Arası	2,803	5	,561	1,64	0,15	
Yaratıcılık	Gruplar İçi	112,890	330	,342			
	Toplam	115,693	335				
S.G.Ö.	Gruplar Arası	2,497	5	,499	1,70	0,13	
Genel	Gruplar İçi	97,147	330	,294			
	Toplam	99,645	335				

*p<.05 **A**= Temel Eğitim **B**= Türkçe ve Sos. Bilimler **C**= Güzel Sanatlar **D**= Yabancı Diller **E**=PDR

Tablo bulgularına göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre genel sosyal girişimcilik özellikleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($F_{(4-336)} = 1.70$; $p < 0,05$). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri puan ortalamaları; A= Temel Eğitim ($\bar{x} = 3,74$), B=Türkçe ve Sosyal Bilimler ($\bar{x} = 3,92$), C= Güzel Sanatlar ($\bar{x} = 4,05$)'tir. Bu veriler değerlendirildiğinde Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri açısından Türkçe ve Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinden daha düşük sosyal girişimcilik becerileri sergiledikleri söylenebilir.

Tablo bulgularına göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre sosyal girişimcilik özelliklerinin “Risk Alma” alt boyutu puan ortalamalarında A-C, D-C ve E-C arasında anlamlı bir fark vardır. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri “Risk Alma” alt boyutu puan ortalamaları; A= Temel Eğitim ($\bar{x} = 3,65$), C= Güzel Sanatlar ($\bar{x} = 4,05$), D= Yabancı Diller ($\bar{x} = 3,85$) ve E= PDR ($\bar{x} = 3,73$)’tür. Bu veriler değerlendirildiğinde Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri “Risk Alma” alt boyutu açısından Yabancı Diller, PDR ve Temel Eğitim Bölümü öğrencilerine göre daha yüksek risk alma özelliği sergiledikleri söylenebilir.

4.1.3. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Akademik Başarı (AGNO) Değişkeni Arasındaki İlişki

Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı değişkeni ile sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 14’te yer almaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı (AGNO) değişkeni ile sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0.05$). Bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerinde akademik başarı değişkeninin ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 14

Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı değişkenine göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

		Kareler				
		Kareler Top.	Sd	Ort.	F	p*
Risk Alma	Gruplar Arası	,702	5	,140	0,31	0,90
	Grup İçi	143,450	316	,454		
	Toplam	144,152	321			
Özgüven	Gruplar Arası	2,081	5	,416	0,10	0,35
	Grup İçi	119,208	316	,454		
	Toplam	121,289	321			

Tablo 14'ün devamı

Kişisel	Gruplar Arası	,325	5	,065	0,18	0,97
Yaratıcılık	Gruplar İçi	111,100	316	,352		
	Toplam	111,425	321			
S.G.Ö.	Gruplar Arası	,580	5	,116	0,38	0,86
Genel	Gruplar İçi	95,497	316	,352		
	Toplam	21,754	149			

4.1.4. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Herhangi Bir İşte Çalışmış Olma Durumu Arasındaki İlişki

Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumu ile sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 15'te yer almaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri değerlendirildiğinde; herhangi bir iş tecrübesi bulunan öğrencilerin hiç çalışmayan öğrencilere göre genel sosyal girişimcilik özellikleri ile “Risk Alma” ve “Özgüven” alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 15

Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

Herhangi bir işte çalışma durumu	n	\bar{x}	ss	t	p*
Risk Alma					
Hayır	90	3,67	0,64	1,94	0,05*
Evet	246	3,83	0,68		
Özgüven					
Hayır	90	3,72	0,53	3,02	0,00*
Evet	246	3,94	0,63		
Kişisel					
Hayır	90	3,98	0,50	-0,33	0,74
Yaratıcılık					
Evet	246	3,95	0,62		
Hayır	90	3,77	0,45	1,98	0,05*
S.G.Ö. Genel					
Evet	246	3,91	0,57		
Toplam	336				

* $p < 0.05$

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri değerlendirildiğinde; herhangi bir iş tecrübesi bulunan öğrencilerin hiç çalışmayan öğrencilere göre genel sosyal girişimcilik özellikleri ($\bar{x} = 3,91$) ile “Risk Alma” ($\bar{x} = 3,83$) ve “zgven” ($\bar{x} = 3,94$) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan eğitim fakóltesi öğrencilerinden herhangi bir iş tecrübesi bulunanların sosyal girişimcilik becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

4.1.5. Eğitim Fakóltesi đrencilerinin Sosyal Girişimcilik zellikleri Düzeyi ile Ebeveynlerinin İş Sahibi Olma Durumu Arasındaki İlişki

Eğitim fakóltesi đrencilerinin ebeveynlerinin kendi işinin sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 16 ve Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 16

Eğitim fakóltesi đrencilerinin anne iş sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

Anne İş Sahibi Olma Durumu		n	\bar{x}	ss	t	p*
Risk Alma	Evet	30	3,69	0,87	-0,81	0,42
	Hayır	306	3,79	0,65		
Özgüven	Evet	30	3,83	0,78	-0,46	0,64
	Hayır	306	3,89	0,60		
Kişisel Yaratıcılık	Evet	30	3,72	0,73	-2,40	0,01*
	Hayır	306	3,98	0,56		
S.G.. Genel	Evet	30	3,75	0,72	-1,26	0,20
	Hayır	306	3,88	0,52		
Toplam		336				

* $p < 0,05$

Elde edilen bulgular doğrultusunda eğitim fakóltesi đrencilerinin annelerinin kendi işinin sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik puan ortalamaları değerlendirildiğinde “Kişisel Yaratıcılık” alt boyutunda anneleri kendi işinin sahibi olan öğrencilerle ($\bar{x} = 3,72$) anneleri kendi işinin sahibi olmayan olan öğrenciler arasında ($\bar{x} = 3,98$) anlamlı bir fark belirlenmiştir ($p = 0,01$). Bu verilere göre anneleri kendi işinin sahibi olmayan öğrencilerin

sosyal girişimcilik özelliklerinden kişisel yaratıcılık becerisini daha çok sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 17

Eğitim fakültesi öğrencilerinin baba iş sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

Baba İş Sahibi Olma Durumu	n	\bar{x}	ss	t	p*	
Risk Alma	Evet	131	3,88	0,74	2,13	0,34
	Hayır	201	3,72	0,61		
Özgüven	Evet	131	3,95	0,68	1,61	0,11
	Hayır	201	3,84	0,56		
Kişisel Yaratıcılık	Evet	131	3,92	0,66	-1,10	0,27
	Hayır	201	3,99	0,53		
S.G.Ö. Genel	Evet	131	3,92	0,63	1,22	0,22
	Hayır	201	3,84	0,48		
Toplam	332					

Tablo 17’de yer alan bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin babalarının kendi işinin sahibi olma durumuna göre sosyal girişimcilik puan ortalamaları değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0.05$). Bu verilere göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerinde babalarının kendi işinin sahibi olma durumu ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

4.1.6. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyi ile Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu Arasındaki İlişki

Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 18’de yer almaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 18

Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre sosyal girişimcilik özellikleri düzeyleri

Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu		n	\bar{x}	ss	t	p*
Risk Alma	Evet	109	3,84	0,74	0,99	0,32
	Hayır	227	3,76	0,63		
Özgüven	Evet	109	3,92	0,67	0,80	0,42
	Hayır	227	3,86	0,58		
Kişisel Yaratıcılık	Evet	109	3,95	0,68	-0,07	0,95
	Hayır	227	3,96	0,53		
S.G.Ö. Genel	Evet	109	3,91	0,62	0,73	0,46
	Hayır	227	3,86	0,50		
	Toplam	336				

Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri düzeylerinde girişimcilik eğitimi alma durumunun ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

4.2. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile cinsiyet, anabilim dalı/bölüm, akademik başarı, herhangi bir işte çalışmış olma durumu, girişimcilik eğitimi alma durumu ile ebeveynlerinin iş sahibi olma durumu değişkenlerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin “Genel Öz Yeterlik Ölçeği” ve alt boyutları olan “Başlama”, “Yılmama” ve “Sürdürme Çabası/İsrar” boyutlarında elde edilen veriler Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik ölçeğinden aldıkları puanların genel dağılımı

Genel Öz Yeterlik Ölçeği	n	\bar{x}	ss
Başlama	336	3,34	0,64
Yılmama		3,55	0,73
Sürdürme Çabası-Israr		3,49	0,70
G.Ö.Y.Ö. Genel		3,43	0,55

Araştırma bulgularına göre eğitim fakóltesi öğrencilerinin ölçeğin genelinden aldıkları puanların ortalaması 3,43, standart sapması 0,55'tir. Araştırma grubunun genel öz yeterlik puan ortalamasının ($\bar{x} = 3,43$) ölçeğin "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görölmektedir. Eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerine yönelik görüşleri ölçek boyutlarında elde edilen puan ortalamaları doğrultusunda incelendiğinde öğrencilerin en fazla "Sürdürme Çabası/Israr" becerilerini gösterdikleri ($\bar{x} = 3,49$) söylenebilir. Bu bulgulara göre eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinin yeterli düzeyde yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.1. Eğitim Fakóltesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakóltesi öğrencilerinin cinsiyete göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 20'de yer almaktadır. Cinsiyete göre eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular değerlendirildiğinde; ölçek alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Araştırma katılımcılarının cinsiyetlerine göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde öğrencilerin genel öz yeterlik düzeylerinin ölçeğin "Yılmama" alt boyutunda ($p=0,00$) ve "Sürdürme Çabası/Israr" alt boyutunda ($p=0,04$) erkekler açısından anlamlı farklılık belirlenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan eğitim fakóltesi erkek öğrencilerinin bir işi veya eylemi yılmadan sürdürme özelliklerini sergilemede araştırmaya katılan kadın öğrencilerden daha yüksek öz yeterliğe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 20

Cinsiyete göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri

	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p*
Başlama	Erkek	107	3,35	0,68	-0,10	0,91
	Kadın	229	3,34	0,62		
Yılmama	Erkek	107	3,66	0,76	-1,92	0,00*
	Kadın	229	3,49	0,71		
Sürdürme	Erkek	107	3,61	0,78	-2,05	0,04*
	Kadın	229	3,44	0,65		
Çabası	Erkek	107	3,48	0,57	-1,28	0,20
	Kadın	229	3,40	0,54		
Genel	Toplam	336				

*p<,05

4.2.2. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Öğrenim Görmekte Oldukları Anabilim Dalı/Bölüm Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları Anabilim Dalı/Bölüm değişkenine göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 21’de yer almaktadır.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde; ölçeğin “Yılmama” alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p=0,01). Yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkeni puan ortalamaları arasında A-B, A-C ve A-E grupları arasında anlamlı bir fark vardır (p=0,01).

Tablo 21

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri anabilim dalı/bölüm değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri

		Kareler Top.	Sd	Kareler			Anlamlı Fark
				Ort.	F	p*	
Başlama	Gruplar Arası	1,427	5	0,285	0,70	0,62	
	Grup İçi	134,439	330	0,407			
	Toplam	135,866	335				
Yılmama	Gruplar Arası	7,414	5	1,483	2,83	0,01*	A-B/A-C
	Grup İçi	172,784	330	0,524			A-E
	Toplam	180,198	335				
Sürdürme	Gruplar Arası	2,647	5	0,529	1,08	0,37	
Çabası	Gruplar İçi	162,003	330	0,491			
	Toplam	164,650	335				
G.Ö.Y.Ö.	Gruplar Arası	2,040	5	0,408	1,36	0,24	
Genel	Gruplar İçi	98,740	330	0,299			
	Toplam	100,780	335				

* $p < .05$, A= Temel Eğitim B= Türkçe ve Sos. Bilimler C= Güzel Sanatlar D= Yabancı Diller E=Mat. Ve Fen

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalı/bölüm değişkenine göre genel öz yeterlik ölçeği “Yılmama” alt boyutu puan ortalamaları; A= Temel Eğitim ($\bar{x} = 3,36$), B=Türkçe ve Sosyal Bilimler ($\bar{x} = 3,62$), C= Güzel Sanatlar ($\bar{x} = 3,71$) ve E= Mat. Ve Fen Bilimleri ($\bar{x} = 3,70$)’tir. Bu veriler değerlendirildiğinde Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinde yılmama becerisini Türkçe ve Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar Bölümü ve Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü öğrencilerinden daha düşük sergiledikleri söylenebilir.

4.2.3. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Akademik Başarı (AGNO) Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları akademik başarı değişkenine göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 22’de yer almaktadır.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları akademik başarı değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde; genel öz yeterlik düzeylerinde ve ölçeğin “Başlama” ve “Sürdürme Çabası/Israr” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0,05$). Yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile akademik başarı değişkeni puan ortalamaları sonucu 1-3 ve 2-3 grupları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p = 0,13$).

Tablo 22

Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı değişkenine göre genel öz yeterlik düzeyleri

		Kareler Top.		Kareler		Anlamlı Farklılık	
		Kareler Top.	sd	Ort.	F	p*	Farklılık
Başlama	Gruplar Arası	4,771	5	0,954	2,39	0,04*	1-3/2-3
	Grup İçi	126,105	316	0,399			
	Toplam	130,876	321				
Yılmama	Gruplar Arası	1,320	5	0,264	0,49	0,79	
	Grup İçi	171,248	316	0,542			
	Toplam	172,568	321				
Sürdürme Çabası	Gruplar Arası	2,854	5	0,571	1,17	0,32	
	Gruplar İçi	154,485	316	0,489			
	Toplam	157,339	321				
G.Ö.Y.Ö.	Gruplar Arası	2,522	5	0,504	1,70	0,13	
	Gruplar İçi	93,628	316	0,296			
	Toplam	96,149	321				

* $p < 0,05$, 1=AA 2=BA 3=BB 4=CB

Tablo bulgularına göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile akademik başarı değişkeni puan ortalamaları 1= AA ($\bar{x} = 3,74$), 2= BA ($\bar{x} = 3,57$) ve 3= BB ($\bar{x} = 3,26$)’tır. Bu veriler değerlendirildiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel not ortalaması AA olanların genel öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile akademik başarı değişkeni puan ortalamaları sonucu “Başlama” alt boyutunda 1-3, 2-3 ve 3-4 grupları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p=0,04$). Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile akademik başarı (AGNO) değişkeni puan ortalamaları sonucu “Başlama” alt boyutunda 1= AA ($\bar{x} = 3,80$), 2= BA ($\bar{x} = 3,50$) ve 3= BB ($\bar{x} = 3,09$)’dur. Bu veriler değerlendirildiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel not ortalaması BB olanların genel öz yeterlik özelliklerinden başlama becerisini sergileme düzeyleri düşük olduğu söylenebilir.

4.2.4. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Herhangi Bir İşte Çalışmış Olma Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışma durumuna göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 23’te yer almaktadır. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 23

Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri

Herhangi bir işte çalışma durumu	n	\bar{x}	ss	t	p*
Başlama Hayır	90	3,35	0,53	0,38	0,70
Evet	246	3,32	0,67		
Yılmama Hayır	90	3,57	0,72	1,15	0,25
Evet	246	3,47	0,74		
Sürdürme Hayır	90	3,50	0,52	0,53	0,59
Çabası/İsrar Evet	246	3,46	0,75		
G.Ö.Y.Ö. Hayır	90	3,44	0,48	0,81	0,42
Genel Evet	246	3,39	0,57		
Toplam	336				

Elde edilen bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinde herhangi bir işte çalışmış olma durumunun ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

4.2.5. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Ebeveynlerinin İş Sahibi olma Durumu Arasındaki İlişki

Eğitim fakültesi öğrencilerinin ebeveynlerinin iş sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 24 ve Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 24

Eğitim fakültesi öğrencilerinin anne iş sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri

Anne İş Sahibi Olma Durumu		n	\bar{x}	ss	t	p*
Başlama	Evet	30	3,33	0,61	-0,14	0,89
	Hayır	306	3,34	0,64		
Yılmama	Evet	30	3,57	0,81	0,15	0,88
	Hayır	306	3,54	0,73		
Sürdürme	Evet	30	3,59	0,59	0,78	0,43
Çabası/İsrar	Hayır	306	3,48	0,71		
G.Ö.Y.Ö.	Evet	30	3,44	0,53	0,15	0,88
Genel	Hayır	306	3,42	0,55		
	Toplam	336				

Tablo bulgularına göre araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin annenin kendi işinin sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinde annenin kendi işinin sahibi olma durumunun ayırıcı bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 25'te yer alan bulgulara göre araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin babanın kendi işinin sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p \leq 0,05$). Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin babanın kendi işinin sahibi olanlarla

olmayanlar arasında genel öz yeterlik düzeyleri ($p=0,01$) ve ölçeğin “Yılmama” ($p=0,00$) ile “Sürdürme Çabası/Israr” ($p=0,06$) alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinde babanın kendi işinin sahibi olma durumunun ayırıcı bir faktör olduğu belirlenmiştir.

Tablo 25

Eğitim fakültesi öğrencilerinin baba iş sahibi olma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri

Baba İş Sahibi Olma Durumu		n	\bar{x}	ss	t	p*
Başlama	Evet	131	3,41	0,63	1,49	0,13
	Hayır	201	3,30	0,63		
Yılmama	Evet	131	3,69	0,73	2,76	0,00*
	Hayır	201	3,46	0,73		
Sürdürme	Evet	131	3,58	0,71	1,83	0,06*
	Hayır	201	3,44	0,69		
Çabası/Israr	Evet	131	3,52	0,54	2,41	0,01*
	Hayır	201	3,37	0,55		
Genel	Toplam	332				

4.2.6. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Öz Yeterlik Düzeyi ile Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre genel öz yeterlik düzeylerine ait bulgular Tablo 26’da yer almaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo bulgularına göre araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde; girişimcilik eğitim alan öğrencilerin almayanlara göre genel öz yeterlik düzeyleri ($p=0,03$) ile ölçeğin “Sürdürme Çabası/Israr” ($p=0,04$), “Yılmama” ($p=0,08$) ile “Başlama” ($p=0,09$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinden girişimcilik eğitimi almış olanların genel öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 26

Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumuna göre genel öz yeterlik düzeyleri

Girişimcilik Eğitimi Alma Durumu		n	\bar{x}	ss	t	p*
Başlama	Evet	109	3,43	0,60	1,69	0,09*
	Hayır	227	3,30	0,65		
Yılmama	Evet	109	3,64	0,75	1,74	0,08*
	Hayır	227	3,50	0,72		
Sürdürme	Evet	109	3,60	0,64	1,99	0,04*
	Hayır	227	3,44	0,72		
Çabası/Israr	Evet	109	3,52	0,51	2,17	0,03*
	Hayır	227	3,38	0,56		
Genel	Hayır	227	3,38	0,56		
	Toplam	336				

4.3. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri ile Genel Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Bu bağlamda eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeylerine ilişkin veriler Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablodaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimciliğe yönelik görüşleri ile genel öz yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ayrıntılı olarak incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır:

Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri alt boyutu olan başlama ile sosyal girişimcilik ölçeğinin alt boyutları olan risk alma ($r= 0,40$; $p<0,01$) alt boyutuna göre pozitif yönlü ve orta düzeyde; özgüven ($r= 0,25$; $p<0,01$), kişisel yaratıcılık ($r=0,21$; $p<0,01$) alt boyutlarına göre pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki, genel sosyal girişimcilik ölçeğine ($r=0,34$; $p<0,01$) yönelik görüşleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik alt boyutu olan başlamaya yönelik becerileri

arttıkça, öğrencilerin genel sosyal girişimcilik özellikleri ve alt boyut olan risk alma becerilerinin orta düzeyde, özgüven ve kişisel yaratıcılık alt boyut becerilerinin düşük düzeyde arttığı söylenebilir. Bu bulgulara dayalı olarak öğrencilerin sosyal girişimcilik becerileri arttıkça genel öz yeterlik başlama becerilerini kendi yaşamlarına uygulama düzeylerinin de arttığı öne sürülebilir.

Tablo 27

Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki düzeyi

		Başlama	Yılmama	Sürdürme Çabası/Israr	Genel G.Ö.Y.Ö.
Risk Alma	r	0,40**	0,68**	0,47**	0,62**
Özgüven	r	0,25**	0,52**	0,34**	0,44**
Kişisel Yaratıcılık	r	0,21**	0,33**	0,31**	0,33**
Genel S.G.Ö.	r	0,34**	0,60**	0,44**	0,54**

** $p < 0,01$

Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri alt boyutu olan yılmama ile sosyal girişimcilik ölçeğinin alt boyutları olan risk alma ($r = 0,68$; $p < 0,01$) alt boyutuna göre pozitif yönlü ve yüksek düzeyde; özgüven ($r = 0,52$; $p < 0,01$), kişisel yaratıcılık ($r = 0,33$; $p < 0,01$) alt boyutlarına göre pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki, genel sosyal girişimcilik ölçeğine ($r = 0,60$; $p < 0,01$) yönelik görüşleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Elde edilen bu bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik alt boyutu olan yılmama boyutuna yönelik becerileri arttıkça, öğrencilerin sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma becerisini yüksek düzeyde, özgüven ve kişisel yaratıcılık ile genel sosyal girişimcilik becerilerinin orta düzeyde arttığı söylenebilir. Bu bulgulara dayalı olarak öğrencilerin sosyal girişimcilik becerileri arttıkça genel öz yeterlik yılmama becerilerini kendi yaşamlarında sergileme düzeylerinin de arttığı öne sürülebilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri alt boyutu olan sürdürme çabası/ısrar ile sosyal girişimcilik ölçeğinin alt boyutları olan risk alma ($r = 0,47$; $p < 0,01$) alt

boyutuna göre pozitif yönlü ve orta düzeyde; özgüven ($r= 0,34$; $p<0,01$), kişisel yaratıcılık ($r=0,31$; $p<0,01$) alt boyutlarına göre pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki ve genel sosyal girişimcilik ölçeğine ($r=0,44$; $p<0,01$) yönelik görüşleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik alt boyutu olan sürdürme çabası/ısrar becerileri arttıkça, öğrencilerin sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma, özgüven ve kişisel yaratıcılık ile genel sosyal girişimcilik becerilerinin orta düzeyde arttığı söylenebilir. Bu bulgulara dayalı olarak öğrencilerin sosyal girişimcilik becerileri arttıkça genel öz yeterlik sürdürme çabası/ısrar becerilerini kendi yaşamlarında sergileme düzeylerinin de arttığı öne sürülebilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeyleri ile sosyal girişimcilik ölçeğinin alt boyutları olan risk alma ($r= 0,62$; $p<0,01$) alt boyutuna göre pozitif yönlü ve orta düzeyde; özgüven ($r= 0,44$; $p<0,01$), kişisel yaratıcılık ($r=0,33$; $p<0,01$) alt boyutlarına göre pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki ve genel sosyal girişimcilik ölçeğine ($r=0,54$; $p<0,01$) yönelik görüşleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri arttıkça, öğrencilerin sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma, özgüven ve kişisel yaratıcılık ile genel sosyal girişimcilik becerilerinin orta düzeyde arttığı söylenebilir. Bu bulgulara dayalı olarak öğrencilerin sosyal girişimcilik becerileri arttıkça genel öz yeterlik becerilerini kendi yaşamlarında sergileme düzeylerinin de arttığı öne sürülebilir.

Sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik ile alt boyutları arasındaki pozitif yönlü ve orta düzeyde ilişkilerin bulunması eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimci bir öğretmen olabilmeleri için öz yeterliliklerinin yüksek olması gerektiğini, sosyal girişimci bir öğretmenin girişimcilik faaliyetlerine başlarken risk almadan korkmadan inisiyatif alabilmesi, özgüveninin olması, yılmadan faaliyetlere yönelik çabasını sürdürmesi ve kişisel yaratıcılık becerilerine ilişkin özelliklerini geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Genel sosyal girişimcilik ile genel öz yeterlik ilişkisine yönelik elde edilen korelasyonun alt boyutlarla olan korelasyondan daha yüksek olması, genel öz yeterlik düzeyi yüksek bir öğretmen adayının sosyal girişimcilik becerilerinin de olumlu yönde

etkilenebileceği şeklinde ifade edilebilir. Tüm sosyal girişimcilik becerisi boyutları ile genel öz yeterlik becerileri arasında pozitif yönlü ilişki olduğunun belirlenmesi, eğitim fakültesi öğrencisi olan öğretmen adaylarının sosyal girişimci olabilmeleri için genel öz yeterlik becerilerini yüksek düzeyde sergilemeleri gerektiği söylenebilir.

4.3.1. Sosyal Girişimcilik Özellikleri Düzeyinin Genel Öz Yeterlik Üzerine Olan Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 28’de sosyal girişimcilik özellikleri düzeyinin genel öz yeterlik üzerine olan etkisine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 28

Sosyal girişimcilik özellikleri düzeyinin genel öz yeterlik üzerine olan etkisine ilişkin bulgular

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p*	F	R²
Sosyal Girişimcilik Özellikleri	Genel Öz Yeterlik	0,543	7,27	0,00	139,608	0,295

Sosyal girişimcilik özellikleri düzeyinin genel öz yeterlik üzerine olan etkisi değerlendirildiğinde; sosyal girişimcilik özellikleri genel öz yeterlik düzeylerinin %29,1’ini açıklamaktadır ($p=0,00$). Bir birimlik sosyal girişimcilik becerilerinde yapılacak artış, genel öz yeterlik üzerinde %54,3 oranında bir artışa neden olacaktır ($\beta=0,543$, $R^2=0,295$).

4.3.2. Genel Öz Yeterlik Düzeyinin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Üzerine Olan Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 29’da genel öz yeterlik düzeyinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerine olan etkisine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 29

Genel öz yeterlik düzeyinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerine olan etkisine ilişkin bulgular

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	β	t	p*	F	R ²
Genel Öz Yeterlik	Sosyal Girişimcilik Özellikleri	0,543	12,74	0,00	139,608	0,295

Genel öz yeterlik düzeyinin sosyal girişimcilik özellikleri üzerine olan etkisi değerlendirildiğinde; genel öz yeterlik düzeyleri sosyal girişimcilik becerilerinin %29,5'ini açıklamaktadır ($p=0,00$). Bir birimlik genel öz yeterlik becerilerinde yapılacak artış, sosyal girişimcilik becerileri üzerinde %54,3 oranında bir artışa neden olacaktır ($\beta=0,543$, $R^2=0,295$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin tartışma, sonuç ve ilgili öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ve genel öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki aday öğretmenlerin sosyal girişimcilik özellikleri ve Türkçeye uyarlanan genel öz yeterlik ölçeklerinin farklılaşma durumu değerlendirilerek; cinsiyet, öğretim görülen anabilim dalı/bölüm, akademik başarı, iş tecrübesi, anne- babanın kendi işine sahip olma durumu ve girişimcilik eğitimi alma durumu değişkenlerine göre irdelenmiştir.

Araştırma sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri yüksek olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Koçak ve Özdemir (2015), Aydın ve Öner (2016), Armağan ve Gürsoy (2017), Çavdar vd. (2018), Aydoğmuş (2019), Biçer ve Başer (2019), Çalışkan (2019), Ermanonuk (2020) ve Özbilen vd. (2020) tarafından yapılan çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Eğitim fakültesi öğrencileri sosyal girişimcilik özellikleri özgüven alt boyutunda yer alan “yeni çevre/arkadaşlar edinmek benim için kolaydır” önermesine çok az katılım göstermişlerdir. Bir eğitim fakültesi öğrencisinin gelecek hayatında insan yetiştirmeye odaklanacağı ve öğrencilerinin hayatlarına dokunabileceği düşünüldüğünde sahip olması gereken en önemli becerilerden biri etkili bir iletişim becerisinin olmasıdır (Akgün ve Çetin, 2018). Ancak dünya genelinde meydana gelen pandeminin günlük yaşama zorunlu olarak müdahale ettiği ve insanlar arasındaki iletişimi olumsuz olarak etkilediği düşünüldüğünde bu sonuç normal sayılabilir. Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin aktif öğrencilik dönemlerine döndüklerinde iletişimi arttıracak sosyal etkinlikler ve işbirlikçi gruplarla çalışmalar hazırlamalarının olumlu yönde sonuç vereceği düşünülmektedir.

Eğitim fakóltesi öğrencileri sosyal girişimcilik özellikleri risk alma boyutunda yer alan “olumsuzluklar bir işi başarmam için beni daha güçlü kılar” önermesi karşısında kararsız kalmışlardır. Üniversite hayatı öğrencileri akademik başarı, meslek sahibi olma ve sosyalleşme yanında ekonomik durum, aileden uzak yaşamak gibi gelişimsel zorlukları da beraberinde getirmektedir (Demircioğlu ve Işık, 2020). Hayatlarının bu döneminde aldıkları bu sorumluluklar öğrencilerin yaşama karşı bakış açılarını olumsuz etkileyebilmektedir (Özbay vd., 2012). Bu açıdan değerlendirildiğinde olumsuzluklara karşı bir belirsizlik hissetmelerinin doğal bir davranış olduğu düşünölmektedir.

Eğitim fakóltesi öğrencileri sosyal girişimcilik özellikleri özgüven boyutunda yer alan “mesleğimde üst düzey yöneticilik konumunda olsaydım birçok sorunun çözümüne yönelik uygulamalarda bulunabilirdim” önermesine en fazla katılım göstermişlerdir. Araştırmada elde edilen bu sonuç Biçer (2019)’un araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Geleceğin öğretmeni olacak eğitim fakóltesi öğrencilerinin mesleğine yönelik farkındalık geliştirmesi ve sorunlarıyla ilgili olması arzu edilen bir durumdur. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim fakóltesi öğrencilerinin mesleklerine yönelik sorunları çözmeye istekli olmalarının, bireysel olumlu genel öz yeterlik inancının yanı sıra olumlu mesleki öz yeterlik algısı da geliştirdiklerinin göstergesi olduğu düşünölmektedir.

Araştırma sonucunda eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlikleri düzeyi yeterli düzeyde yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç alanyazın incelendiğinde Pendergast vd. (2011), Kavrayıcı ve Bayrak (2016), Akar ve Üstüner (2017), Bahar (2019), Yağar vd. (2020), Özbilen vd. (2020) çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Eğitim fakóltesi öğrencileri genel öz yeterlik düzeyi sürdürme çabası/ısrar alt boyutunda yer alan “planlar yaparken onları hayata geçirebileceğimden eminimdir” önermesinde kararsız kalmışlardır. Üniversite yaşamını sürdürmenin yanı sıra zorunlu sınavların ve gelecekte meslek edinebilme kaygısını yaşayan öğrencilerin geleceğe umutla bakmakta zorlandıkları düşünöldüğünden dolayı bu önerme karşısında belirsizlik yaşamalarının doğal olabileceği sonucuna varılmıştır.

Eğitim fakóltesi öğrencileri genel öz yeterlik düzeyi yılmama alt boyutunda yer alan “kolayca pes ederim”, başlama alt boyutunda yer alan “belirlediğim hedeflere ulaşmada pek başarılı olamam” ve “bana zor görünen yeni şeyleri öğrenmeye çalışmaktan kaçınırım” önermeleri ise eğitim fakóltesi öğrencilerinin en çok katılım gösterdikleri ifadeler olmuştur. Bu durum değerlendirildiğinde eğitim fakóltesi öğrencilerinin sabır yetileri ve sergiledikleri emek ve çabayı sürdürmekte sorunlar yaşadığı düşünölmektedir. Bu açıdan psikolojik destek sağlayan üniversite birimleriyle birlikte bu sorunların çözümüne yönelik destekleyici etkinlikler gerçekleştirilmesinin önemli olduğu düşünölmektedir.

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sosyal girişimcilik özellikleri farklılaşmamaktadır. Alanyazın incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar görölmektedir. Yılmaz ve Sönböl (2009), Başol vd. (2011), Özmen (2015), Pan ve Akay (2015), Ocak ve Su (2016), Can ve Canbal (2017), Çavuş ve Pekkan (2017), Memduhoğlu ve şahin (2017), Yavuz ve Yavuz (2017), Armut ve Kılınç (2018), Çavdar vd. (2018), Karademir vd. (2018), Çalışkan (2019), şentürk Yeşilyurt (2019), Yılmaz ve Aydemir (2019) ve Ermanonuk (2020)'nin çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre girişimcilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sosyal girişimcilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmamasının günümüz toplumunda kadınların erkekler kadar eğitim ve öğretim imkanlarından faydalanmaları, erkek işi olarak görölen mesleklerde tecrübe kazanmış olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir (Yılmaz ve Sönböl, 2009).

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyinin yılmama ve sürdürme çabası/ısrar alt boyutlarında kadın öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu alanyazındaki diğer araştırma sonuçlarıyla benzeşmektedir. Aypay (2010), Aydıner (2011), Uysal (2013), Uysal ve Köçemen Sarıça (2013), Soysa ve Wilcomb (2013), Aktar ve Nahar (2014), Karaduman (2015), Armağan ve Gürsoy (2017), Can (2018), Jankowska vd. (2018) ve Yeğin (2020) araştırmalarında erkeklerin kadınlardan daha yüksek öz yeterlik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Yavuz (2015) araştırmasında toplumdaki iş bölümünün toplumsal cinsiyet rollerine dayandırılması ve ataerkilliğin kadınlara ilişkin bir görev sınırı çizmesinden dolayı kadınların, küçüklükten beri bazı şeyleri yapamayacaklarına dair öğretilerle büyütölmesinin öz yeterlik algılarında düşüklüğe sebep olabileceğini ifade etmektedir. Buna göre cinsiyet

değişkeninin öz yeterlik üzerinde erkekler için daha belirleyici olmasının nedeni toplumun kültürel yapısında cinsiyet rollerinin paylaşımı ile açıklana bilinir. Toplumda erkeklerin güç ve otorite olgusuyla eşleştirilmesi erkeklerin daha önemli olduğu algısına sebep olabilir. Aynı zamanda kadınların annelik rolünün çalışma hayatından uzak kalmasına neden olması ve erkeklere geleneksel olarak evin geçimini daima sağlamalarının gerektiği konusundaki genel kanı onların çalışma hayatının üstesinden gelebileceğine olan inançlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir. Türk toplumunda kadının yerinin değer kazanması, eşit imkân ve şartların sağlanması ile toplumun kadına yönelik bakış açısının değişiminin kadınların öz yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görülmekte olan anabilim dalı/bölüm ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma açısından sosyal girişimcilik becerileri düşük düzeydedir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görülmekte olan anabilim dalı/bölüm ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin genel öz yeterlik özellikleri alt boyutu olan yılmama becerisi düşük düzeydedir. Bu sonuç değerlendirildiğinde, Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin genel olarak atanma problemi olmayan bir bölümde okuyor olmalarının risk almaya ve çok çaba göstermelerine ihtiyaç duymamalarında etken olduğu düşünülebilir.

Eğitim fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin genel sosyal girişimcilik becerileri ve sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma ve kişisel yaratıcılık açısından sosyal girişimcilik becerileri diğer bölüm öğrencilerinden yüksektir. Eğitim fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri diğer bölüm öğrencilerinden daha yüksektir. Bu sonuç değerlendirildiğinde Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin genel olarak kişisel yaratıcılık sahibi bireyler oldukları, mesleki bölümlerine kişisel çaba sarf ederek ve çeşitli sınavlardan geçerek yerleşmelerinden dolayı doğal olarak risk alabilen ve yenilikçi, yaratıcı kişisel özellikler taşıyan bireyler olmalarının beklenen bir durum olduğu düşünülmektedir. Buna bağlı olarak sahip oldukları risk alma ve kişisel yaratıcılık genel öz yeterlik inançlarına da olumlu yönde etki etmektedir.

Alanyazında yer alan çalışmalarda farklı bölümler üzerinde sosyal girişimcilik düzeyleri ile öğrenim görülmekte olan bölümler arasında anlamlı farklılık gösteren benzer sonuçlar yer almaktadır. Konokman ve Yanpar Yelken (2014) Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Güzel Sanatlar ile Spor Eğitimi bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin İlköğretim Matematik öğrencilerinin daha yüksek sosyal girişimcilik düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Çermik ve Şahin (2015), Pan ve Akay (2015), Memduhoğlu ve Şahin (2017), Karademir vd. (2018), Çavdar vd. (2018) ve Biçer ve Başer (2019) çalışma bulguları benzer sonuç göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde farklı bölümler üzerinde yapılan çalışmalarda genel öz yeterlik düzeyinin öğrenim görülen bölümlere göre farklılaştığı görülmektedir. Altun (2019) çalışmasında BESYO'da öğrenim gören öğrencilerin Fen- Edebiyat ve Mühendislik Fakültesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek genel öz yeterlik düzeyleri olduğunu ifade etmiştir. Yeğin (2020) Okul Öncesi ve Özel Eğitim Öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin PDR'de okumakta olan öğrencilerden daha yüksek genel öz yeterliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı (AGNO) değişkeni ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kılıç vd. (2012) çalışmalarında akademik başarının girişimcilik özellikleri için belirleyici bir faktör olmadığını ifade etmiştir. Alanyazın incelendiğinde farklı sonuçlar elde etmiş çalışmalar olduğu görülmektedir. Özdemir (2015) çalışmasında not ortalaması yüksek öğrencilerin daha yüksek girişimcilik özelliklerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Çermik (2015) çalışmasında akademik başarı ile sosyal girişimcilik özellikleri risk alma ve kişisel yaratıcılık alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir. Çavdar (2018) çalışmasında akademik başarı (AGNO) ile sosyal girişimcilik özellikleri alt boyutu kişisel yaratıcılık arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Biçer (2019) araştırmasında sosyal girişimcilik alt boyutları ve AGNO 2.5 ve altı ile 3.01-3.5, 2.51-3.00 ile 3.51 arasında ve 3.51 ile 3.51 AGNO üstüne sahip öğrenci grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ifade etmiştir. Çalışkan (2019) çalışmasında akademik not ortalaması yüksek olanların sosyal girişimcilik özelliklerinin de yüksek olduğunu belirtmiştir.

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin akademik başarı (AGNO) değişkeni ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur; BB ortalamaya sahip eğitim fakóltesi öğrencileri genel öz yeterlik başlama alt boyutunda düşük öz yeterlik düzeyine sahipken, AA ortalamaya sahip eğitim fakóltesi öğrencileri genel öz yeterlik başlama alt boyutunda yüksek genel öz yeterlik düzeyine sahiptir. Öz yeterlik algısı yüksek olan öğrenciler ders çalışırken zorluklarından üstesinden gelebilmek için daha çok çaba sarf ederken, öz yeterlik algısı düşük olan öğrenciler çalışmayı sonlandırabilmektedirler (Epaçan ve Demirel, 2011). Alanyazın incelendiğinde araştırmada elde edilen bu sonuç; Eggen ve Kauchak (1999), Gore Jr (2006), Azar (2012), Komarraju ve Nadler (2013) ve Demircioğlu ve Işık (2020)'nin araştırma sonuçlarıyla benzerdir.

Bugüne kadar herhangi bir işte çalışmış olan eğitim fakóltesi öğrencileriyle hiç çalışma tecrübesi olmayan eğitim fakóltesi öğrencilerinin arasında genel sosyal girişimcilik ve risk alma ile özgüven alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ve iş tecrübesi olan eğitim fakóltesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik becerileri yüksek düzeydedir. Alanyazın incelendiğinde Konaklıoğlu ve Kızanlıklı (2011), şeşen ve Basım (2012), Akçakanat vd. (2014) ve Ermanoknuk (2020) çalışmaları araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Stewart vd. (2010) bireylerin iş deneyimlerinin sosyal girişimcilik potansiyellerine önemli fayda sağlayacağını belirtmiştir. Babson (2012) iş tecrübesi olan gençlerin ileriki yaşamlarında girişimcilik ve liderlik özelliklerini sürdürmeye daha fazla çaba göstereceklerini ifade etmiştir.

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin babanın kendi işine sahip olma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur; babaları kendi işinin sahibi olan eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik ve alt boyutları olan yılmama ve sürdürme çabası/ısrar becerilerini sergilemede farklılaşma vardır. Babaları kendi işinin sahibi olan eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları yüksek düzeydedir. Buna göre babanın kendi içinde çalışmasının birey için bir rol model teşkil ettiği söylenebilir. Aile en yakın çevre olarak bireyin genel öz yeterliliğini önemli düzeyde etkileyen bir konumdadır. Aile içinde baba figürünün evin bakımını üstlenmesinin gerekli olduğu şeklindeki geleneksel algının, bireylerin öz yeterlik algılarında etkili olduğu düşünölmektedir.

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumu ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde Uluyol (2013), Akçakanat vd. (2014) çalışmalarının araştırma sonuçlarıyla benzer sonuçlara sahip olduğu görölmüştür. Aydeniz ve Akkuş (2017) ise çalışmalarında girişimcilik eğitimi alanların, almayanlara göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Buna göre girişimcilikle ilgili eğitim almanın öğrencilerin girişimcilikle ilgili bilgi kazanmasına ve girişimde bulunmaya karar verdiklerinde rehberlik edebileceği düşünölmektedir. Eğitim fakóltesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında girişimcilik eğitimi alan eğitim fakóltesi öğrencilerinin, genel öz yeterlik düzeyi başlama, yılmama ve sürdürme çabası/ısrar alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Girişimcilik eğitimi alan eğitim fakóltesi öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri yüksek düzeydedir.

Eğitim fakóltesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlikleri düzeyleri arasındaki ilişki ve her iki olgunun birbirini etkileme düzeyleri değerlendirildiğinde; sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum eğitim fakóltesi öğrencilerinin öz yeterliklerinin yükselmesinin sosyal girişimcilik becerilerini de yükselseceğini göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde elde edilen bu sonuç; Başol vd. (2011), Çetin (2011), Şeşen ve Basım (2012), Forster ve Grichnik (2013), Konaklı (2015), Çankır (2016), Çolakoğlu ve Çolakoğlu (2016), Armağan ve Gürsoy (2017), Ergun Özler vd. (2017), Hockerts (2017), Tiwari vd. (2017), Çelik Ağırman ve Naktiyok (2018), Lacap vd. (2018), Korkmaz vd. (2019), Özbilen vd. (2020) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

5.2. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen verilere dayalı olarak ortaya konulan bulgular ve yapılan tartışmalar sonucunda ulaşılan sonuçlar aşığıda sırasıyla yer almaktadır.

1. Eğitim fakóltesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik düzeylerinin yüksek, genel öz yeterlik düzeylerinin yeterli düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyete göre sosyal girişimcilik becerileri değerlendirildiğinde gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyete göre genel öz yeterlik düzeyleri değerlendirildiğinde gruplar arasında anlamlı fark vardır. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin genel öz yeterlik düzeyinin alt boyutları olan yılmama ile sürdürme çabası/ısrar becerileri kadın öğrencilerden yüksektir.
3. Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görülmekte olan anabilim dalı/bölüm ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sonuçlara göre; Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutu olan risk alma açısından sosyal girişimcilik becerileri düşüktür. Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin genel sosyal girişimcilik becerileri ve sosyal girişimcilik özelliklerinin alt boyutları olan risk alma ve kişisel yaratıcılık açısından sosyal girişimcilik becerileri yüksektir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenim görülmekte olan anabilim dalı/bölüm ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sonuçlara göre; Temel Eğitim Bölümü öğrencilerinin genel öz yeterlik özellikleri alt boyutu olan yılmama becerisi düşük düzeydedir. Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri diğer bölüm öğrencilerinden daha yüksektir.

4. Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı (AGNO) değişkeni ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik başarı (AGNO) değişkeni ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuçlara göre; BB ortalamaya sahip Eğitim fakültesi öğrencileri başlama alt boyutunda düşük öz yeterlik düzeyine sahiptir. AA ortalamaya sahip Eğitim fakültesi öğrencilerinin başlama alt boyutunda genel öz yeterlik becerileri yüksektir.
5. Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumu ile sosyal girişimcilik düzeyleri ile arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bugüne kadar herhangi bir işte çalışmış olan eğitim fakültesi öğrencileriyle hiç çalışma tecrübesi olmayan eğitim fakültesi öğrencilerinin arasında genel sosyal girişimcilik ve risk alma ile

özgüven alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuçlara göre; iş tecrübesi olan eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik becerileri yüksek düzeydedir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin herhangi bir işte çalışmış olma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Genel öz yeterlik becerilerini sergileme açısından herhangi bir işte çalışmış olma durumu ayırıcı bir durum oluşturmamaktadır.

6. Eğitim fakültesi öğrencilerinin annenin kendi işine sahip olma durumu ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sonuçlara göre; anneleri kendi işinin sahibi olmayan eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri alt boyutu olan kişisel yaratıcılık becerisi yüksek düzeydedir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin babanın kendi işine sahip olma durumu ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Sosyal girişimcilik becerilerini sergileme açısından babanın kendi işine sahip olma durumu ayırıcı bir durum oluşturmamaktadır.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin annenin kendi işine sahip olma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin babanın kendi işine sahip olma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sonuçlara göre; babaları kendi işinin sahibi olan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik ve alt boyutları olan yılmama ve sürdürme çabası/ısrar becerilerini sergilemede farklılaşma vardır. Babaları kendi işinin sahibi olan Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri yüksek düzeydedir.

7. Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumu ile sosyal girişimcilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğitimi alma durumu ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Sonuçlara göre; girişimcilik eğitimi alan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik ve başlama, yılmama ve sürdürme çabası/ısrar alt boyutlarında farklılık vardır. Girişimcilik eğitimi alan eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik becerileri yüksek düzeydedir.

8. Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlikleri düzeyleri arasındaki ilişki ve her iki olgunun birbirini etkileme düzeyleri değerlendirildiğinde; sosyal girişimcilik özellikleri ile genel öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik becerileri arttıkça genel öz yeterlik düzeyleri de artacaktır. Aynı şekilde Eğitim fakültesi öğrencilerinin genel öz yeterlik düzeylerinin yükselmesi sosyal girişimcilik becerilerini sergilemeye olumlu yönde yansıtacaktır.

5.3. Öneriler

1. Bu araştırmayla elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, araştırmacılar için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:
 - a) Sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bu araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 3. ve 4. Sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Farklı illerdeki eğitim fakültelerinde ve farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerle tekrarlanabilir.
 - b) Literatür incelendiğinde sosyal girişimcilik ile ilgili araştırmaların genel olarak nicel yöntemler kullanılarak uygulandığı görülmektedir. Buna göre nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçları, nitel ve karma araştırma yöntemleri kullanılarak zenginleştirilebilir.
 - c) Sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik düzeylerinin belirlendiği bu çalışma eğitim fakültesi öğrencileri ve aktif çalışma hayatında bulunan öğretmenler arasında gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda sosyal girişimcilik becerilerinin öğrenci ve öğretmen arasındaki düzeyi belirlenebilir.
2. Bu araştırmayla elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, uygulayıcılar için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- a) Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesinin yanında bu becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar eğitim programları ile uygulanabilir. Eğitim fakültelerinde öğrencilerin girişimci ve sosyal girişimcilik özelliklerini desteklemeye yönelik aktif politikalar ve stratejik eylem planlarının hazırlanması önerilir.
- b) Öğrencilerin iş tecrübelerinin olması sosyal girişimcilik becerilerini geliştirmelerinde etkilidir. Bu bağlamda öğrencilerin iş kurma faaliyetlerine yardımcı olabilecek çalışmalar ve tam ve yarı zamanlı çalışma şartları oluşturulabilir.
- c) Öğrencilerin toplumsal sorunları daha iyi anlamalarında ve çözüm geliştirebilmeleri açısından STK ve eğitim fakülteleri arasında iş birliği protokolleri gerçekleştirilebilir. Eğitim fakültelerinde toplumsal sorunlara yönelik sosyal girişimcilik kampanyaları, sosyal sorumlulukla ilgili uygulamalı seçmeli dersler ve projeler gerçekleştirilebilir.
- d) Genel öz yeterliğin model alma yoluyla geliştiği temel alındığında tanınmış başarılı sosyal girişimciler ile öğrencilerin bir araya geldiği etkinlik ve atölye çalışmalarının gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abaho, E., Donath R. O. and Goodluck, C. U. (2015). "Students' entrepreneurial self-efficacy: Does the teaching method matter?", *Education + Training*, 57 (8/9), 908-923. <http://dx.doi.org/10.1108/ET-02-2014-0008>
- Abell, D. F. (1980). *Defining the business: The starting point of strategic planning*. Prentice-Hall: Englewood Cliffs.
- Ağca, H. ve Baş, Ü. (2013). *İç girişimcilik*. (Ed. Himmet Karadal). Beta: İstanbul.
- Akar, H. ve Üstüner, M. (2017). "Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ ve Sosyal Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişkide Öz Yeterlik Algılarının Aracılık Rolü", *Journal of Education and Future Year*, 12, 95-115. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jef/issue/30777/332821>
- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ. H., ve Mücevher, M. H. (2014). "Sözel, sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: SDÜ örneği". *AKÜ İİBF Dergisi*, 16(2), 137-153.
- Akgün, R. ve Çetin, H. (2018). "Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (3).
- Akkan, E. ve Süygün, S. (2016). "Lisans Öğrencilerinin Özyeterlik Algıları ve Başarma Güdülerinin Sosyal Girişimcilik Eğilimlerine Etkilerinin İncelenmesi", *AKÜ İİBF Dergisi*, XVIII (2), 35-63.
- Aktan, C. C. ve Börü, D. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk. İçinde. C. C. Aktan (Ed.), *Kurumsal sosyal sorumluluk* (s. 6-24). İGİAD Yayını: İstanbul.
- Aktar, R. ve Nahar, A. (2014). "Parental acceptance, mental health and self-efficacy of adults in Bangladesh", *IOSR Journal Of Humanities and Social Science*, 19 (7), 1- 7.

- Alan, H. (2020). “Genç girişimciliği ve sosyal girişimcilik: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma”. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16 (28), 997-1027. DOI: 10.26466/opus.67962
- Altıparmak, A. 1993. Müteşebbis kavramı ve Tanzimat’tan 1932’ye Türkiye’de müteşebbis sınıfının gelişimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Altun, M. (2019). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Altuntaş, G. ve Dönmez, D. (2010). “Girişimcilik Yönelimi ve Örgütsel Performans İlişkisi: Çanakkale Bölgesinde Faaliyet Gösteren Otel İşletmelerinde Bir Araştırma”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 50-74.
- Alvord, S. H., Brown, D. L. ve Letts, C. W. (2004). “Social Entrepreneurship and Societal Transformation: An Exploratory Study”, *The Journal of Applied Behavioral Science*, 40 (3): 260-282.
- Antoncic, B. & Hisrich, R. D. (2003). “Clarifying the intrapreneurship concept”, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 10 (1), 7-24.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Sorunlar*. Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Apostolakis, C. (2011). “The role of higher education in enhancing social entrepreneurship”, *International Journal of Social Entrepreneurship and Innovation*, 1(2), 124-137.
- Armağan, E. ve Gürsoy, Ö. (2017). “Özyeterlik algısı ile sosyal girişimcilik eğilimi ilişkisi: İşletme öğrencileri üzerine bir araştırma”. III. Uluslararası Girişimcilik, İstihdam ve Kariyer Kongresi, 12-15 Ekim, Muğla.

- Armut, B. ve Kılıç, M. (2018). “4. Sınıf Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. *International Journal of Field Education*, 4(1), 39-56.
- Arslan, A. (2012). “İlköğretim öğrencilerinin öz yeterlik inancı kaynaklarının öğrenme ve performansla ilgili öz yeterlik inancını yordama gücü”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (3), 1907-1920.
- Ashton, P. T. and Webb R. B. (1986). *Making a difference: Teachers' sense of efficacy and student achievement*, New York: Longman.
- Aşık, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Öz Yeterlik Düzeylerinin Öz Anlayış ve Ebeveyn Kabul-Reddine İlişkin Algıları Çerçevesinde İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Aşkın A., Nehir S., Vural S.Ö. (2011). “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6 (2), 71.
- Aşkun, B., ve Yıldırım N. (2011). “Insights on entrepreneurship education in public universities in Turkey: creating entrepreneurs or not?” *Procedia Social and Behavioral Sciences* 24: 663–76.
- Ateş, Y. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Aurah, C. M. & McConnell, T. J. (2014). “Comparative study on pre-service science teachers' Self-Efficacy beliefs of teaching in Kenya and the United States of America; USA.” *American Journal of Educational Research*, 2 (4), 233-239. Doi: 10.12691/education-2-4-9.
- Austin, J., Stevenson, H. and Wei-Skillern, J. (2006). “Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both?”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1-22. DOI: 10.1111/j.1540-6520.2006.00107.x.

- Aydeniz, N. ve Akkuş, B. (2017). “Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Munzur üniversitesi örneği”. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (13), 162-177. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duiibfd/issue/32384/360181>
- Aydın, E. ve Öner, G. (2016). “Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (3), 497-515.
- Aydiner, B. B. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının alt boyutlarının genel öz-yeterlik yaşam doyumuna ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aydınlık-Ülgen, A. (2016) *Girişimcilik*, Beta: İstanbul.
- Aydoğmuş, M. (2019). “Investigation of the effect of social entrepreneurship on professional attitude and self-efficacy perception: a research on prospective teachers”, *Studies in Higher Education*. DOI: 10.1080/03075079.2019.1673719
- Aydoğmuş, M. (2019). “Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi”, *EKEV Akademi Dergisi*, 23 (80), 339-352.
- Aykan, E. (2002). Girişimcilik ve girişimcilerin liderlik davranışları: Kayseri’de bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi.
- Aykan, E. (2011). “Girişimciliğin değişen yüzü: Eko girişimcilik”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi Yayınları*, 17 (3), 195-212.
- Aypay, A. (2010). “Genel Öz Yeterlik Ölçeği’nin (GÖYÖ) Türkçe’ye uyarlama çalışması”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 113-131.
- Azar, A. (2012). “Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 6 (12), 235–252.

- Babson, C.B. (2012). "How can family business be more entrepreneurial?", Erişim: 24.07.2022, <https://entrepreneurship.babson.edu/family-entrepreneurship-family-business/>
- Bacq, S. & Alt, E. (2018). "Feeling capable and valued: A prosocial perspective on the link between empathy and social entrepreneurial intentions", *Journal of Business Venturing, Elsevier*, 33(3), 333-350.
- Bahar, H. H. (2019). "Sınıf öğretmen adaylarında akademik özyeterlik algısının akademik başarıyı yordama gücü", *Elementary Education Online*, 18(1), 149-157. doi: 10.17051/ilkonline.2019.527178
- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. PegemA: Ankara.
- Balcı, A. ve Küçüköglü, A. (2019). "Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve özyeterlik inançları üzerine bir inceleme", *Kastamonu Education Journal*, 27(3), 1123-1139. Doi:10.24106/kefdergi.2712
- Bandura, A. (1977). "Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change", *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura, A. (1982). "Self-Efficacy mechanism in human agency", *American Psychologist*, 37 (2), 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1988): "Self-efficacy conception of anxiety", *Anxiety Research: An International Journal*, 1 (2), 77-98.
- Bandura, A. (1989). "Human agency in social cognitive theory", *American Psychologist*, 44 (9), 1175-1184.
- Bandura, A. (1993). "Perceived self efficacy in cognitive development and functioning", *Educational Psychologist*, 28 (2), 117-148.

- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. V. S.Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* içinde (s.71-81). Academic Press, New York.
- Bandura, A. 1997. *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman and Company, New York.
- Bandura, A. (1997). “Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change”, *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura, A. (1999). “Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective”, *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 21-41.
- Bandura, A., & Cervone, D. (1983). “Self-Evaluative and Self-Efficacy mechanisms governing the motivational effects of goal systems”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 1017. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.5.1017>
- Bandura, A. and Cervone, D. (1986). “Differential engagement of self-reactive influences in cognitive motivation”, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 38, 92-113.
[http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978\(86\)90028-2](http://dx.doi.org/10.1016/0749-5978(86)90028-2)
- Bandura, A., & Jourden, F. J. (1991). “Self-regulatory mechanisms governing the impact of social comparison on complex decision-making”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 941-951.
- Bandura, A. and Locke, E. A. (2003). “Negative self-efficacy and goal effects revisited”, *Journal of Applied Psychology*, 88 (1), 87-99.
- Barendsen, L. ve Gardner, H. (2004). “Is the Social Entrepreneur a New Type of Leader?”, *Leader to Leader*, 34, 43-50.
- Basım, N., Korkmazıyürek, H.ve Tokat, O. (2008). “Çalışanların öz yeterlilik algılamasının yenilikçilik ve risk alma üzerine etkisi: kamu sektöründe bir araştırma”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 101-119.

- Basım, N., Şeşen, H. ve Meydan, C. H. (2009). “Öğrenen örgüt algısının örgüt içi girişimciliğe etkisi: Kamuda bir araştırma”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (3), 28-44.
- Başar, M. (2014). *Akademik girişimcilik: Kuruluş finansmanı ve şirketleşme süreci*. Nisan Kitapevi: Eskişehir.
- Başol, O., Dursun, S. ve Aytaç, S. (2011). “Kişiliğin girişimcilik niyeti üzerine etkisi: üniversiteli gençler üzerine bir uygulama”, *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 13 (4), 9-22.
- Bayrakçı, M. (2013). “Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 198-210. Erişim adresi; <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11210/133874>
- Bell-Gredler, M. E. (1986). *Learning and instruction: Theory into practice*, Macmillan: New York.
- Besler, S. (2010). *Sosyal Girişimcilik*. Beta: İstanbul.
- Betz, N. E., & Hackett, G. (1981). “A Self-Efficacy approach to the career development of women”, *Journal of Vocational Behavior*, 18, 326-339. [http://dx.doi.org/10.1016/0001-8791\(81\)90019-1](http://dx.doi.org/10.1016/0001-8791(81)90019-1)
- Betz, N. E., & Hackett, G. (1983). “The relationship of mathematics self-efficacy expectations to the selection of science-based college majors”, *Journal of Vocational Behavior*, 23 (3), 329-345.
- Bhide, A. (1994). “How entrepreneurs craft strategies that work”, *Harvard Business Review*, 72 (2), 150-161.
- Biçer, G. (2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Düzeylerinin Problem Çözme Becerileriyle İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, Kütahya.

- Biçer, B. ve Başer, E. H. (2019). “Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin sosyal girişimcilik özelliklerini yordama gücü ve empatik eğilim ile sosyal girişimcilik özelliklerini etkileyen faktörler”. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (5), 235-243 . DOI: 10.18506/anemon.520986
- Bird, B. (1993). “Demographic Approaches to Entrepreneurship: The Role of Experience and Background. Advances in Entrepreneurship”, *Firm Emergence and Growth*, Vol. 1, 11-48.
- Birley, S. (1993). *The-Start-Up*, (Eds: P. Burns and J. Dewhurst), *Small Business and Entrepreneurship*, The Macmillian Press Ltd.: London.
- Bornstein, D. (1998). “Changing the World on a Shoestring.” *The Atlantic*, 34-38.
- Bornstein, D. and Davis, S. (2010). *Social Entrepreneurship What Everyone Needs To Know*, Oxford University Press.
- Bowen, H. R. (1953). *Social responsibility of the businessman*, New York: Harper & Row.
- Bower, G. H. and Hilgard, E. R. (1981). *Theories of learning*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall,
- Bozkurt, Ö. (2007). “Girişimcilik eğitiminde kişilik özelliklerinin önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 93-111.
- Bozkurt Ç., Kalkan Ö., Koyuncu A., Alparslan O. ve Murat A. (2012). “Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerinde nitel bir araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15.
- Brinckerhof, P. (2000). *Social Entrepreneurship: The Art of Mission – Based Venture Development*. John Wiley Sons, Inc.: New York.
- Britner, S. L., and Pajares F. (2006). “Sources of science self-efficacy beliefs of middle school students.” *Journal of Research in Science Teaching*, 43, 485–99. 10.1002/tea.20131.

- Brunstein, J. C., & Gollwitzer, P. M. (1996). "Effects of failure on subsequent performance: The importance of self-defining goals", *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 395-407.
- Bruyat, C. and Julien, P.A. (2000). "Defining the field of research in entrepreneurship", *Journal of Business Venturing*, 16 (2), 165-80.
- Can, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin mutluluk, psikolojik sağlamlık ve öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Can, E. ve Canbal, A. (2017). "Türkiye'de Ödül Almış Genç Sosyal Girişimcilerin Profilleri Üzerine Bir Araştırma", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3, 117-136.
- Cantillon, R. (1755). *Essai sur la nature du commerce en général*, (edt. Henry Higgs, 1931). London: Royal Economic Society. The 2010 English translation is available at: [https://mises-media.s3.amazonaws.com/An Essay on Economic Theory_2.pdf](https://mises-media.s3.amazonaws.com/An_Essay_on_Economic_Theory_2.pdf).
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P., & Malone, P. S. (2006). "Teachers' Self-Efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students', Academic Achievement: A study at the school level", *Journal of School Psychology*. 44, 473–490.
- Carland III, J.W., Carland, J.W., Carland, J.C. and Pearce, J.W. (1995). "Risk taking propensity among entrepreneurs, small business owners, and managers", *Journal of Business and Entrepreneurship*, 7 (1), 15–23.
- Casson, M. (2005). "Entrepreneurship and the theory of the firm", *Journal of Economic Behavior and Organization*, 58 (2), 327-348.
- Certo, T. S. and Miller, T. (2008). "Social entrepreneurship: key issues and concepts", *Business Horizons*, 52 (4), 267- 271.
- Ceylan, A. ve Demircan, N. (2002). Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleriyle İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesi'ndeki KOBİ'lerde Bir

Araştırma. 21. Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu. Doğu Akdeniz Üniversitesi. 3-4 Ocak 2002.

Chen, G., Gully, S. M. & Eden, D. (2004). "General self-efficacy and self-esteem: Toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations", *Journal of Organizational Behavior*, 25, 375-395.

Christensen, C. M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Coşkun, E. (2015). Gönüllü Kuruluşların Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimindeki Rolü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

Coşkun, E. ve Sarıkaya, M. (2016). "Sosyal Girişimcilik Eğitiminde Gönüllü Kuruluşlar", *Strategic Public Management Journal (SPMJ)*, 4, ISSN 2149-9543, 72-82 (2016).

Czerniak, C. M. & Lumpe, A. T. (1996). "Relationship between teacher beliefs and science education reform", *Journal of Science Teacher Education*, 7 (4), 247-66.

Çankır, B. (2016). "Öğrencilerin öz-yeterlilikleri, değişime karşı dirençleri ve girişimcilik ile olan ilişkisi", *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1436-1447.

Çavdar, O., Cumhuri, F., Koç, Y. ve Doymuş, K. (2018). "Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 27-33.

Çavuş, M. P. ve Pekkan, N. Ü. (2017). "Algılanan sosyal desteğin sosyal girişimciliğe etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma", *Business and Economics Research Journal*, 8 (3), 519-532.

Çelik-Ağırman, Ü. H. ve Naktiyok, A. (2018). "Özyeterlilik algısı bağlamında duygusal zekâ özellikleri ve girişimcilik niyeti", *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5 (28), 3253-3262.

- Çermik, F. (2015). Sosyal Girişimcilik, Küresel Vatandaşlık ve Çevre Davranışı Arasındaki İlişki: Yapısal Eşitlik Modellemesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çermik, F. ve Şahin, İ. F. (2015). “Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”, *Current Research in Education*, 1(2), 76-88.
- Çetin, F. (2011), “Örgüt içi girişimcilikte öz yeterlilik algısı ve kontrol odağının rolü”, *Business and Economics Research Journal*, 2 (3): 69.
- Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016). “Üniversitelerdeki girişimcilik eğitimi ile öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli ilişkisi üzerine bir saha araştırması”, *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, Girişimcilik Özel Sayısı*, 17 (37): 70-75.
- Daft, R. L. (2005). *The leadership experience*. Thomson South-Western Collage Publishing: Canada.
- Debbi, D. B. and Susan, D. S. (2009). “Social entrepreneurship education: is it achieving the desired aims?”, *SSRN Electronic Journal*, DOI:10.2139, ssrn.1344419, 1-27.
- Dees, J. G. (1998). *Enterprising Nonprofits*. Harvard Business Review, 76: 55-67.
- Dees, J. G. (2001). “The Meaning of Social Entrepreneurship”. 1-5.
- Dees, J. G. (2007). “Taking social entrepreneurship seriously”, *Society*, 44 (3), 24-31.
- Delibalta, M. S. ve Kaya, A. (2007). *Girişimcilik*. Lisans Yayıncılık: İstanbul.
- Demircioğlu, H. & Işık, E. (2020). “Analyzing Self-Efficacy Perception of University Students”, *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 49 (1), 163-184. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/cuefd/issue/53758/628505>
- Demirdöğen, O. (1996). *Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler: Problemleri ve çözüm önerileri*, Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası, Yayın No. 1996-1, Erzurum.

- Denizalp, H. (2007). *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*. Ofset Matbaacılık: Ankara.
- Denizalp, H. (2009). *Toplumsal Dönüşüm İçin: Sosyal Girişimcilik Rehberi, 2. Baskı*, Fersa Matbaacılık Ltd. Şti.: Ankara.
- Deveci, İ. ve Çepni S. (2015). “Öğretmen adaylarına yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması.” *International Journal of Human Sciences* 12 (2): 92–112.
- Döm, S. (2012). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği, 3. Baskı*, Detay Yayıncılık: Ankara.
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji*. Pelin Ergenekon (çev.). Pinhan Yayıncılık: İstanbul.
- Durukan, T. (2006). “Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 25-37.
- E-Bursum (2018). Erişim Tarihi: 01.05.2022, <https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2018/2018-ileri-asama-kategorisi-kazanani/>
- Eccles, J. S., Wigfield, A., & Schiefele, U. (1998). *Motivation to succeed*. In Eisenberg, N. & Damon, W. (Eds.), *Handbook of child psychology (5th ed., pp. 1017–1095)*. New York: Wiley.
- Eckhardt, J. & Shane, S. (2003). “Opportunities and entrepreneurship”, *Journal of Management*, 29 (3), 333-349.
- Efeoğlu, A. (2019). *Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Girişimcilik*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Uluslararası İktisat Bilim Dalı, İstanbul.
- Eggen, P. & Kauchak, D. (1997). *Educational psychology*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

- Epçaçan, C., & Demirel, Ö. (2011). “Okuduğunu anlama öz yeterlik algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması”. *The Journal of International Social Research*, 4 (16), 120–128.
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). “Girişimciliğin gelişim süreci ve girişimcilik açısından Kazakistan”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 49, 59-82.
- Erden, H. (2019). “Öğretmen adaylarının motivasyonlarının sosyal girişimciliğe etkisi: nitel çözümleme”. *Folklor/edebiyat*, 25 (97-1). DOI: 10.22559/folklor.964
- Erden, A. & Erden, H. (2020). “The relationship between individual innovation and social entrepreneurship characteristics of teacher candidates”, *International Journal of Curriculum and Instruction*, 12(Special Issue), 185–206.
- Erel, D. (2000). “The concept of self-efficacy and self-efficacy-performance relationship”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 55 (4). doi: 10.1501/SBFder_0000001924
- Ergun-Özler, N.D., Giderler, C. ve Baran, H. (2017). “Özyeterlilik ve kontrol odağının bireylerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Kongresi (ICMEB17) Özel Sayısı, 736-747.
- Eroğlu, E. & Yavuz-Eroğlu, S. (2020). “The necessity of social entrepreneurship levels of teacher candidates: Physical education and sports”. *African Educational Research Journal*, 8(2), 233-238. doi: 10.30918/AERJ.82.20.059
- Ermanonuk, F. E. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Öncülleri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ekonomi Politikası Anabilim Dalı Uluslararası Ekonomi Politikası Programı, Bursa.
- Ersen, T.B., Kaya, D. ve Meydanoğlu, Z. (2010), Sosyal Girişimler ve Türkiye-İhtiyaç Analizi Raporu, TÜSEV Yayınları, Aralık, No:50, <http://www.sosyalgirisim.org>, (Erişim Tarihi: Mayıs 2022).

- Eşkinat, R. (2008). “Osmanlı ekonomisinden Türkiye ekonomisine geçiş: Sanayileşme ve girişimci sınıfın yaratılması”, *Kırgız Manas University Publication*, 106. Conference Series, Bishkek.
- Flammer, A. (2001). “Self-efficacy”, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 13812-13815. doi: 10.1016/B0-08-043076-7/01726-5
- Forster, F. ve Grichnik, D. (2013). “Social entrepreneurial intention formation of corporate volunteers”, *Journal of Social Entrepreneurship*, 4 (2), 153-181. doi: 10.1080/19420676.2013.777358
- Fowler, A. (2000). “NGDOs as a moment in history: beyond aid social entrepreneurship or civic innovation”, *Third World Quarterly*, 21(4), 637- 654.
- Frankel, D. (2005). “Accelerating economic growth through entrepreneurship”. *Finance week*, South Africa, 55.
- Frumkin, P. (2002). “On being nonprofit: conceptual and dangerous foreboding”, *Australian Journal of Social Issues*, 38 (1), 57-71.
- Gerber, M. E. (1997). *Girişimcilik tutkusu: küçük işletmeler niçin batıyor, nasıl büyür?* Tayfur Keskin (çev.). Sistem Yayıncılık: İstanbul.
- Gerez Taşgın, F. (2019). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme ve Okuma Öz Yeterlikleri ile Öğrenme Stillерinin İncelenmesi”. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (5), 209-222. DOI: 10.18506/anemon.520726
- Glancey, K. and Mcquid, R. (2000). *Entrepreneurial Economics*, NY: St. Martin’s Press, Inc.
- Gore Jr, P. A. (2006). “Academic Self-Efficacy as a Predictor of College Outcomes: Two Incremental Validity Studies.” *Journal of Career Assessment*, 14 (1), 92–115.
- Göller, L. (2015). “Öğretmen adaylarının bilişsel çarpıtma, genel öz yeterlik inançları ve başarı/başarısızlık yüklemelerinin incelenmesi”. *Turkish Studies- International*

Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10 (3), 477- 494.

Gray, M., Healy, K. ve Crofts, P. (2003). Social Enterprise: “Is It the Business of Social Work?” *Australian Social Work*, 56 (2): 141-154.

Guttek, G. L. (2017). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar. (2. Basım)*. Nesrin Kale (çev.). Ütopya Yayınevi: Ankara.

Gusseanova, D. (2015). Sosyal Girişimcilik Olgusu ve Bir Örnek Olay İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Programı, İzmir.

Güney, S., Yalçın, Ö. ve Çetin, A. (2006). “Girişimcilik ve Kültür”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 53-77.

Güven, M. ve Avder, E. (2016). *Girişimcilik*, Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.

Güzel, T. (2010). “Sosyal Girişimcilik”. M. Öztel ve H. Burgazoğlu (Ed.). İçinde II. *Trakya Bölgesi Kalkınma-Girişimcilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı I* (s. 59-71). Erkam Matbaası: İstanbul.

Haugh, H. (2005). “A research agenda for social entrepreneurship”, *Social Enterprise Journal*, 1 (1), 1-12.

Hawison, A. & Badger, F. (2006). “Taking the initiative: Nurse intrapreneurs in the NHS”, *Nursing Management*, 13 (3), 14-19.

Henry, C., Hill, F. and Leitch, C. (2005). “Entrepreneurship education and training: Can entrepreneurship be taught? Part II”, *Education + Training*, 47(2), 98-111.

Hirschland, J. M. (2006). *Corporate Social Responsibility of Global Public*. New York: Palgrave Macmillan.

Hisrich, R. D. & Peters, M. D. (1997). “Entrepreneurship starting, developing”, *Managing A New Enterprise*, pp:10.

- Hisrich, R. D. & Peters, M. D. (2011). *Entrepreneurship (5. Edition)*. Mc Graw Hill International.
- Hitt, M. A., Stewart B. and Lyman W. P. (2005). *Management, International Edition*, New Jersey: Pearson Prentice-Hall.
- Hmieleski, K.M. & Corbett, A.C. (2006). "Provtivity for improvisation as a predictor of entrepreneurial intentions", *Journal of Small Business Management*, 44 (1), 45-63.
- Hockerts, K. (2017). "Determinants of social entrepreneurial intentions", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 105-130. doi: 10.1111/etap.12171
- Hodges, C. B.& Murphy, P. F. (2009). "Sources of Self-Efficacy Beliefs of students in a technology-intensive asynchronous college algebra course", *The Internet and Higher Education*, 12 (2), 93-97.
- Hull, D., Bosley, J. & Udell, G. (1980). "Reviewing the heffalump: Identifying potential entrepreneurs by personality characteristics", *Journal of Small Business Management*, 18 (1), 11-18.
- Husman, J. & Lens, W. (1999). "The Role of The Future in Student Motivation", *Educational Psychologist*, 34 (2), 113-125.
- Husman, J. & Shell, D. F. (2008). "Beliefs and perceptions about the future: a measurement of future time perspective". *Learning and Individual Differences*, 18 (2), 166-175.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: Kagider örneği*. Adalet Yayınları: Ankara.
- İraz, R. (2010). *Yaratıcılık ve yenilik bağlamında girişimcilik ve KOBİ'ler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- İrmiş, A. ve Emsen, S (2002). *İktisadi gelişmede girişimcilik*. Beta: İstanbul.
- İrmiş, A., Durak, İ. Ve Özdemir, L. (2010). *Girişimcilik kültürü: Anadolu girişimciliğinden örnekler*. Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.

- İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012), “Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: bir alan araştırması”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), 1-25.
- Jankowska, A., M., Łockiewicz, M., Dykalska-Bieck, D., Łada, A., Owoc, W., and Stańczykowski D. (2018). “Health behaviours in emerging adulthood: Their relationship with perceived maternal and paternal parental attitudes and the mediating role of self-efficacy”, *Health Psychology Report*, 6 (1), 94–108.
- Jaskiewicz, P., Combs, J. G., Ketchen, D. J. & Ireland, R. D. (2016). “Enduring entrepreneurship: Antecedents, triggering mechanisms and outcomes”, *Strategic Entrepreneurship Journal*, 10 (4), 337-345.
- Johnson, B. R. (1990). “Toward multidimensional model of entrepreneurship: The case of achievement motivation and the entrepreneur”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 14 (3), 39-54.
- Johnson, D., Craig, J.B.L. & Hildebrand, R. (2006), "Entrepreneurship education: towards a discipline-based framework", *Journal of Management Development*, 25 (1), 40-54. <https://doi.org/10.1108/02621710610637954>
- Johnson, P.S., Parker, S.C. & Wijbenga, F. (2006). “Nascent Entrepreneurship Research: Achievements and Opportunities”. *Small Bus Econ* 27, 1–4. <https://doi.org/10.1007/s11187-006-9004-3>
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. (9.Baskı.)* Dinamik Akademi: Ankara.
- Kao, J. (1989). *Entrepreneurship, creativity & organization*. New Jersey. Prentice Hall: Englewood Cliffs.
- Karademir, E., Balbağ, M. Z. ve Çemrek, F. (2018). “Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi”, *Millî Eğitim*, 220, 177-200.

- Karaduman, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın: Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (31. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Kavrayıcı C. ve Bayrak C. (2016). “Pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim gören öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 622-657.
- Kaya, A. (2007). *Bilim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve Kobi Yönetimi*. Eğitim Kitabevi Yayınları: Konya.
- Kaygın, E. (2011). Girişimcilik Sürecinde Dönüştürücü Liderlik Anlayışı Bir Uygulama. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Erzurum.
- Kılıç, R., Keklik, B. ve Çalış, N. (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (2): 28-34.
- Kırılmaz, S. (2012). Sosyal Girişimciliğin Başarı Faktörlerinin Girişimci Kişilik ve Dönüştürücü Liderlik Bağlamında Araştırılması. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Çanakkale.
- Kırılmaz, S. (2014). “Sosyal girişimcilik boyutlarına kurumsal bir bakış”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 55-74.
- Koç, C. (2015). “Öğretmenlik uygulamasının sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik kaynaklarına etkisi”. *Turkish Studies*, 10 (11), 1037-1060.
- Koçak, S. ve Özdemir, M. (2015). “Öğretmen adaylarının okul yöneticiliğine yönelik tutumları üzerinde sosyal girişimciliğin rolü”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 631-645.

- Komaraju, M., & Nadler, D. (2013). "Self-efficacy and academic achievement: Why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter?", *Learning and Individual Differences*, 25, 67–72. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2013.01.005>
- Kolvereid, L. & Moen, Q. (1997). "Entrepreneurship among business graduates: Does a major in entrepreneurship make a difference?", *Journal of European Industrial Training*, 21 (4), 154-160.
- Korkmaz, O. (2012), "Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 209-226.
- Korkmaz, İ. H., Çerçi, A. ve Büyükkız, K. K. (2019). "Investigation of the relationships between the entrepreneurship characteristics and teacher self-efficiencies of teacher candidates: The case of Gaziantep University", *OPUS-International Journal of Society Researches*, 13 (19), 706-727. doi: 10.26466/opus.593504
- Korunka, C., Frank, H., Lueger, M. and Mugler, J. (2003). "The entrepreneurial personality in the context of resources, environment and the start up process, a configurational approach", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28 (1), 23-42.
- Konaklı, T. (2015). "Effects of self-efficacy on social entrepreneurship in education: a correlational research", *Research in Education*, 94 (1), 30-43.
- Konaklı, T. ve Göğüş, N. (2013). "Aday öğretmenlerin sosyal girişimcilik özellikleri ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması", *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 373-391.
- Konaklıoğlu, E. ve Kızanlıklı, M. M. (2011). "Üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki". *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 72-92.
- Kök, S. B. (2007). "Küçük ve orta ölçekli işletmeler ve kadın girişimciliği", *Denizli Ticaret Odası Ekonomik Araştırma Serisi*, 1.

- Köstekçi, E. (2016). Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Köy Okulları Değişim Ağı (KODA) (2017). Erişim Tarihi: 01. 05. 2022, (<https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2017/ibrahim-bodur-sosyal-girisimcilik-odulu-2017-ikincisi/>).
- Kuratko, D. F. & Hodgetts, R. M. (2001). *Entrepreneurship: A contemporary approach*, 5. Edt. Harcourt Inc. USA.
- Kuratko, D.F. & Goldsby, M.G. (2004). “Corporate entrepreneurs or rogue middle managers: a framework for ethical corporate entrepreneurship”, *Journal of Business Ethics*, 55 (1), 3–30
- Kurilof, A. H., Hemphill, J. M. and Cloud, D. (1993). *Starting and managing the small business*, Singapore: Mc Graw Hill.
- Kutaniş, R. Ö. (2006). *Girişimci kadınlar*. Değişim Yayınları: İstanbul.
- Küçük, O. (2015). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Kümbül Güler, B. (2011). “Yoksullukla mücadelede sosyal girişimcilik: Ashoka üyelerinden sosyal yenilikçi örnek uygulamalar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 79-111.
- Lacap, J. P. G., Mulyaningsih, H. D. and Ramadani, V. (2018). “The mediating effects of social entrepreneurial antecedents on the relationship between prior experience and social entrepreneurial intent: The case of Filipino and Indonesian university students”, *Journal of Science and Technology Policy Management*, 9 (3), 329-346. doi: 10.1108/JSTPM-03- 2018-0028
- Lazonick, W. (2002). “Innovate enterprise and historical transformation”, *Enterprise and Society*, 3 (1), 3-47.
- Leadbeater, C. (1997). *The Rise of The Social Entrepreneur*. Demos: London.

- Leadbeater, C. and Goss, S. (1998). *Civic Entrepreneurship*, Demos: Public Management Foundation.
- Lekhanya, L. M. (2015). "The role of universities in Promoting Social entrepreneurship in South Africa", *Journal of Governance and Regulation*, 4 (3), 67-71.
- Lennon, J. M., Rosen, J. A., Glennie, E. J., Dalton, B. W. & Bozick, R. N. (2010). *Noncognitive Skills in the Classroom New Perspectives on Educational Research*. In *Self-Efficacy*, Distributed by ERIC Clearinghouse: RTI International, Research Triangle Park, North Carolina.
- Lewin, K. (Ed). (1948). *Resolving Social Conflicts: Selected Papers on Group Dynamics*, Lewin GW.
- Light, P. C. (2008). *The search for social entrepreneurship*, Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- Litzky, B. E., Godshalk, V. M. & Bongers, C. W. (2010). "Social Entrepreneurship and Community Leadership: A Service-Learning Model for Management Education", *Journal of Management Education*, 34 (1), 142-162.
- Llewellyn, N., Edwards, C., Lawton, A. ve Jones, G. (2000). "Entrepreneurship and Public Service Management: Definitions, Competencies, Obstacles and Examples", *Open University Business School Working Paper*. No. 00/03.
- Lundstrom, A. ve Zhou, C. (2013). "Rethinking social entrepreneurship and social enterprises: a three dimensional perspective into social entrepreneurship". *International Studies in Entrepreneurship*, 29, 71-89.
- Luszczynska, A., Scholz, U. and Schwarzer, R. (2005). "The general self-efficacy scale: Multicultural validation studies." *The Journal of Psychology*, 139(5), 439-457.
- Luszczynska, A., Gutierrez-Dona, B. and Schwarzer, R. (2005). "General self efficacy in various domains of human functioning: Evidence from five countries". *International Journal of Psychology*, 40(2), 80-89.

- Maddux, J. (2012). *Self-efficacy: The power of believing you can*.
https://www.researchgate.net/publication/285193896_SelfEfficacy_The_Power_of_Believing_You_Can
- Mair, J. and Marti, I. (2006). "Social entrepreneurship research: a source of explanation, prediction, and delight", *Journal of World Business*, 36-44.
- Mair, J. & Noboa, E. (2003). *The emergence of social enterprise and their place in the new organizational landscape*, Working Paper No: 523. Barcelona: University of Navarra. IESE Business School.
- Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*. Beta: İstanbul.
- Marlow, S., Shaw, E. & Carter, S. (2008). Analysing the influence of gender upon the accumulation and utilisation of business finance by male and female entrepreneurs, In ICSB World Conference Proceedings (P.1). International Council for Small Business (ICSB).
- Martin, R. L. & Osberg, S. (2007). "Social Entrepreneurship: The case for definition", *Stanford Social Innovation Review*, 5 (2), 28-39.
- Mayers, A. (2013). "Introduction to statistics and SPSS in psychology", Harlow: Pearson Education Limited.
- Mazurek, M. (2013). "Comparison of social economy and social entrepreneurship education in north america and europe", 1-10.
- McClelland, D. C. (1958). *Methods of measuring human motivation*. In Atkinson, J. W. (Ed.). *Motives in fantasy, action and society*, 7-42. Princeton, NJ: D. Van Nostrand Company, Inc.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. The Free Press: New York.
- McInerney, D. M. (2004). "A discussion of future time perspective," *Educational Psychology Review*, 16 (2), 141-151.

- MEB (2018). *Öğretim programları*. Erişim tarihi: 4.08.2022, <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>
- Memduhoğlu, H. B. Ve Şahin, M. (2017). “Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 297-307.
- Mengü, E. (2016). *Sosyolojik Perspektiften Sosyal Girişimcilik Olgusu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Miller, T. and Wesley, C. (2010). “Assessing mission and resources for social change: an organizational identity perspective on social venture capitalists’ decision criteria”. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 705-733.
- Minibaş, J. (2001). “Kişisel yetkinlik”. Salih Günay (yay. haz.). *Yönetim ve organizasyon*, (s. 451-456). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Morrison, A. (2000). “Entrepreneurship: What triggers it?”, *International Journal of Entrepreneurship Behaviour and Research*, 6 (2).
- Mort, G. S., Weerawadena, J. and Carnegie, K. (2006). “Social entrepreneurship: towards conceptualization”, *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 8(1), 76-88.
- Müftüoğlu, T. (1991). *Türkiye’de küçük ve orta ölçekli işletmeler: Sorunlar ve öneriler*, Sevinç Yayınevi: Ankara.
- Müftüoğlu, T. ve Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve Kobiler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Nga, J. K. H. & Shamuganathan, G. (2010). “The influence of personality traits and demographic factor on social entrepreneurship start up intentions”, *Journal of Business Ethics*, 95 (2), 259-282.
- Nicolau, N. Shane, S., Cherkas, L., Hunkin, J. and Spector, T. D. (2008). “Is the tendency to engage in entrepreneurship genetic?” *Management Science*, 54 (1), 167-179.
- Niemivirta, M. ve Tapola, A. (2007). “Self-efficacy, interest, and task performance: within-task changes, mutual relationships, and predictive effects”. *Zeitschrift für*

- Ocak, G. ve Su, A (2016). “Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin değerlendirilmesi”, *Asya Öğretim Dergisi*, 4 (1), 1-16.
- Okutan, M. ve Kahveci, A. (2012). “İlköğretim okul müdürlerinin genel öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Rize Örneği”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (1), 37-42.
- Otsimo (2017). Erişim Tarihi: 01. 05. 2022, (<https://ibrahimbodurodulleri.com/sosyal-girisimcilik-odulu-2017/ibrahim-bodur-sosyal-girisimcilik-odulu-2017-birincisi/>).
- Oosterbeek, H., Van Praag, M. & Ijsselstein, A. (2010). “The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation”, *European Economic Review*, 54 (3), 442-454.
- Öktem, M. K., Leblebici, D. N., Arslan, M., Kılıç, M. ve Aydın, M. D. (2003). “Girişimci örgütsel kültür ve çalışanların iç girişimcilik düzeyi: Uygulamalı bir çalışma”, *H. Ü. İİBF Dergisi*, 21 (1), 169-188.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M., ve Çakır, O. (2012). “Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal öz-yeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 325–345.
- Özbilen, F. M., Canbulat, T. ve Çekiç, O. (2020). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (50), 274-297. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/58469/823433>
- Özdamar, K. (1999). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi I. MINITAB- NCSS-SPSS. (2. Baskı)*. Kaan Kitabevi: Eskişehir.
- Özdevecioğlu, M. ve Cingöz, A. (2009). “Sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler: teorik çerçeve”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32, 81-95.

- Özkul, G. (2008). Girişimcilik teorileri ve girişimci tipleri: Antalya- Burdur- Isparta illerinde (İBOS Düzey 2 TR61 Bölgesinde) imalat sanayi KOBİ'lerindeki girişimciler üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Isparta.
- Özmen, Ç. (2015). Rekreasyon ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Öztürk, İ. (2008). 2008 "Girişimcilik raporu", *İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) Yayınları*,8 (1).
- Pajares, F. (1996). "Self-efficacy beliefs in academic settings", *Review of Educational Research*, 66 (4), 543-578.
- Pajares, F. (1997). *Current Directions in Self-Efficacy Research*. M. Maehr ve P.R. Pintrich (Edts.), In *Advances in Motivation and Achievement* (10, 1-49). JAI Press: Greenwich, CT.
- Pajares, F. (2002). "Overview of social cognitive theory and of self-efficacy". Retrieved May 11, 2010, from <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html>
- Pajares, F. & Miller, M. D. (1994). "The role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem-solving: A path analysis", *Journal of Educational Psychology*,86, 193-203.
- Pajares, F. & Schunk, D. H. (2002). *Self and self- belief in psychology and education: A historical perspective*. In J. Aranson (Ed.). *Improving academic achievement: Impact of psychological- factors on education* (pp:3-21). Academic Press: San Diego. CA.
- Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). "Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", *NWSA-Education Sciences*, 10 (2), 125-138.

- Pastorelli, C., Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Rola, J., Rozsa, S., and Bandura, A. (2001). "The structure of children's perceived self-efficacy: A cross-national study", *European Journal of Psychological Assessment*, 17 (2), 87-97.
- Pendergast, D., Garvis, S. ve Keogh, J. (2011). "Pre-service student-teacher self-efficacy beliefs: An insight into the making of teachers", *Australian Journal of Teacher Education*, 36 (12), 46-58. doi: 10.14221/ajte.2011v36n12.6
- Peredo, A. ve McLean, M. (2006). "Social entrepreneurship: a critical review of the concept". *The Journal of World Business*, 56-65.
- Pihie, Z. A. L. & Akmaliah, Z. (2009). "Entrepreneurship as a career choice: An analysis of entrepreneurial Self-Efficacy and intention of university", *Students. European Journal of Social Sciences*, 9 (2), 338-349.
- Philips, N. & Tracey, P. (2007). "Opportunity recognition, entrepreneurial capabilities and bricolage: Connecting institutional theory and entrepreneurship in strategic organization", *Strategic Organization*, 5 (3), 313-320.
- Pintrich, P. R. (2002). *Future challenges and directions for theory and research on personal epistemologies*. In Hofer, B. K. & Pintrich, P. R. (Eds), *Personal epistemology: The psychology of beliefs about knowledge and knowing* (pp. 103–118). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Pintrich, P. R. & Schunk D. H. (1996). *Motivation in education: Theory, research, and applications*. Englewood Cliffs, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Pintrich, P. R. & Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education: Theory, research, and applications*. Pearson education, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Pongrácz, E. (2014). "Education as a key factor for the development of social entrepreneurship", *13th International Academic Conference*, Antibes, ISBN 978-80-87927-05-2, IISES, 415-421.
- Prabhu, G. N. (1999). "Social Entrepreneurial Leadership", *Career Development International*, 4(3), 140-145.

- Pragg, C. M. V. (1999). "Some classic views on entrepreneurship", *De Economist*, 147 (83), 313.
- Rauch, A. & Frese, M. (2007). "Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta analysis on the relationship between business owners personality traits business creation and success", *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 16 (4), 353-385.
- Recepoğlu, S. ve Recepoğlu, E. (2020). "Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları arasındaki ilişki", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (4), 799-814. Doi: 10.16986/HUJE.2019053943
- Reyhanoğlu, M. ve Akın, Ö. (2012). "Ticari girişimler ne kadar sosyal girişimcidir?", *Yönetim*, 23 (71), 10.
- Rigg, E. & Van der Wal Maris, S. (2020). "Student Teachers Learning About Social Entrepreneurship Education: A Dutch Pilot Study in Primary Teacher Education", *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 11 (1), 41-52. DOI: 10.2478/dcse-2020-0005
- Rocha, H. & Birkinshaw, J. (2007). "Entrepreneurship safari: A Phenomenon- driven search for meaning", *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 3 (3), 205-255.
- Rosenthal, T. L. & Bandura, A. (1978). *Psychological modelling: Theory and practice*. In S. L. Garfield and A. E. Bergin (Eds.). *Handbook of Psychotherapy and behaviour change: An empirical analysis (2nd ed., pp: 621-658)*. New York: Willey.
- Rosenthal, T. L & Zimmerman, B. J. (1978). *Social Learning and Cognition*. Academic Press: New York.
- Salamzadeh, A., Kirby, D. A. and Azimi, M. A. (2013). "Social entrepreneurship education in higher education: insights from a developing country", *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 20 (1), 17-34.

- Salamzadeh, A., Salamzadeh, Y. and Nejati, M. (2011). "Social entrepreneurship: analyzing literature and proposing a comprehensive model", *The 9th Asian Academy of Management International Conference*, 520- 525.
- Sali, A. (1998), "Rekabet kurulu ikinci başkanı Prof.Dr.Tamer Müftüoğlu ile girişimcilik üzerine", *Çerçeve Dergisi*, Nisan, 32-42.
- Sargeant, A. & Wymer, W. (2007). *The Routledge companion to nonprofit marketing*. Routledge: New York.
- Scheid, J. (2011). History of Social Entrepreneurship. <http://www.brighthub.com/office/entrepreneurs/articles/73851.aspx>, Erişim tarihi: 07.08.2022.
- Seelosa, C. ve Mair, J. (2005). "Social entrepreneurship: creating new business models to servet he poor". *Business Horizons*, 48(3), 241-246.
- Senemoğlu, N. (1998). Gelişim öğrenme ve öğretim. Ankara: Özen Matbaası.
- Scaborough, N. M. & Zimmener, T. W. (1996). *Effective small business management*, (5. Edt.). Upper Saddle River: N. J. Prentice Hall.
- Scherbaum, C. A., Cohen-Charash, Y. and Kern, M.J. (2006). "Measuring general self-efficacy, a comparison of three measures using item response theory". *Educational and Psychological Measurement*, 66 (6), 1047-1063.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest and the business cycle*. Harvard University Press: Cambridge, MA.
- Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy*. Harper & Row: New York.
- Schunk, D. H. (1983). "Progress self-monitoring: Effects on children's self-efficacy and achievement", *Journal of Experimental Education*, 51, 89-93.
- Schunk, D. H. (1987). "Peer models and children's behavioral change", *Review of Educational Research*, 57, 149-174.

- Schunk, D. H. (1989), "Self-efficacy and achievement behaviors", *Educational Psychology Review*, 1 (3), 173–208.
- Schunk, D. H. (1991). "Self-efficacy and academic motivation", *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
- Schunk, D. H. (1995). *Self-efficacy and education and instruction*. In J. E. Maddux (Ed.). *Self-efficacy, adaptation and adjustment: Theory, research and applications* (pp:281-303). Plenum: New York.
- Schunk, D. H. (1998). *Teaching elementary students to self-regulate practice of mathematical skills with modelling*. In D. H. Schunk and B. J. Zimmerman (Eds.). *Self-regulated learning: From teaching to self-reflective practice* (pp:137-159). Guilford Press: New York.
- Schunk, D. H. (1999). "Social-self interaction and achievement behavior", *Educational Psychologist*, 34, 219-227.
- Schunk, D. H. (2001). "Self-efficacy: Educational aspects", *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 13820-13822. doi: 10.1016/B0-08-043076-7/02402-5
- Schunk, D. H. (2008). *Learning theories: An educational perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall Inc.
- Schunk, D. H. & Hanson, A. R. (1989). "Influence of peer-model attributes on children's beliefs and learning", *Journal of Educational Psychology*, 81, 431–434.
- Schunk, D. H. & Pajares, F. (2005). *Competence perceptions and academic functioning*. In A. J. Elliot and C. S. Dweck (Eds.). *Handbook of competence and motivation* (pp:85-104). Guilford Press: New York.
- Schunk, D. H. & Zimmerman, B. J. (2006). *Competence and control beliefs: Distinguishing the means and ends*. In P. A. Alexander and P. H. Winne (Eds.). *Handbook of Educational Psychology* (2nd ed., 349-367). Mahwah, NJ: Erlbaum.

- Schwarzer, R. ve Warner, L. (2013). *Perceived Self-Efficacy and its Relationship to Resilience*. Embury et al (Eds.), *Resilience in children, adolescents, and adults: Translating research into practice* (ss.139-150). The Springer Series on Human Exceptionality, Springer: New York.
- Scott, S., Locke, E. A. and Collins, C. J. (2003). "Entrepreneurial motivation", *Human Resources Management Review*, 13, 257-279.
- Sert, M. (2017). Ergenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile özyeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. (Tez No: 481284).
- Shane, S. & Venkatamaran, S. (2000). "The promise of entrepreneurship as a field of research", *Academy of Management Review*, 25 (1), 217-226.
- Shane, S. (2010). *Born entrepreneurs, born leaders: How your genes affect your work life*, Oxford University Press.
- Sharir, M. & Lerner, M. (2006). "Gauging the Success of Social Ventures Initiated by Individual Social Entrepreneurs". *Journal of World Business*. 41, 6-20.
- Shavelson, R. J. & Bolus, R. (1982). "Self concept: The interplay of theory and methods". *Journal of Educational Psychology*, 74 (1), 3-17. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.74.1.3>
- Shell, D. F. & Husman, J. (2001). "The multivariate dimensionality of personal control and future time perspective beliefs in achievement and self-regulation", *Contemporary Educational Psychology*, 26(4), 481- 506.
- Sherer, M., Maddux, J. E., Mercandante, B., Prentice-dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W. (1982). "The Self-efficacy Scale: Construction and validation". *Psychological Reports*, 51 (2), 663-671. <https://doi.org/10.2466/pr0.1982.51.2.663>
- Sitkin, S. & Pablo, A. (1992). "Reconceptualising the determinants of risk behavior", *Academy of Management Review*, 17 (1), 9-38.

- Sivathanu, B. & Bhise, P. V. (2013). "Challenges for social entrepreneurship", *International Journal of Application or Innovation in Engineering & Management*, (Special Issue), 1-9.
- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*, Free Press: New York.
- Smilor, R. W. & Sexton, D. J. (1996). *Leadership and entrepreneurship: personal and organizational development in entrepreneurial ventures*, Greenwood Publishing Group.
- Smith, A. E. and Hunter, S. C. (2008). "Toward a multidimensional model of social entrepreneurship: definitions, clarifications and theoretical perspectives", *Journal of Business & Economics Research*, 6 (6), 93-112.
- Smith-Hunter, A. and College, S. (2008). "Toward a multidimensional model of social entrepreneurship: definitions, clarifications, and theoretical perspectives", *Journal of Business & Economics Research*, 93-112.
- Smith, I. H., & W. P. Woodworth. (2012). "Developing social entrepreneurs and social innovators: A Social Identity and Self-Efficacy Approach", *Academy of Management Learning and Education* 11 (3), 390–407.
- Soysa, C. K. ve Wilcomb, C. J. (2013). "Mindfulness, self-compassion, self-efficacy, and gender as predictors of depression, anxiety, stress, and well-being", *Mindfulness*, 6 (2), 217–226.
- Souitaris, V., S. Zerbinati, and A. Al-Laham. (2007). "Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? The *Effect of Learning, Inspiration and Resources*", *Journal of Business Venturing*, 22 (4): 566–91.
- Sönmez, V. (2002). *Eğitim Felsefesi*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Sönmez, A., Arıker, Ç. ve Toksoy, A. (2016). "Dünya’da ve Türkiye’de sosyal girişimciliğin gelişimi", *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi-Girişimcilik Özel Sayısı*, 17/37.

- Stajkovic, A. D. & Luthans, F. (1998). "Social cognitive theory and self-efficacy: Going beyond traditional motivational and behavioral approaches", *Organizational Dynamics*, 26, 62 – 74.
- Staples, S. D., Hulland, J. S. & Higgings, A. C. (1998). *A Self-Efficacy theory explanation for the management of remote workers in virtual organizations*. [On-Line]. <http://jcmc.indiana.edu/vol3/issue4/staples.html>
- Stewart, W., W. Watson, J. Carland & J. Carland (1998), "A proclivity for entrepreneurship: A comparison of entrepreneurs, small business owners, and corporate managers", *Journal of Business Venturing*, 14 (2), 189-214.
- Stewart, A., Lumpkin, G.T, Katz, J.A. (2010). *An introduction to the special volume on family business and entrepreneurship*, in *Entrepreneurship and Family Business* (Edt. Alex Stewart, G.T. Lumpkin, Jerome A. Katz), *Advances in Entrepreneurship, Firm Emergence and Growth*, 13- 25.
- Suna, İ. (2017). Sosyal Girişimcilik. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı, Elâzığ.
- Şeker, M. (2012). Sosyal Girişimciliğin Artan Önemi ve Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şekerler, H. (2006). Kadın girişimciler, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Şentürk Yeşilyurt, B. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Eğilimleri ve Hayırseverlik Seviyeleri: İstanbul'da Bir Vakıf Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şeşen, H. ve Basım, N. (2012). "Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma", *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.

- Tabashnik B. G. ve Fidel, L. S. (1996). *Using Multivariate Statistics (3rd. Ed.)*. Harper Collins Collage Publisher, California State University, North Bridge.
- Tağraf, H. ve Halis, M. (2008). “Üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin girişimsel öz yetkinlik algısı üzerine etkisi bir araştırma”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 91-107.
- Tajeddini, K. & Mueller, S. L. (2009). “Entrepreneurial characteristics in Switzerland and the UK: A comparative study of techno- entrepreneurs”, *Journal of International Entrepreneurship*, 7 (1), 1.
- Tanrıoğen, A. (Ed). (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri. (4. Baskı)*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Tarhan, M. (2019). “MEB 2023 Eğitim vizyonu çerçevesince Türkiye’de girişimcilik eğitiminin geleceğine yönelik bir değerlendirme”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 667-682.
- Tassone, A. (2001). *The explicit use of performance expectancy as a function of self-regulated learning.*: Lakehead University: Thunder Bay, Ontario.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Detay Yayınları: Ankara.
- Telef, B.B. ve Karaca, R. (2011). “Ergenlerin Öz-Yeterliklerinin ve Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 499-518.
- Titrek, A. (2019). Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri ve Sosyal Girişimcilik Becerilerine Yönelik Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Tiryaki T. (2013). “Sosyal Girişimcilik Nedir” Sogla. Erişim Adresi: <http://docplayer.biz.tr/2224694-Sosyal-girisimcilige-dair-sogla-sentezi-timur-tiryaki-www-sogla-org.html> Erişim Tarihi: 07.08.2022
- Tiwari, P., Bhat, A.K. ve Tikoria, J. (2017). “The role of emotional intelligence and self-efficacy on social entrepreneurial attitudes and social entrepreneurial intentions”, *Journal of Social Entrepreneurship*, doi: 10.1080/19420676.2017.1371628
- Theobald, R. (1987). *Rapids of Change: Social Entrepreneurship in Turbulent Times*, Indianapolis, IN: Knowledge Systems, Inc.
- Thompson, J. L. (2002). “The world of the social entrepreneur.” *International Journal of Public Sector Management*, 15 (5): 412–31.
- Top, S. (2012). *Girişimcilik keşif sũreci*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.ř.: İstanbul.
- Tschannen-Moran, M., A. W. Hoy, and W. K. Hoy. (1998). “Teacher efficacy: its meaning and measure.” *Review of Educational Research*, 68 (2): 202–48.
- Tschannen-Moran, M., and A. Woolfolk Hoy. (2001). “Teacher efficacy: capturing an elusive construct.” *Teaching and Teacher Education*, 17: 783–805.
- TÜSİAD (2002). *Tũrkiye’de girişimcilik*. TÜSİAD Yayınları: 34. İstanbul.
- Tyszka, T., Cieslik, J., Domurat, A. and Mackoa, A. (2011). “Motivation, self-efficacy, and risk attitudes among entrepreneurs during transition to a market economy”, *The Journal of Socio-Economics*, 40, 124–131. doi:10.1016/j.socec.2011.01.011
- Ucbaşaran, O, Westhead, P. and Wright, M. (2008). “Opportunity identification and pursuit: Does an entrepreneur’s human capital matter?”, *Small Business Economics*, 30 (2), 153-173.
- Uluyol, O. (2013). “Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Gölbaşı meslek yüksekokulu örneği”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 349-372.

- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2011). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. (3, Baskı)*. Detay Yayıncılık: Ankara.
- Urban, B. (2020). “Entrepreneurial alertness, self-efficacy and social entrepreneurship intentions”, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 27 (3), 489-507. doi: 10.1108/JSBED-08-2019-0285
- Urbano, D., Nuria, T. & Domingo, R. S. (2010). “Analyzing Social Entrepreneurship from an Institutional Perspective: Evidence from Spain”, *Journal of Social Entrepreneurship*, 1(1), 54-69.
- Usher, E. L. & Pajares, F. (2006). “Sources of academic and self-regulatory efficacy beliefs of entering middle school students”. *Contemporary Educational Psychology*, 31 (2), 125–141. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2005.03.002>
- Usher, E. L. & Pajares, F. (2008). “Self-efficacy for self-regulated learning: A validation study”. *Educational and Psychological Measurement*, 68 (3), 443–463. <https://doi.org/10.1177/0013164407308475>
- Uygun, R. (2006). Türkiye’de girişimcilik kültürünü yönlendiren öncü girişimler ve İbrahim Bodur modeli. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Uysal, G. (2013). “Akademisyenlerin genel-öz yeterlik inançları: AGBÜ Eğitim Fakültesi örneği”. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 144-151.
- Uysal, G. ve Kösemen Sarıça, S. (2013). “Öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarının belirlenmesi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 217-226.
- Vardarlı, G. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öz-Yeterlik Düzeylerinin Yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.
- Vasakaria, V. (2008). “A Study on Social Entrepreneurship and the Characteristics of Social Entrepreneurs”, *The ICFAI Journal of Management Research*, 7 (4), 32-40.

- Waddock, S. (1988). "Building successful social partnerships". *Sloan Management Review*, 17-23.
- Weerawardena, J. and Mort, G. (2006). "Investigating social entrepreneurship: a multidimensional model", *Journal of World Business*, 21-35.
- Williams, S. & Narendran, S. (1999). "Determinants of managerial risk: Exploring personality and cultural influences", *The Journal of Social Psychology*, 139 (1), 102-125.
- Wilson, F., Kickul, J. and Marlino, D. (2007). "Gender, Entrepreneurial Self-Efficacy, and Entrepreneurial Career Intentions: Implications for Entrepreneurship Education". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31 (3), 387-406
- Wood, R. and Bandura, A. (1989). "Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making", *Journal of Personality and Social Psychology*, 56 (3), 407-415.
- Yağar, F., Dökme, S. ve Coşkun, S. (2020). "Öz Yeterlik Düzeyinin ve Demografik Faktörlerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 302-314.
- Yavuz Konokman, G. ve Yanpar Yelken, T. (2014). "Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerinin incelenmesi", *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (3), 648-665. doi: 10.15345/iojes.2014.03.013
- Yavuz, Ö. (2015). Kadınların toplumsal hayata katılımında yerel yönetimlerin rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, A. ve Yavuz, H. İ. (2017). "Girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: taşkent myo öğrencileri üzerine bir araştırma", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ISSN: 1309-1387, 9 (21) (Özel Sayı), 89-100.

- Yazıcı, H. (2006). *Sosyal öğrenme kuramı*. K. Ersanlı, & E. Uzman içinde, *Gelişim ve Öğrenme* (s. 341-366). Lisans Yayıncılık: İstanbul.
- Yazıcı, K., Uslu, S. and Arık, S. (2016). “The investigation of the social entrepreneurship characteristics of social studies pre-service teachers”, *Cogent Education*, 3, 1-11.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık: Ankara.
- Yeğın, F. (2020). Öğretmen Adaylarının Genel Öz Yeterlik ve Çocuk İstismarına Yönelik Farkındalıkları ile Çocuklarda Cinsel İstismara Karşı Tutum Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Konya.
- Yeşilyurt, E. (2013). “Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları.” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45): 88–104.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. Ö. (2010). “Genel öz yeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21 (4), 301-308.
- Yıldırım, Y. T. (2013). *Girişim, girişimci, girişimcilik ve risk yönetimi kavramları*, (Ed. Nazan Yelkialan), Beta: İstanbul.
- Yılmaz, O. ve Aydemir, Y. (2019). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Demografik Özellikleri Bakımından İncelenmesi: Batman Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Electronic Turkish Studies*, 14 (5), 303- 321.
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A. M. (2009). “Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21,195-203.
- Young, D. R. (1990). *Entrepreneurship and the behavior of non-profit organization: Elements of a theory entrepreneurship*. Edward Elgar Publishing Ltd.: Vermont.

- Zahra, S. A., Eric G., Donald, O. N. & Joel, M. S. (2009). "A Typology of Social Entrepreneurs: Motives, Search Processes and Ethical Challenges", *Journal of Business Venturing*, 24, 519-532.
- Zhao, H., Scott, E. S. and Gerald, E. H. (2005). "The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions", *Journal of Applied Psychology*, 90 (6), 1265.
- Zimmerman, B. J. (1995). *Self-efficacy and educational development*. In A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies* (202–231). Cambridge University Press: Cambridge, UK.
- Zimmerman, B. J. & Schunk, D. H. (2003). *Albert Bandura: The scholar and his contributions to educational psychology, A country of Contributions* (pp:323-350). Marwah, NJ: Erbaum.

EKLER

EK I. ARAŞTIRMA ANKET FORMU

Eğitim Fakóltesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Farkındalık Düzeyi ile Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

(Anket Formu)

Araştırmanın amacı öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin farkındalıkları ile öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın ölçme aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci ve üçüncü bölümde sosyal girişimcilik ve genel öz yeterlilik durumunuzu ölçmeye dayalı sorular bulunmaktadır.

Araştırmada sizden tahminen 10-15 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 350 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Ankete vereceğiniz cevaplar tamamen akademik amaçlı tez çalışması için kullanılacaktır.

Çalışmada kullanılan "Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği" ve "Genel Öz yeterlilik Ölçeği Türkçe Formu" için gerekli izinler ölçek sahiplerinden ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ayben DERĐİN

ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Araştırmaya katılma beyanı;

- () Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.
() Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Okuduğunuz Bölüm/ Anabilim Dalı:
3. Şu Anki Akademik Not Ortalamanız:
4. Annenizin Öğrenim Düzeyi:
5. Babanızın Öğrenim Düzeyi:
6. Annenizin Size Olan tutumu:
() Demokratik () Otoriter () İlgisiz () Koruyucu
7. Babanızın Size Olan Tutumu
() Demokratik () Otoriter () İlgisiz () Koruyucu
8. Anne kendi işinin sahibi mi? () Evet () Hayır
9. Baba kendi işinin sahibi mi? () Evet () Hayır
10. Yılda ortalama kaç STK, dernek vb. kültürel ve sosyal etkinlikte yer alırsınız?
() 1-3 () 4-6 () 7-10 () 11 ve üstü () Hiç yer almam
11. Ders kitabı dışında bir yılda okuduğunuz kitap sayısı:
() 1-3 () 4-6 () 7-10 () 11 ve üstü () Hiç
12. Bugüne kadar herhangi bir işte çalıştınız mı?
() Evet () Hayır
13. Girişimcilik adı altında herhangi bir ders- eğitim veya kurs aldınız mı?
() Evet () Hayır
14. Toplumsal sorunlara karşı ilgi dereceniz nedir?
() Hiç () Az () Orta () Oldukça () Pek çok

Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerini Belirleme Anketi						
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Başarıya ulaşacağım konusunda kendime güvenirim.					
2	Bir işi yapmaya başlamadan önce bu işten etkilenecek kişilerin görüşlerini alırım.					
3	Mesleki bilgi ve beceri açısından kendime güvenirim.					
4	Çevremdeki insanların fikirlerini dinleyerek özgün fikirler ortaya koyarım.					
5	Bir işi yapmaya başlamadan önce başkalarının fikirlerini alırım.					
6	İlk kez tanıştığım birine kendimi kolayca ifade edebilirim.					
7	Olumsuzluklar, bir işi başarmam için beni daha da güçlü kılar.					
8	Mesleğimle ilgili güncel sorunların çözümünüyle ilgili arkadaşlarımla tartışırım.					
9	Mesleğimde üst düzey yöneticilik konumunda olsaydım birçok sorunun çözümüne yönelik uygulamalarda bulunabilirdim.					
10	Arkadaş çevremde sevilen ve ön planda olan bir karakterimdir.					
11	Başkalarının çözmeye yanaşmadığı sorunları çözmek isterim.					
12	Bir işi yapmaya başlamadan önce bu işle ilgili başarılı kişileri model alırım.					
13	Mesleğimle ilgili sorunlara yönelik farklı görüş ve yorumları vardır.					
14	Bir işi yapmaya karar verirsem bunu kimse engelleyemez.					
15	Bir işi yapmaya başlamadan önce bu işi yapabileceğim farklı yöntemler olup olmadığını düşünürüm.					
16	Çok çalışarak her zorluğum üstesinden gelebileceğime inanırım.					
17	Yeni çevre/arkadaşlar edinmek benim için kolaydır.					
18	Zor bir işe başlamak benim için heyecan vericidir.					
19	Mesleğimle ilgili yazılı/görsel medyayı yakından takip ederim.					
20	Çevremdeki insanları kendi düşüncelerim doğrultusunda etkilerim.					
21	Risk almadan başarılı olunmaz.					

Genel Öz Yeterlik Ölçeği

Aşağıda çeşitli konulardaki düşüncelerinizi öğrenmek üzere cümleler verilmiştir. Cümlede geçen ifadenin sizi ne kadar tanımladığını, lütfen size uygun olan bölme işaretleyiniz.

Genel Öz yeterlilik Ölçeği		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Planlar yaparken, onları hayata geçirebileceğimden eminimdir.	5	4	3	2	1
2	Sorunlarımdan biri bir işe zamanında başlayamamamdır.	5	4	3	2	1
3	Eğer bir işi ilk denemede yapamazsam başarıya kadar uğraşırım.	5	4	3	2	1
4	Belirlediğim önemli hedeflere ulaşmada, pek başarılı olamam.	5	4	3	2	1
5	Her şeyi yarım bırakırım.	5	4	3	2	1
6	Zorluklarla yüz yüze gelmekten kaçınırım.	5	4	3	2	1
7	Eğer bir iş çok karmaşık görünüyorsa onu denemeye bile girişmem.	5	4	3	2	1
8	Hoşuma gitmeyen bir şey yapmak zorunda kaldığımda onu bitirinceye kadar kendimi zorlarım.	5	4	3	2	1
9	Bir şey yapmaya karar verdiğimde hemen işe girerim.	5	4	3	2	1
10	Yeni bir şey denerken başlangıçta başarılı olamazsam çabucak vazgeçerim.	5	4	3	2	1
11	Beklenmedik sorunlarla karşılaştığımda kolayca onların üstesinden gelemem.	5	4	3	2	1
12	Bana zor görünen yeni şeyleri öğrenmeye çalışmaktan kaçınırım.	5	4	3	2	1
13	Başarısızlık benim azmimi artırır.	5	4	3	2	1
14	Yeteneklerime her zaman çok güvenmem.	5	4	3	2	1
15	Kendine güvenen biriyim.	5	4	3	2	1
16	Kolayca pes ederim.	5	4	3	2	1
17	Hayatta karşıma çıkacak sorunların çoğuyla baş edebileceğimi sanmıyorum.	5	4	3	2	1

Anket bitmiştir. Teşekkür ederim.

EK II. ARASTIRMA IZINLERI

T.C.
CANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-68203582-302.08.01-2100046711
Konu : Online Anket Uygulama İsteminiz

23.03.2021

Sayın Ayben DERGİN
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

"Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Farkındalık Düzeyi ile Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki" başlıklı araştırmanız kapsamında Fakültemizde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerine online anket uygulama isteminiz Fakültemiz Bilimsel Araştırmaları Değerlendirme Kurulu tarafından incelenmiş ve uygulamanın 01 – 28 Nisan 2021 tarihleri arasında yapılması koşuluyla uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100049982
Konu : Başvuru İncelenmesi

30.03.2021

Sayın Ayben DERGİN

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğumuz 2021-YÖNP-0207 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 25.03.2021 tarih ve 06/04 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:4- Ayben DERGİN'in sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanın, ilgili kurumun izninin alınması ve Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruluna sunulması koşulu ile Etik Kurul ilkelerine uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Re: Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği

3.03.2021 09:58

Kime: ayben dergin

[Tüm ekleri kaydet](#)

Merhaba Ayben,

Sosyal girişimcilik ölçeğini çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Doç.Dr. T

2 Mart 2021 14:40, "ayben dergin"

Sayın hocam,

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim.

Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ile öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlmesine yönelik tez çalışması hazırlamaktayım. Öğretmen adaylarına yönelik sosyal girişimcilik ölçeğinizi kullanmak için izin istiyorum. Ölçek geliştirme makalenizi de gönderebilir misiniz?

Saygılarımla

Ayben Dergin

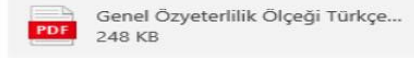
Re: Genel Öz yeterlilik Ölçeği kullanma izni

23.02.2021 23:47

Kime: ayben dergin

[Tüm ekleri kaydet](#)

Merhaba,

Genel Özyeterlilik Ölçeğini çalışmanızda elbette kullanabilirsiniz.

Ters puanlanan maddelere, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgilere makalede ayrıntılı şekilde yer verilmiştir. Puan arttıkça özyeterlilik inancı artıyor. Ekte ölçek formunu gönderiyorum.

Kolay gelsin
İyi çalışmalar
F

On Tuesday, February 23, 2021, 2:31:53 PM GMT+3, ayben dergin

Sayın hocam,

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim.